

T.C
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDEKİ SURİYELİ KADINLARIN SOSYAL UYUMU
“GAZİANTEP, ŞANLIURFA VE KİLİS ÖRNEĞİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SONGÜL KÖSE

GAZİANTEP-2022

T.C
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDEKİ SURİYELİ KADINLARIN SOSYAL UYUMU
“GAZİANTEP, ŞANLIURFA VE KİLİS ÖRNEĞİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SONGÜL KÖSE

TEZ DANIŞMANI
DOÇ.DR. AHMET KESER

GAZİANTEP-2022

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı **Tezli** Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Songül KÖSE** tarafından hazırlanan “**Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınların Sosyal Uyumu ‘Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis Örneği’**” başlıklı tez, **20 / 06 / 2022** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ahmet KESER

Jüri Başkanı

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE

Gaziantep Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ercan SEYHAN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. İbrahim Halil GÜZELBEY
Enstitü Müdürü V.

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınların Sosyal Uyumunu -Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis Örneği-” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığı ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğuna ve bunlara dair atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

20.06.2022

Songül Köse

ÖNSÖZ

Geçici Koruma Statüsünde Suriye’den göç etmek zorunda kalmış Suriyeli kadınların uyum sürecinde yaşamış oldukları sorunlar günümüz dünyasının en dikkate değer gerçeklerinden birisi haline gelmiştir. Gelişmiş, gelişmemiş ve gelişmekte olan bütün ülkeleri yakından ilgilendiren bu gerçeklik yönetilmeyi ve bu hususta insani eylemler geliştirmeyi beklemektedir. Bu gerçekliği bir problem olarak görüp sınırlarda duvarlar inşa etmek ve onlara karşı güvenlikçi bir yaklaşım sergilemek çözüm olarak görülmemektedir. Aksine Suriyeli kadınlar açısından incelenmesi ve kadınların deneyimlerinin “Göçün Kadınlaşması” bağlamında ele alınıp hayat pratiklerinin anlaşılıp onlara çözüm üretilmelidir. Tüm insanların, insan onuruna yakışır bir şekilde yaşam sürdürmelerinin önü açılmalıdır.

Bu vesileyle, yapmış olduğumuz bu çalışma ile Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların hayatlarını devam ettirirken karşılaştıkları problemlerin tespitine yönelik ufak bir katkı sağlayabilmenin ve literatürüne yeni bir kaynak sunmanın mutluluğu içerisindeyim.

Çalışma süresince desteğini esirgemeyen, içten ve profesyonel yönlendirmeleri ile çalışmayı yürütmemde gerekli desteği veren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Ahmet KESER başta olmak üzere tüm akademisyen hocalarıma, tez jüri üyesi hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmamın başından sonuna kadar maddi ve manevi olarak her türlü desteğini esirgemeyen aileme ve nişanlım Okan Köse’ye teşekkürlerimi sunarak bu çalışmayı onlara armağan ederim.

ÖZET

Göç literatürü içerisinde kadının, göçün başlangıcından itibaren bu sürece dâhil olması ve sonucunda erkeklerden farklı etkilenmiş olduklarını açığa çıkaran akademik bir çalışmadır. Kadınların ırkı, kültürü, dini ve sınıf farklılıkları onların statüsünü belirlemiş ve göç araştırmasında etkili rol oynamıştır. Göç olgusu, iyi yönetilmediği durumlarda çok farklı problemler ortaya çıkabilir. Bu problemlerin azaltılması ve ortadan kaldırılması için odaklanması gereken kavramların başında sosyal uyum kavramı gelmektedir.

Bu çalışmada sosyal uyum kavramı ile uyumu etkileyen faktörler açıklanmaya çalışılmış, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illeri içerisinde bulunan Geçici Koruma Altındaki Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde yaşayan Suriyeli kadınları temsil etmesi açısından farklı sosyoekonomik dinamiklere sahip 410 kişilik bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Bu örneklem grubuyla yapılan araştırma sonucunda Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri ile kadınların çeşitli demografik bilgileri ve düşünceleri arasında farklılaşmaların tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Göç, Göçmen kadınlar, Sosyal uyum, Sosyal uyumu etkileyen faktörler, Ölçek.

ABSTRACT

It is an academic study that reveals that women have been involved in this process since the beginning of migration in the migration literature and that they have been affected differently from men as a result. Women's race, culture, religion and class differences determined their status and played an influential role in migration research. When the phenomenon of migration is not managed well, very different problems can arise. The concept of social cohesion is one of the concepts that should be focused on in order to reduce and eliminate these problems.

In this study, the concept of social cohesion and the factors affecting harmony were tried to be explained and it was aimed to measure the social adaptation levels of Syrian women under Temporary Protection in Gaziantep, Şanlıurfa and Kilis provinces. A sample group of 410 people with different socio-economic dynamics was formed to represent Syrian women living in Gaziantep, Şanlıurfa and Kilis provinces. As a result of the research conducted with this sample group, it was aimed to determine the differences between the social adaptation levels of Syrian women and the various demographic information and thoughts of women.

Keywords: Migration, Migrant women, Social cohesion, Factors affecting social cohesion, Scale.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1. Problem Cümlesi	4
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Varsayımları	9
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.6. Tanımlar	9
İKİNCİ BÖLÜM	11
SOSYAL UYUMUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	11
2.1. Göç Kavramı ve Göçün Kadınlaşması	11
2.1.1. Göç ve Kadın (Göçün Kadınlaşması).....	12
2.1.2. Türkiye’de Göçün Kadınlaşmasının Tarihçesi.....	14
2.1.3. Suriyeli Kadınların Türkiye’ye Göç Süreci	16
2.2. Türkiye’deki Suriyeli Göçmen Kadınların Ortak Sorunları.....	19

2.2.1. Barınma Sorunu.....	19
2.2.2. Kadın Emeği ve Giderek Artan Yoksulluk Sorunları	21
2.2.3. Erken Yaşta Evlilik Sorunu.....	22
2.2.4. Suriyeli Gmen Kadınlara Ynelik Negatif Sylemler ve Sonuları	24
2.2.5. Dil Problemleri ve Sağlık Sorunları	26
2.2.6. Trkiye’de Suriyeli Kadınların Sorunlarına Ynelik zmleyici alışmalar	28
2.3. Sosyal Uyum ve Kadın.....	31
2.3.1. Trkiye’de Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum.....	33
2.3.2. Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum Entegrasyonunda Gaziantep rneği	36
2.3.3. Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum Entegrasyonunda Kilis rneği.....	40
2.3.4. Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum Entegrasyonunda şanlıurfa rneği	43
2.4. Suriye Krizi ve Kadın.....	45
NC BLM	49
YNTEM.....	49
3.1. Araştırma Modeli	49
3.2. Evren ve rnekleme.....	49
3.3. Veri Toplama Araları	50
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	51
3.3.2. SCAS-R Sosyo-kltrel Uyum leği.....	51
3.3.3. Veri Toplama Aralarının Uygulanması	52
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	53
3.5. Test Edilecek Hipotezler	54
DRDNC BLM	56
BULGULAR VE YORUM	56
4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	56

4.2. Suriyeli Kadınların Demografik Bilgileri ile Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Planları Arasındaki Farklılaşmalara İlişkin Bulgular.....	62
4.3. Katılımcılarının Kişisel Bilgileri ve Düşünceleri İle Sosyal Uyum Düzeyindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular.....	68
BEŞİNCİ BÖLÜM	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	76
5.1. Sonuçlar.....	76
5.2. Öneriler.....	81
KAYNAKÇA	84
EKLER.....	90
EK.1 Arapça Anket Formu.....	90
EK.2. Arapça Sosyal Uyum Ölçeği.....	92
EK.3. Etik Kurul Formu.....	93

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Türkiye’deki Suriyeli Göçmen Sayısı	17
Tablo 2. Suriyeli Göçmenlerin En Fazla Olduğu İller.....	19
Tablo.3. Güvenirlilik Analiz Sonucu	52
Tablo 4. Normallik Testi Sonuçları	53
Tablo 5. Ölçeğe İlişkin Betimsel İstatikler	54
Tablo 6. Katılımcıların Yaşına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	57
Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	57
Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	58
Tablo 9. Katılımcıların Çalışma Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	58
Tablo 10. Katılımcıların Gelir Seviyelerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	59
Tablo 11. Katılımcıların Türkiye’de Kalış Süresine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	59
Tablo 12. Katılımcıların Türkçe Konuşma ve Anlama Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	60
Tablo 13. Katılımcıların Türkiye’de İkamet Ettiği Şehir Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	60
Tablo 14. Katılımcıların Suriye’den Geldiği Bölge Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	61
Tablo 15. Katılımcıların Yaşadıkları Şehirlerde Karşılaştıkları Sorunların Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	61
Tablo 16. Katılımcıların Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	62
Tablo 17. Katılımcıların Yaşı İle Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi	63
Tablo 18. Katılımcıların Medeni Durumları ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin ... Ki-kare Analizi	63
Tablo 19. Katılımcıların Eğitim Durumları ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin	64

Ki-kare Analizi.....	64
Tablo 20. Katılımcıların Meslek Durumları ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin....	64
Ki-kare Analizi.....	64
Tablo 21. Katılımcıların Gelir Seviyesi ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin	65
Ki-kare Analizi.....	65
Tablo 22. Katılımcıların Türkçe Konuşma ve Anlama Seviyeleri ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi	66
Tablo 23. Katılımcıların Türkiye’de Kalış Süreleri ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi.....	66
Tablo 24. Katılımcıların Türkiye’de ikamet ettiği şehir ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi.....	67
Tablo 25. Katılımcıların Suriye’de Geldikleri Bölge ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi.....	67
Tablo 26. Katılımcıların Yaşadıkları Şehirde En Çok Karşılaştıkları Sorun ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi.....	68
Tablo 27. Sosyal Uyum Düzeyinde Yaş Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin.....	68
Anova Sonuçları.....	68
Tablo 29. Sosyal Uyum Düzeyinde Eğitim Durumu Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları.....	69
Tablo 30. Sosyal Uyum Düzeyinde Gelir Seviyesi Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları.....	70
Tablo 32. Sosyal Uyum Düzeyinde Türkçe Konuşma ve Anlama Seviyesi değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları	70
Tablo 33. Sosyal Uyum Düzeyinde Türkiye’de Kalış Süresi Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları.....	71
Tablo 34. Sosyal Uyum Düzeyinde Türkiye’de İkamet Ettikleri Şehir Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları	71
Tablo 35. Sosyal Uyum Düzeyinde Suriye’de Geldikleri Bölge Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları	72

Tablo 36. Sosyal Uyum Düzeyinde Yaşadıkları Şehirde Karşılaşılan Sorun Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları 72

Tablo 37. Sosyal Uyum Düzeyinde Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Planları Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları 73

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CEDAW	: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
GBM	: Geçici Barınma Merkezleri
ĞİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
GKA	: Geçici Koruma Altındaki
KADER	: Kadın Adayları Destekleme Derneği
MAZLUMDER	: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
ORSAM	: Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
SCAS-R	: Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UMHD	: Uluslararası Mülteci Hakları Derneği
UN	: United Nations
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu çalışmada, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde bulunan Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyumu ölçülmüştür. Suriyeli kadınların yaş, çalışma durumu, medeni hali, dil yeterliliği, Türkiye’de geçirdiği süre, gelir seviyeleri, yaşadıkları şehirde en çok karşılaştıkları sorun, Suriye’den geldikleri bölge ve bundan sonraki yaşam planları (Türkiye’de bulunduğu şehirde kalma isteği veya başka şehire gitme isteği, üçüncü bir ülkeye gitme isteği, Suriye’ye dönme isteği) arasında değişkenlerin sosyal uyumuna etkisi araştırılacaktır. Bu çalışma Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerine akademik literatürde katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın kapsamı beş ana bölümde ele alınmıştır.

İlk bölümde, çalışmanın problemine ilişkin durum analizi yapılmıştır. Bu çalışmada aranan temel problemlere ve alt problemlere ilişkin cevaplar aranmıştır. Ayrıca bu araştırmada varsayım, sınırlılık, tanım gibi başlıklar ele alınarak çalışmanın önemi ve amacına ilişkin vurgu yapılarak açıklanmak istenmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde konuyla ilgili literatür taramaları yapılmış ve buna ilişkin bir kavramsal çerçeve oluşturularak, göç kavramı ve göçün kadınlaması, Türkiye’de Suriyeli kadınların ortak sorunları, sosyal uyum ve kadın, Suriye krizi ve kadın konuları ele alınarak, kriz sonrasında oluşan kurum ve çıkan kanunla birlikte göçmen kadınların durumları analiz yapılarak sosyokültürel etkileri anlatılmak istenmiştir. Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde yaşayan Suriyeli kadınlara ilişkin tutumlar açıklanarak, oluşan etkisi ele alınmıştır.

Bu çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırma yöntemleri üzerinde durularak araştırmanın şekli belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama teknikleri kullanılmış ve analizin bundan sonraki kısmında nasıl yapılacağına ilişkin veriler açıklanmıştır. Elde edilen bu veriler toplandıktan sonra analize ilişkin bulgular üzerinde durularak evren ve örneklem açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırmaya ilişkin bulgular ele alınarak incelenmiştir. Araştırma yapılan ankette Suriyeli kadınların sosyo demografik frekans tablosu

ele alınarak kadınların sosyal uyum düzeylerine ilişkin özellikler ile değişiklik gösterdiği varsayımlar üzerinde bulgular oluşturularak yorumlanması açıklanmıştır.

Araştırmanın son bölümünde ise çalışmanın sonuç ve önerileri açıklanmıştır. Bu bölümünde Suriyeli kadınların göç sırasında ve sonrasında yaşadıkları sorunlara yer vererek bu konuda araştırma yapmayı düşünen bireylere, üniversitelere, yerel yönetimlere yönelik birtakım öneriler yer almıştır.

1.1. Problem Durumu

Göç, başlangıçtan bu yana devam eden ve uzun yıllar boyunca insanların hayatlarını etkileyen önemli meselelerden biri haline gelmiştir. Göç olgusu sadece bir yerden başka bir yere gitmek değil, insanların hayatlarını baştan aşağı değiştiren ve bu süreçte yaşamlarını devam ettirebilmek için verdikleri mücadeleler olarak tanımlanmıştır.

Son yüzyılda sanayinin, teknolojinin ve küreselleşmenin gelişmesi ile daha da önem kazanmıştır. Göç eden insanların sayısının giderek artmasıyla küreselleşme, bölgesel çatışma, yoksulluk gibi etkenlerin gelişmesinde önemli olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda ekonomik, siyasi ve sosyal bir takım etkenlerle göç alıp veren ülkelerin arasına gelişmekte olan ülkelerde dâhil edilmiştir. Türkiye bu ülkelerin en başında gelerek en çok etkilenen ülke konumunda yer almıştır. Türkiye, göç konusunda geçmişten bugüne kadar çok köklü kültür ve tarihe sahip olduğunu görmekteyiz. Çünkü Türkiye insan hareketliliğinin en yoğun hissedildiği güzergâhların birisinde bulunmaktadır. Bu da Türkiye uluslararası göçü uzun yıllar boyunca tecrübe ettiğini gösterir. Göçmenlerin çoğu AB ülkelerine göç ederken Türkiye'yi geçiş bölgesi olarak görmesinden dolayı göç tecrübelerinin artmasına neden olmuştur.

Son yıllarda göç eden bireylerin sayılarının artmasıyla birlikte daha iyi yaşam koşullarında sahip olmak için az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru göç hareketi artmıştır. Özellikle kadın göçlerine baktığımızda kadınların savaş sırasında korunmasız olması, şiddet olaylarının yaşanmasından dolayı sığınmacıların sayısı giderek artmıştır. Aynı zamanda göç ettikleri ülkelerin kültürleri, dili, yaşam tarzı gibi farklılıkların yaşanması göç eden bireylerin yerel toplumla olan entegrasyonun da sorunlar yaşamasına neden olduğu görülmüştür.

Suriye’de Mart 2011 yılında yaşanan savaşla farklı bir boyut kazanarak kitlesel eyleme dönüşmüş ve küresel bir sorun haline gelmiştir. Bunun sonucunda büyük insani trajediye sebep olmuş ve birçok insan her şeyini geride bırakarak yakın ülkelere göç etmişlerdir. Bu komşu ülkelerden biri olan Türkiye yaşanan bu krizle birlikte en çok göç alan ülkelerden biri olmuştur. Türkiye ve Suriye Arap Cumhuriyeti arasında 911 km’lik en uzun kara sınırı olan iki komşu ülkedir.

Ülkemizde, Suriye krizinin yaşanması ile birlikte gündeminde aktif bir şekilde göç unsuru yer almıştır. Suriye krizinin ortaya çıkmasının ardından Nisan 2011’de Suriyeli göçmenlerin Türkiye’ye ilk göç hareketi başlamışlardır. Bu süreçte Türkiye, Suriyeli göçmenlere karşı “açık kapı politikası” benimsemiş ve milyonlarca Suriyelinin Türkiye’ye göç etmesine izin verilmiştir. Açık kapı politikası izleyerek gelen ve geri gönderilmeyen Suriyeliler “misafir” adı altında tanımlanmıştır. Ekim 2011’de ise ülkemizde kayıtlı Suriyeli bireylere “geçici koruma statüsü” verilmiştir. Şuan ülkemizde bulunan Suriyeli bireylerin sayısı 30.06.2022 itibari ile 3.648.983 olmuştur (GİGM, 2022).

Ülkemize göç eden Suriyeli bireyler en yakın sınır illeri olan Mardin, Kilis, Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa gibi en yakın illere yerleştikleri görülmüştür. Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde Suriyeli göçmenlerin yoğun olduğu iller arasındadır. Bu illerin sanayi şehri olmasından dolayı istihdamın çok olması, büyükşehir olması, kültürel benzerliklerin yakın olması, akrabalarının olması, gibi etkenlerden dolayı Şanlıurfa, Kilis ve Gaziantep illeri Suriyeli göçmenlerin tercih ettiği yoğun iller arasında yer almaktadır. Şuan Gaziantep’te toplam 464.173 Suriyeli göçmen bulunarak nüfusun %21,9 tekabül etmektedir. Bu da göçmen nüfusun %46,2 kadınlardan oluştuğu ve Suriyeli erkek sayısının Suriyeli kadın sayısından daha fazla olduğunu göstermektedir. Kilis ilinde ise 91.304 Suriyeli göçmen bulunmakta ve bu da nüfusun %75,1 tekabül etmektedir. Bir diğer ilimiz olan Şanlıurfa da ise şuan 384.922 Suriyeli göçmen barındığı görülmektedir.

Türkiye, uygulamış olduğu açık kapı statü ile sığınmacılara sınırsız kalma, zorla gönderilmeme, acil ihtiyaçları karşılama gibi haklar tanımış, aynı zamanda eğitim, sağlık, gıda gibi tüm ihtiyaçların karşılanmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri yaşanan bu olaylara tepkisiz kalarak, Suriyeli bireyleri korumak yerine kapılarını kapatmışlardır. Türkiye ise yardıma ihtiyacı olan tüm Suriyeli bireylere kapılarını açarak gerekli yardımları sağlamıştır. Özellikle de göç sonrasında kadınlar ve kız çocukları bu durumdan en çok etkilenen ve yardıma ihtiyacı olan bireyler olmuştur. Türkiye göç sonrasında Suriyeli kadınların Türkiyeli vatandaşlarla ilişkileri, kadınlara yönelik çalışmaları,

hizmetler ile kamplara dair problemleri, kadınların ihtiyaçları, kendilerini güvende hissedip hissetmediği gibi her türlü ihtiyaçlarında Türkiye gerekli desteği sağlamıştır.

Göç eden ülkelerde sosyokültürel ve ekonomik yönden birçok sorunlar yaşandığı görülmüştür. Suriyeli kadınların en çok dil, güvenlik, uyum, aidiyet gibi sorunlar yaşamaktadırlar. Bunun dışında göç eden kadınların güvenliği, eğitim hakları, çalışma alanları, sosyokültürel faaliyet alanları sunmak da devletin sorumluluğundadır. Göçle birlikte sosyal uyum kavramı ele alınan bir kavram olmuştur. Uyum, insanların kendisi ve çevresi ile olumlu ilişkilerin kurduğu bu ilişkilerin sürüp devam etmesi anlamındadır. Suriyeli kadınlar göç ettikleri ülkelerde yaşamlarını devam ettirmek için yerel toplumla uyum sağlayarak ilişki kurma arayışı içerisine girerler. Göç eden kadınlar eğer o topluluğa kendini ait hissetmezlerse yabancılaşırlar. Bu yüzden Suriyeli kadınlar için göç ettikleri illerde ve orda yaşayan nüfusla uyum sağlaması büyük önemlidir.

Göçmen kadınların ülkemize geleli on bir yıl olmasına rağmen hala sosyal uyum kavramı gündeme gelmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde Uyum ve İletişim Daire Başkanlığı kurulmuştur. Türkiye, Suriyeli göçmen kadınların merkezdeki yerel topluluklarla iç içe yaşaması için kurulan kamplar kapatılarak şehir merkezine teşvik edilmiştir. Bu politika sonucunda çalışmalar hızlanmıştır. Yerel yönetimler, kamu kurumları ve STK ile birlikte hareket ederek Suriyeli kadın nüfusuyla uyum süreci sağlanmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde göçmen kadınların yerel toplumlar arasında entegrasyonun sürdürülebilir olması için çalışmalar yapılması gerekir. Bu uyumun sağlanması için dil, işsizlik, cinsiyet, ideolojik yaklaşımlar, iletişim kanallarındaki negatif söylemler gibi problemler Suriyeli kadınların sosyal uyum sürecindeki engellerdir. Özellikle Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illeri gibi Suriyeli kadınların yoğun olduğu illerde uyum düzeyinin ölçülmesi ve bu hususta uyuma etki eden değişkenler belirlenip çözüm odaklı çalışmaların ele alınmalıdır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu çalışma, Şanlıurfa, Gaziantep ve Kilis illerinde bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri ile medeni durumu, yaşı, çalışma durumu, medeni hali,

eğitim durumu, Türkçe dil yeterliliği, barınma, Türkiye’de kalınan süre, gelir seviyeleri, yaşadıkları Şehirde en çok karşılaştıkları sorun, geldikleri bölge ve bundan sonraki yaşam planları (Türkiye’de bulunduğu Şehirde kalma isteği veya başka Şehire gitme isteği, üçüncü bir ülkeye gitme isteği, Suriye’ye dönme isteği) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma içindeki ana problem cümlesi řu Şekildedir:

Gaziantep, şanlıurfa ve Kilis illerinde bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınların sosyal uyum düzeyleri kişisel özelliklerine ve bundan sonraki yaşam planlarına göre farklılık göstermekte midir?

1.1.2. Alt Problemler

Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları kişinin içinde bulunduğu yaşam dönemine göre değişmekte midir?
2. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları medeni durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları meslek durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
5. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları gelir seviyesine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkçe konuşma ve anlama seviyesine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de kaldığı sürenin uzunluğuna göre farklılaşmakta mıdır?
8. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de ikamet ettikleri Şehirlere göre farklılaşmakta mıdır?
9. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Suriye’den geldikleri bölgeye göre farklılaşmakta mıdır?
10. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de yaşadıkları Şehirde karşılaştıkları soruna göre farklılaşmakta mıdır?

11. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri kişinin içinde bulunduğu yaşam dönemine göre değişmekte midir?
12. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
13. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
14. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri meslek durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
15. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri gelir seviyesine göre farklılık göstermekte midir?
16. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkçe konuşma ve anlama düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
17. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkiye’de kaldığı sürenin uzunluğuna göre farklılık göstermekte midir?
18. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkiye’de ikamet ettikleri şehirlere göre farklılaşmakta mıdır?
19. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Suriye’den geldikleri bölge düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
20. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkiye’de yaşadıkları şehirde karşılaştıkları soruna göre farklılık göstermekte midir?
21. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri bundan sonraki yaşam planlarına göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2011 yılında yaşanan Suriye krizi nedeni ile kadın göçmenlerin en yakın kara sınırlarından biri olan Türkiye’ye zorunlu göçe maruz kalmışlardır. Özellikle de Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde kitlesel göçe maruz kalan Suriyeli kadınların uyum düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Göçmen kadınların, göç sonrasında ne gibi problemlerle karşı karşıya kaldıklarının anlaşılması hedeflenmiştir. Suriyeli kadınların uyum düzeylerini ölçerken yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, medeni durumları, Türkiye’de kalma süresi, dil seviyesi, gelir seviyeleri, yaşadıkları şehirde en çok karşılaştıkları sorun, geldikleri bölge ve bundan sonraki yaşam planları (Türkiye’de bulunduğu şehirde kalma isteği

veya başka şehire gitme isteği, üçüncü bir ülkeye gitme isteği, Suriye'ye dönme isteği) arasındaki ilişki incelenecektir. Türkiye'de bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli kadınların, yaşadıkları çevre ve sosyokültürel ortamda sosyal uyum düzeylerini ayrıca sosyal uyumun demografik değişkenlere göre değişip değişmediğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Suriyeli bireylerin sayısı her geçen yıl arttığı görülmüştür. Bu artış oranı dünya nüfusa göre daha da hızlıdır. Türkiye'deki Suriyeli nüfusunun %54,4'ünü erkeklerden, %45,6'sını ise kadınlardan oluşturmuştur. Birleşmiş Milletlerin raporuna göre dünya nüfusunun 2000 yılında %2,8'ini oluşturan Suriye nüfusunun oranı 2021 yılında %3,7 yükselmiştir. Baktığımızda göç eden erkek nüfusun göç eden kadınlara oranla daha fazladır.

Göçmenlerin sayısının artması sonucunda dünya üzerinde mültecilere karşı eylemlerde arttığı görülmüştür. Avrupa Birliği ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri sınırlarını koruyarak mültecilerin ülkelere geçiş yapmaması için sınırlara duvarlar ve dikenli teller çekmesi onları korumak yerine güvenlikçi bir yaklaşım sergileyerek, ülkelerin sığınmacıları kabul etmeye olumsuz baktıkları görülmüştür. Siyasi gerilimlerin, çatışmaların artmasıyla bireyler göç etmek zorunda kalmıştır. Bu durumdan en çok kadınlar ve çocuklar etkilenmiştir. Çünkü ülkelerindeki karışıklıklar ve savaş ortamından hem Suriye hem de göç ettikleri ülkeler açısından Suriyeli kadınlar için zorlaştıran koşullar sunmuştur. Batı ülkelerinin bu güvenlikçi yaklaşımı ve olumsuz bir şekilde yaklaşmasına karşın yıllarca transit ülke olan Türkiye, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yaşanan gerilimlerden dolayı Türkiye göç edilen cazip ülke konumunda görünmeye başlamıştır. Türkiye'nin göç yolları üzerinde bulunmasından dolayı göçün kadınlar üzerindeki etkilerini anlatan çalışmalar büyük önem taşımaktadır.

Suriye Krizinin 2011 yılında ortaya çıkmasıyla 6,6 milyondan fazla insan ülke içinde, 5,5 milyon insanda ülke dışına göç etmiştir. 2011'den bu yana Suriyelilerin yarısından fazlası yerinden edilmiştir. Suriyeler ülkelerini terk ederek Mısır, Türkiye, Lübnan, Irak, Ürdün'e yerleşmişlerdir. Türkiye çok sayıda göçmeni barındıran ülke konumunda yer almaktadır. Türkiye'de şuan 3.648.983 Suriyeli göçmen bulunmaktadır (GİGM, 2022). Suriyelilerin %7,9'u kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Suriyeli erkeklerin sayısı %53,8 oluştururken, %46,2'sini de Suriyeli kadınlar oluşturmaktadır.

Suriyeli göçmen kadınlar en çok Türkiye'nin sınır illerinden Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerine yerleşmiştir. Gaziantep'te toplamda 464.173 Suriyeli göçmen bulunmaktadır (GİGM, 2022). Bu da nüfusun %21,9'una tekabül etmektedir. Bu göçmen nüfusun da %46,2'si kadınlardan oluşmakta ve Suriyeli erkeklerin sayısı Suriyeli kadınların sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Gaziantep ilinde yaşayanların her beş kişiden birisi Suriyeli göçmendir. Kilis ilinde ise 91.304 Suriyeli göçmen bulunmakta ve bu da nüfusun %75,1'ne tekabül etmektedir. Kilis'te yaşayan Suriyeli bireylerin yerel nüfusa oranla daha fazla sığınmacıya ev sahipliği yaptığı görülmüştür. Şanlıurfa'da ise şuan da 384.922 Suriyeli göçmen bulunmaktadır.

Zorunlu göçe maruz kalan Suriyeli kadınlar ile yerel topluluklar arasındaki sosyal uyumu büyük önem taşımaktadır. Çünkü Suriye krizinden bu yana 11 yıl geçmiştir. Bu durumdan da anlaşıldığı üzere Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyelilerin artık ülkelerine geri dönmedikleri görülmektedir. Göçmenler nüfusun fazla olduğu bölgede yabancılık, eğitimsizlik, gettolaşma, gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu zorunlu göçte erkekler gibi kadınlarda ülkelerinde yaşadıkları zulümden kaçmış ve bu problemlerden en çok kadınlar ve kız çocuklarının etkilendiği görülmüştür. Suriyeli kadınlar bu süreçte erkeklere oranla daha fazla etkilendiği ve özel korunmaya ihtiyaç duydukları gözlenmiştir. Bu durumlarda toplumsal cinsiyet farklılıkları kendini göstermektedir.

Suriyeli kadınlar göç sırasında cinsiyet ayrımcılığı, sosyokültürel ön yargılardan kaynaklı fiziksel ve psikolojik yönden sağlıklarına zarar veren uygulamaların, cinsel istismarlar ve şiddetler gibi birçok problemler yaşadıkları görülmüştür. Türkiye kadın ve kız çocukların bu süreçte fazla etkilendiğini düşünerek AFAD tarafından Türkiye'de barınan Suriyeli kadın ve kız çocukların ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin iyileşmesi ve sorunların çözümü için her iki toplumun karşılıklı entegrasyonu sağlanmaya çalışılmıştır. Şanlıurfa, Kilis ve Gaziantep illerindeki Suriyeli kadınların uyum düzeylerinin tespit edilmesi ve sosyal uyumu etkileyen faktörlerin ortaya konabilmesi açısından önem taşıyacaktır. Aynı zamanda bu çalışma kaynak niteliği taşıdığından bu alanlarda hizmet sağlayan tüm kurum ve kuruluşlara katkı sağlayacağını düşünmekteyim. Suriyeli kadınların sosyal uyumları ile kişisel (yaşı, medeni durumu, çalışma durumu, eğitim gibi) özellikleri arasında ilişki düzeyleri incelenerek anlamlı sonuçların çıkarılıp, uyum sürecinde ele alınan yöntemler dikkate alınarak çalışmaların yürütülmesini sağlanacaktır. Böylece STK, kamu kurumları, üniversiteler gibi kurumlar uyum faaliyetlerini yürütülürken bu çalışmadan faydalanabilecek olması çalışmanın önemini arttırmakta ve yararlı olabileceğini düşünmekteyim.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Çalışmada yer alan temel varsayımlar aşağıdaki şekildedir:

- SCAS-R ölçeği ile hazırlanan demografik değişkenlere yönelik anket soruları araştırmaya katılanların doğru cevaplar verecekleri varsayılmıştır.
- Bu araştırmanın bünyesi için Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde bulunan Suriyeli kadınların toplam sığınmacı sayısını temsil ettiği varsayılmıştır.
- Sosyal uyum hem niceliksel hem de niteliksel olarak ölçülen bir kavramdır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmada yer alan temel sınırlılıkları aşağıdaki şekildedir:

- Araştırma yalnızca Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illeri sınırları içerisinde yaşayan ve Geçici Koruma Statüsü ile ikamet eden Suriyeli kadınlar ile sınırlı tutulmuştur.
- Bu çalışmanın örnekleme toplam 400 ve üstü Suriyeli kadın katılımcıdan oluşan verilerle sınırlıdır.
- Arapça güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılmış olan SCAS-R ölçeği ile hazırlanan demografik değişkenlere yönelik anket soruları ile sınırlı tutulmuştur.
- Bu araştırmada yer alan sonuçlar kullanılarak elde edilen yöntem ve teknikler ile sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Göç: Hastalık, savaş, siyasi sebepler, ekonomik bozulma, toplum düzeninin bozulduğu gibi durumlar da aile veya halk olarak kendi vatanlarını ya da buldukları bölgeyi değiştirerek başka bir ülkeye veya bölgelere gitme durumuna göç denir. Göç insanlık tarihinin her aşamasında var olan bir olgudur.

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre göç: Farklı sebeplere bağlı olarak insanların veya toplumların bir ülkeden başka bir ülkeye, yaşadıkları bölgeden başka bir bölgeye gitmesi, taşınması şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2021).

Mülteci: Kendi ülkesinde dil, din, ırk, cinsiyet, eşitsizlik, düşünce özgürlüğü gibi birçok sebeple kendisini baskı altında hissedip ülkesini terk ederek başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunarak o ülke tarafından kabul görülen kişi olarak tanımlanır.

Sığınmacı: Uluslararası alanda korunma talep ederek başvurduğu ülkede yetkili makamlar tarafından başvurusu henüz sonuçlanmamış ve mülteci statüsü verilmemiş kişileri ifade etmektedir. Bu kararın olumsuz olması halinde başvurdukları ülkeden ayrılmak durumundadırlar.

Göçmen: Mülteci olarak tanımlanan sebeplerin dışında genel olarak ekonomik etkenler gerekçe gösterilerek ülkesini gönüllü olarak terk edip farklı ülkeye ve o ülkeye yetkililerin verdiği izin dâhilin de yerleşen kişi olarak tanımlanmıştır.

Sosyal Uyum: Genel anlamda sığınmacı ve mültecilere geçmişlerine ait bilgi ve kimliğini oluşturan özellikleri kaybetmesi ile içinde bulunduğu topluma katılmasını ifade etmektedir (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015).

Sosyal uyum, toplumun bütün üyeleri arasında ayrımcılık ve dışlanma olmadan başka birey gruplarıyla kendi sosyokültürel değerini, gelenek ve göreneklerini koruyarak, yaşadığı toplumdaki diğer bireylerin sosyokültürel değerleri ile kaynaşması ve onların farklılıklarına karşı anlayışlı bir tutum sergilemesiyle gerçekleşen bir olgudur.

Kültürel ve Sosyal Uyum: Belirli bir kültürden gelen kişinin, grubun veya sınıfın farklı bir kültürün unsurunu aşamalı olarak paylaşmasıdır. Yarım ya da tam uyum göçün ve ticari ilişkilerin aracılığı ile farklı kültürler arasındaki iletişimden kaynaklandığı görülür.

Entegrasyon: Göç eden birey veya grupların kendisini göç ettiği toplumun bir parçası olarak kabul ettiği süreç anlamına gelmektedir. Entegrasyonda hem göçmen hem de ev sahibi olan devlet, toplum, kurum ve kuruluşlar sorumludur.

Asimilasyon: Dil, gelenek, görenek, davranış, temel çıkarlar veya aidiyet duygusunun değişmesi anlamına gelmektedir. Yani azınlığın çoğunluk gruba ayak uydurması olarak da tanımlayabiliriz. Asimile kavramı kültürel uyumdan ileri bir kavramdır.

Güvenli Bölge: Yaralı, hasta muharip ya da muharip olmayanlar ile savaşta yer almayan sivillerin çıkan savaşın etkisine karşı korunduğu tarafsız bölge olarak tanımlanır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL UYUMUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Göç Kavramı ve Göçün Kadınlaşması

Göç, bireylerin uluslararası bir sınırı geçerek ya da vatandaşı olduğu devlet içinde yer değiştirebildiği bir nüfus hareketi olarak tanımlanır (Göç Terimler Sözcüğü, 2013). Temel unsurun birey olmasından dolayı toplumsal, ekonomik ve sosyal sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerden dolayı göç unsurunun kendi içinde neden, sonuç ve farklı dinamikleri bulunmaktadır. Bu yüzden göç olgusu geçmişten bugüne kadar hayatımızda yer almıştır. Bu süreçte her ülke göçten etkilenmiş ve etkilenmeye de devam etmiştir. İnsanlar göç ederek daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak istemişlerdir. Özellikle gelişmiş ülkelere doğru yapılan göçlerin sayısı günümüzde de giderek artmıştır. Genel olarak bu göçler bireysel olarak gerçekleşmiştir.

Göç, mekansal değişiklik olmayıp, toplumsal değişiklikleride içinde barındıran bir olgudur. İnsanlar ülkelerini bırakarak daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak bunun dışında eğitim ve ekonomik durumlardan da kaynaklı bireyler göç etme hayali kurarlar. Zaman geçtikçe göç yapısı değişse de amaç hep aynı kalmıştır. Bu yüzden göçün sebepleri siyasi, sosyoekonomik ve kültürel nedenlere dayanmaktadır. Bunun dışında teknolojik gelişmeler, işsizlik, maddi nedenler, sanayileşme gibi nedenler bireyleri göçe iten sebeplere örnek olmuştur.

Yapılan göç sonucunda aile yapısı en çok etkilenen sosyal değişimlerden biri olmuştur. Aile reisinin ilk gelip arkasından ailenin geri kalanının gelmesiyle geride kalan akrabalarla zaman içinde iletişim kesilerek aile yapıları küçüldüğü görülmektedir. Küçülen bu aile yapısıyla bireyin aidiyeti, bağlılığını yitirmesine sebep olmuş ve bu durum karşısında göç etmesi ile sonuçlanmıştır. Bu göç olayı bireylerin hem göç edilen yer olsun hem de göç edeceği yer için birçok sorunuda beraberinde getirmiştir. Özellikle yaşanan bu sorunlar en çok kadın ve çocukları psikolojik ve sağlık yönünden çok etkilemiştir.

Göç maruz kalan kadınlarda ruhsal yönden sağlık sorunları ve göç ettikleri yerlerdeki toplulukla bir uyum sorunu yaşamalarına sebep olmuştur. Bunun dışında gerçekleşen sosyal değişiklikler, kültürel alışkanlıklar ve yeni yaşamlarındaki sosyokültürel farklılıklar nedeniyle

göç eden bireylerde ruhsal yönden sağlıklarında bozulmalara neden olmuş ve bu durum psikolojik sorunlar yaşamasına sebep olmuştur. Göç ettikleri yerlerde kültürel anlamda farklılık çok olduğunda yalnızlaşma, yabancılık, kendini değersiz hissetme, akrabaların olmayışı gibi problemler uyum sorununun ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu problemler göç eden kadınlarda daha çok görülmektedir (Tuzcu ve Bademli, 2014:61).

Bu araştırmanın konusunu oluşturan 2011 yılında Suriyeli kadınlar zorunlu bir göç yaşayarak ülkelerini kendi iradeleri dışında terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu zorunlu göçe maruz kalmalarındaki sebeplere baktığımızda ilk olarak yaşamlarını devam ettirememeye korkuları, güvenlik kaygıları ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olması gibi duygular hissetmektedir. Bu noktada Öner zorunlu göçü “insanların hayatta kalabilme amacıyla, çalışma, doğal afetler, kıtlık, salgın hastalık, etnik baskılar ile diğer toplumsal, iktisadi ve siyasal nedenlerle topluca yer değiştirmesi” (Öner, 2012:17) şeklinde yorumlamıştır.

Yaşanılan bu zorunlu göç sadece mekansal yer değişikliği değil, bireyler bu zorunlu göçle ayrılık ve yabancılık gibi duygularıda yaşamaktadır. Bu yüzden gönüllü göç kavramı özgürlük noktasında birbirinden ayrılır. Çünkü zorunlu göçle bireyler kendi ülkelerine dönmesi söz konusu olmazken, gönüllü göç ile geri dönme haklarına sahiptirler. Bu noktada Suriyeli kadınların yaşamış olduğu bu zorunlu göçle birçok sosyolojik birleşenlerin olduğu görülür. Suriye’den Türkiye’ye göç eden bireyler hem göç süreçlerinde hem de göç ettikleri ülkede yasal haklarında değişimler yaşamıştır. Türkiye Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınlara ve erkeklere birçok yasal hak tanımış ve bu süreçte gerekli desteği sağlamıştır.

2.1.1. Göç ve Kadın (Göçün Kadınlaşması)

Göç çalışmaları içinde kadınların özne olarak ele alınıp, göçün başlangıcından itibaren bu sürece dâhil olmalarından dolayı kadınların erkeklerden daha farklı etkilendikleri görülmüştür. Kadınların göç sürecinde anne, eş ve evlenecek kız olarak ele alınarak bu çalışmada incelenmiştir. Aynı zamanda kadınların ailevi sebepleri, çalışma koşulları, ülkelerindeki savaşlar ve sömürüler gibi olumsuz olaylardan dolayı göç etmelerine neden olmuştur. Son yıllara baktığımızda göçün zorluklarına rağmen göç hareketliliğindeki çeşitliliklerin artmış ve göçlerin kadınlaşmakta olduğu görülmüştür. Göçün kadınlaşmasındaki asıl neden olarak da aşırı göç sürecinde bağımsız olarak katılan kadınların sayılarının artmış

olması ve bu sayının göçmenlerin yarısının kadınlardan oluşur hale gelmesi neden olduğu görülmüştür.

Kadınların kendi tarihi her zaman erkek bakış açısıyla yazılmıştır. Bu sebepten dolayı kadın çok nadir özne konumunda yer almıştır. Göçmen kadınlar sürekli ırk ve cinsiyet temelli ayrımcılıklardan kaynaklı göç ettikleri ülkelerde haklardan tam yararlanamadıkları yer almıştır. Bunların en büyük örneği de Suriye’de 2011 yılında yaşanan zorunlu göçle evini ve yurdunu bırakmamak için Suriyeli kadınlar uzun süre direnmiş ancak bu süreç sonunda zorunlu göçe maruz kalmışlardır. Suriye bireylerin yaşamış olduğu bu kitlesel göç hareketi hiçbir zaman istenmemiştir. Suriyelilerin çoğunluğu hayati tehlikeden dolayı evini, ailesini ve sahip olduğu her şeyi geride bırakarak göç etmişlerdir. Suriye’de yaşanan savaşla birlikte kadınlar bu süreçte cinsiyet temelli ayrımcılık, sosyokültürel ön yargılardan kaynaklı baskılar, fiziksel ve psikolojik sağlıklarına olumsuz etki eden sorunlar yaşadığından göç etmeye mecbur kalmışlardır.

Suriyeli kadınların yaşamış olduğu bu zorunlu göçle birlikte savaşın getirdiği güvenlik sorunlarının yanı sıra ayrımcılıkla da yüzleşmek zorunda kalmaları bu durumu daha karmaşık ve sıkıntılı bir sürece sokmaktadır. Bu nedenle Suriye savaşından kaçıp Türkiye’ye sığınan kadınlar savaşın sebep olduğu travmanın yanı sıra toplumsal cinsiyet ayrımcılığın eklenmesi etkili olmuştur. Tümtaş, Suriyeli kadınlar üzerinde gerçekleşen “Toplumsal Dışlanmadan Vatandaşlık Tartışmalarına Suriye Kent Mültecileri” adlı çalışmada Türkiye’de Suriyeli erkeklerin kadınlara oranla daha çabuk hayata atıldığı, cinsiyet temelli ayrımcılıktan dolayı kadınların iş bulmada zorlandığını ve yoksulluğun arttığını belirtmiştir (Tümtaş, 2018). Yanı sıra bu araştırma içerisinde kadınların ev içindeki sorumluluklarından dolayı çalışmadıklarını, erkeklerin ise nitelikli olmayan işler de çalıştıkları görülmüştür. Bu araştırmaların yanında mültecilerin sağlık sorunlarına ek psikolojik sorunların yaşandığına da vurgu yapılmıştır.

Suriyeli kadınların yaşamış olduğu bir diğer sorun ise göç ettikleri ülkeler de uyum sorunu yaşamalarıdır. Özellikle göç ettikleri ülkelerde yabancı olmaları ve toplum tarafından dışlanmaları gibi sorunlar ortaya çıkarak yerel toplum tarafından olumsuz bir tutum sergilenmiştir. Suriyeli kadınların yerel dili bilmemeleri, kültürel farklılıklar yaşamaları gibi etkenler toplum tarafından dışlanmasına sebep olmuştur. Göç eden erkekler istihdam alanlarına girerek kadınlara göre daha kolay entegre olurken, kadınlar bu süreçte evde kapalı kalarak yalnızlaşmaktadır. Zaman içerisinde göç ettikleri ülkelerde yerel halk tarafından söylenen negatif söylemler açığa çıkmıştır. Diğer yandan da göç eden Suriyeli kadınlarda

sağlık sorunlarının ortaya çıkması özellikle üreme, cinsel istismarlar ve şiddetler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi birçok hastalık görülmüştür.

Buradan da anlaşıldığı üzere zorunlu göçle ülkelerini terk etmek zorunda kalan kadınlar hem kadın hem de annelik statüsünden dolayı erkeklerden daha fazla sorunla yüzleşmiş, bununla da kalmayıp çocuğunu da düşünüp koruma durumunda kalmıştır. Göç sürecinde kadınların eşlerinin olmaması onların savunmasız gibi görünüp bu süreçte cinsel istismara ve istenmeyen gebeliklere maruz kalmasına neden olmuştur. Bu yüzden geçmişten bugüne baktığımızda yaşanmış olan bu zorunlu göçler en çok kadınları etkilemiş ve bu süreçte birçok problem yaşamalarına sebep olmuştur. 2011 yılında Suriye’de yaşanan zorunlu göç bunun en büyük örneği olarak görünür. Yaşanan zorunlu göçle hem Suriyeli kadınlar için hem de göç ettikleri ülkeler için bu süreç zor olmuştur.

2.1.2. Türkiye’de Göçün Kadınlaşmasının Tarihçesi

Bu bölümde Türkiye’de yaşanan göçlerin kadınlaşması üzerine vurgu yapan çalışmalar ele alınacaktır. Türkiye 1980 yıllarında göç içindeki kadın deneyimlerini ve öncelik olarak aile, işgücü ve sağlık gibi başlıklarla kadınların bu süreçte göçe dair deneyimlerinden bahsedilecektir. Türkiye’de yaşanan bu göçler sonucunda kadınların göçleri erkeklere bağımlı olarak konumlandığından yapılan araştırmalarda bu yönde gerçekleşmiştir. Bu durum sadece ülkemizde görülmemiş, diğer göç çalışmalarında da kadınlar her zaman pasif ve erkeğe bağımlı olarak konumlandırılmıştır.

Daha sonra gelişen kadın hareketleri ile birlikte Türkiye’de de etkisini gösteren bu süreç kadını merkeze alarak özne konumunda ele almaya başlamıştır. Bu sayede feminist politika ile kadın deneyimlerinin bilgi kaynağı olarak değerlendirilmesi ve bu deneyimlerin önemsinmesiyle bu düzen radikal ve politik meydan okumayda beraberinde getirmiştir. Bu yaşanan politik meydan okumalar ile araştırmaların içinde kadınların görünürlülüğü artmıştır. Kadınların göç deneyimlerindeki yaşı, medeni durumu, statüleri, göç sürecindeki deneyimleri gibi birçok etken bu süreçte erkeklere göre farklılık göstermiştir. Bu nedenlerden dolayı kadınların göç süreci erkeklerden ayrı ele alarak incelenmesi ve bu etkenlere göre çözümler geliştirilmesi gereklidir.

Türkiye 1990’lı yıllardan sonra kadın odaklı göç çalışmalarına başlamış, kadınların özne olarak yer alması Nermin Abandan Unat ile gelişme göstermiştir. Çünkü Abandan Unat

göç araştırmasında kadına vurgu yaparak, kadınları kamusal alan içinde istihdama katılmasının önemli olduğunu aynı zamanda kız ve erkek çocuklarının eşit eğitim hakkı olması gerektiğine vurgu yaparak kadınları özgürleşmesini dile getirmiştir (Abandan Unat'tan Akt. Buz, 2009). Bunun gibi birçok çalışma yapılarak kadınların toplumda yer etmesini ve yaşanan cinsiyet ayrımcılığının ortadan kalkması ve kadınların her alanda ön plana çıkması için çalışmalar yapılmıştır. Aynı zamanda toplum tarafından kadınlara biçilen roller kadınlar üzerinde baskıların oluşmasına sebep olmuştur. Kadınların yıllarca ilk görevinin erkeğe itaat etmek olduğu ve toplumun devamında kadının anne olarak pekiştirilmesi gibi roller biçilerek kadınların her türlü davranışları devletin ve eşinin denetiminde bir sistemin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerden dolayı kadınlar göçmen olarak değil de göçmen kadın olarak yaşam deneyimlerini oluşturmaktadırlar.

Türkiye’de göç ve kadın üzerine yapılan araştırmaların sonucunda Türkiye’ye Doğu Bloğu ülkelerden ekonomik amaçlı göç eden kadınlarla birlikte 2011 Suriye’de yaşanan savaş sonucu zorunlu göçle ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeli kadınların göç deneyimleri farklı olmuştur. Bu da yaşanan her göç olayının her bireyde farklı sonuçların ve farklı değişimlerin oluşmasına neden olmuştur. Yapılan her çalışma ile göç eden kadınların sorunlarını anlatmak adına önemli olmuş ve kadınların görünmeyen emeğini akademik çalışmalarla görünürlülüğü sağlanmıştır. Savaşı gören ve göçmen bir kadın olan Sevrâ Baklacı yazdığı “Suriye Notları” adlı kitabıyla göçü anlatmakla kalmamış göçün kadınlaşması noktasında kadınların göç etmeden önce ve sonrasında bahsederek Suriye savaşının tüm insanlara etkisini özellikle de kadın ve çocuklara etkisi üzerinde vurgu yaparak göçe neden olan sebepleri ele almıştır (Baklacı, 2015).

Bu tür çalışmalarda göç eden kadınların gitgide yoksullaşması, şiddet, taciz ve sömürüye maruz kalmalarından dolayı kadınların sorunları ele alınmıştır. Kadınların erkeklerden farklı olarak ele alınması gerektiğini ve bu süreçte erkeklerden farklı şekillendiğine vurgu yaparak erkeğin göçüyle açıklanmaması gerektiğini dile getiren çalışmaların olması göçün kadınlaşması olarak ele alınmasını sağlamıştır. Göçün kadınlaşması ve Suriyeli kadınların deneyimlerine yönelik yapılan çalışmalarda odak nokta olarak kadınların savunulması gerektiğini, korunmaya muhtaç olduğu, çocuğuna bakmakla yükümlü olması, ev işlerinde kadının görevli olması yönünde araştırmalardan geçerek kadınların deneyimlerinden, toplum tarafından biçilen cinsiyet kalıplarından etkilenmiş olması ve bunun temelinde erkek hegemonyasının yarattığı etkiyi unutmamak gerekir.

Suriye’de yaşanan bu iç savaşın insanlar üzerindeki etkisi günümüz çalışmalarında artarak, Suriyeli kadınların görünürlüğü sağlanmıştır. Ancak yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyet kavramı yerine, kadına yönelik şiddet konuları ele alınmıştır. Dolayısıyla Suriyeli kadınların yaşadıklarını anlamak için toplumsal cinsiyet açısından ele alınıp değerlendirilmesi gereklidir. O yüzden bu çalışma Suriyeli kadınların zorunlu göçle yaşamış olduğu sorunların ve bu sorunların çözüme kavuşması açısından büyük önem taşımaktadır.

2.1.3. Suriyeli Kadınların Türkiye’ye Göç Süreci

2011 yılında Mart ayında Suriye’de yaşanmış olan iç karışıklıklar ile günümüze kadar devam eden bu iç savaşla milyonlarca insan ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu savaş süresi boyunca birçok Suriyeli hayatını kaybetmiş ya da yakınlarını kaybına şahit olduğu görülmüştür. Yaşanan bu savaş Suriyeli kadın, erkek, çocuk demeden herkesi derinden etkilemiş, bununla da kalmayıp sadece Suriye değil, tüm dünyayı da yakından etkilemiştir. Bu yaşanan savaş farklı bir boyuta dönüşmüş, bireysel bir tercih olmaktan çıkarak kitlesel bir eyleme dönüşmüştür.

2011 yılında Suriye’de yaşanan bu iç savaş sonucunda insanlar Mısır, Türkiye, Lübnan ve Ürdün, gibi ülkelere göç etmişlerdir. Ancak bu göçün zorunlu ve hazırlıksız olması, düzensiz, yasadışı ve en önemlisi kitlesel olarak gerçekleşmesi diğer göçlere oranla Suriyeli bireylerin yapmış oldukları bu göç şekli daha önce hiç örneği olmayan bir şekilde gerçekleşmiştir. Böylece göç sırasında bireyler her şeyi geride bırakarak ülkelerini terk etmiş ve başka ülkelere zorunlu bir şekilde göç etmişlerdir.

Türkiye Suriye’nin komşu ülkeleri arasından en çok göç alan ülkelerden biri olmuştur. Türkiye kurulduğu günden bugüne ülkeler ve medeniyetler arasında transit bir ülke konumunda olmuştur. Ülkemiz 30 yıldır çok sayıda zorunlu ve kitlesel göçlere maruz kalan bir ülke konumundadır. Doğudan batıya veya tam tersi yönde yapılan göçlerde genelde Türkiye bir köprü vazifesi görmüştür. Türkiye göç yolları üzerinde olduğu için yıllardır birçok mülteci vakasına şahit olmuştur. Bunların içinde en son gerçekleşen Suriye Arap Cumhuriyeti’nde 29 Nisan 2011 tarihinde 252 kişilik bir grup ile Türkiye’ye zorunlu ve kitlesel bir göç gerçekleşmiştir. Zorunlu bir göçle Türkiye’ye gelen göçmenler için Suriye’ye yakın sınır illerine kamplar inşa edilerek, Suriyeli bireyler bu kamplara yerleştirilmiştir. Suriyelilerin büyük çoğunluğu ülkemizde göç etmesindeki nedenler arasında Türkiye’nin açık

kapı politikası izlemesi ve yaşanan dramaya sessiz kalmayıp yanlarında olması gibi nedenler etken olmuştur. Şuan Türkiye’de 3.648.983 Suriyeli göçmen bulunmaktadır (GİGM, 2022). Bu Suriyeli göçmen nüfusunun yüzde 50’sinden fazlası çocuk ve kadınlardan oluşmuştur. Aşağıdaki tablo ve veriler Göç İdaresi tarafından 24 Mart 2022 tarihinde yaş aralığı bilgisi paylaşılmıştır.

Tablo 1. Türkiye’deki Suriyeli Göçmen Sayısı

Yaş aralığı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	259.953	242.653	502.606
5-9	296.171	278.491	574.662
10-14	229.424	215.783	445.207
15-18	141.340	121.875	263.215
19-24	274.124	206.822	480.946
25-29	233.233	166.574	399.807
30-34	166.992	122.801	289.793
35-39	130.159	100.167	230.326
40-44	88.275	74.694	162.969
45-49	61.050	59.486	120.536
50-54	46.105	45.127	91.232
55-59	36.343	36.579	72.922
60-64	23.520	24.518	48.038
65-69	15.412	16.635	32.047
70-74	9.378	10.350	19.728
75+	8.910	11.647	20.557
Toplam	2.020.389	1.734.202	3.754.591

Kaynak: MSYDD, 2022 (24.03.2022).

Türkiye’ye zorunlu göç eden Suriyeli kadınların %70,9 kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Göç İdaresi tarafından yayınlanan yaş aralık tablosunda Suriyeli erkeklerin toplam Suriyeli sayısının %53,8 oluştururken, Suriyeli kadınların oranı ise %46,2 oluşturmaktadır. Tabloya göre Suriyeli erkeklerin sayısı Suriyeli kadınların sayılarından 286 bin 187 kişi fazladır. Erkek kadın arasında en çok fark 19-24 yaş aralığı arasında görülmektedir. Böylece yaş aralıkları arttıkça arasındaki farklar azalmaktadır. 55 yaş üzerinde yaş aralığı kadınların sayısı erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Genç nüfus olarak görülen 15-24 yaş aralığı 744 bin 161 kişidir. Bu da Suriyeli genç nüfusunun toplam Suriyeli sayısına oranı %19,8 oranındayken, yaş tablosuna göre kayıtlı ortalama ise 22,3’dir (MSYDD,2022).

Türkiye savaşın başlarından itibaren açık kapı ve geri göndermeme politikasını uygulamıştır. Suriye’de yaşanan durumdan en çok etkilenen ülkelerden biri olmuş ve bu insani trajediye sessiz kalmamıştır. Yaşanan bu savaşlar kimse için olumlu bir sonuç doğurmazken, bu sürece kadınların eklenmesiyle daha da zor bir hâl almıştır. Suriyeli kadınlar yalnızca ülkelerini terk etmemiş, ataerkil toplumun kadın üzerinde yarattığı problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle Suriyeli kadınların günümüzde de cinsiyet ayrımlarından kaynaklı sorunlarla mücadeleler ön planda tutulmuştur.

Göç etmek zorunda kalan kadınlar göç ettikleri ülkelerdeki yaşam koşulları sosyal yaşam deneyimlerine göre şekillenmiştir. Tarihsel süreçte kadınların göçle başlamış olan sorunları, yoksulluğu, göç olayı ile insan ticaretleri, kadın olmalarından kaynaklı karar verme hakları gibi nedenler toplumsal cinsiyet temelli olduğundan birçok konu göç araştırmaları içinde yer almamıştır. Bu yüzden göç sürecinde kadınlar hep cinsiyet kimliklerden dolayı problemler yaşamıştır. Türkiye, Suriyeli kadınların bu süreçte yaşadığı problemlerden dolayı her türlü desteği sağlayarak, problemleri en aza indirmek için çözüm odaklı çalışmalar yürütmüştür.

Suriyeli göçmenlerin Türkiye’yi tercih etmesindeki diğer neden ise Türkiye’nin coğrafi yakınlığıdır. Bu yakınlığı ülke içindeki dağılışlarda da dikkate alınmıştır. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeliler sınır illeri olan Gaziantep, Hatay, Kilis ve Şanlıurfa illerine yoğun olarak göç aldığı görülmüştür. İstihdam olanaklarını dikkate alarak Adana, Bursa ve İstanbul gibi illeri tercih ederken, üçüncü bir ülkeye gitme niyetinde olanlar ise İzmir şehrine göç etmişlerdir.

Bu çalışmada Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerini incelediğimizde Suriyeli kadınların bu illerde yoğun olduğu görülmüştür. Gaziantep’te toplamda 464.173 Suriyeli göçmen bulunurken, bu da nüfusun %21,9 tekabül etmektedir (GİGM, 2022). Gaziantep ilinde yaşayan Suriyeli kadınlar ise nüfusun %46,2 kadınlar oluşturmakta ve kadınların sayısının erkeklerden fazla olduğu görülmüştür. Kilis ilinde ise bu oran 91.304 Suriyeli göçmen bulunmakta ve bu oran nüfusun %75,1 tekabül etmektedir. Kilis ili nüfusundan fazla sığınmacıya ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Şanlıurfa’da ise toplamda 384.922 Suriyeli göçmen yaşamaktadır. Suriyelilerin oranı Şanlıurfa nüfusunun %20’sine yaklaşık denk gelmektedir.

Tablo 2. Suriyeli Göçmenlerin En Fazla Olduğu İller

Sıra	Şehir	Suriyeli Sayısı
1	İstanbul	547.176
2	Gaziantep	464.173
3	Şanlıurfa	384.922
4	Hatay	369.517
5	Adana	256.928
6	Mersin	243.837
7	Bursa	184.733
8	İzmir	150.074
9	Konya	123.751
10	Ankara	100.294
11	Kahramanmaraş	96.373
12	Mardin	91.875
13	Kilis	91.304

Kaynak: GİGM, 2022 (30.06.2022).

2.2. Türkiye’deki Suriyeli Göçmen Kadınların Ortak Sorunları

Suriye’de yaşanan zorunlu göçle birlikte birçok insan her şeyi geride bırakarak ülkelerini terk etmiş, en yakın kara sınırı olan Türkiye’ye göç ederek burda yaşamlarını devam ettirme çabası içine girmişlerdir. Yaşanan bu zorlu süreçte erkeklerden çok kadınlar ve çocuklar bu durumdan etkilenmiştir. Özellikle de Türkiye’de kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınların ortak sorunları olduğu görülmektedir. Bu sorunların belirlenip, göçün kadınlaşması bağlamında ele alınması oldukça önemlidir. Türkiye’de Suriyeli kadınların yaşamış olduğu sorunlar aşağıda yer almaktadır:

- Barınma sorunu
- Kadın Emegi ve Giderek Artan Yoksulluk
- Erken Yaşta Evlilik Problemi
- Kadına Yönelik Negatif Söylem
- Dil Problemi ve Beraberinde Sağlık Problemleri

2.2.1. Barınma Sorunu

Suriyeli kadınların Türkiye’ye göç ettikten sonra ekonomik olarak geçim sıkıntısı yaşadıkları görülmüştür. Bu yüzden göç ettiklerinde ilk olarak barınma sorunu ile karşı

karşıya kalmışlardır. Bu süreçte Suriyeli kadınların bazıları yaşamlarını kamp içinde bazıları ise kamp dışında yaşamlarını sürdürmeyi tercih etmişlerdir. Buna en büyük etken Suriyelilerin birçoğunun düzenli olarak gelirlerinin olmaması ve bu yüzden barınmak için ev kiralamaları ya da kiraladıkları evleri düzenli ödemede zorluk yaşamaları gibi nedenler ortaya çıkmıştır. Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin bu konuda yapmış olduğu açıklamada “insanlar evlerinden kaçmak zorunda kaldıklarında yalnızca temel ihtiyaç maddelerini yanına alabilirler” (BMMYK, 2017) yapılmış olan bu tanımla Suriyelilerin ev bulma konusunda sıkıntı yaşadıklarını vurgulamıştır. Bu da gösteriyor ki savaş sonrasında göç ettikleri ülkelerde kamp dışında yaşamlarını devam ettirmek isteyen Suriyelilerin ev bulma konusunda sıkıntı yaşadıklarını, yerel halkın Suriyeli bireylerden yüksek kira istemeleri ve bunun yanı sıra evlerini Suriyelilere kiralamak istememeleri gibi sebepler yaşamları Suriyelilerin barınma konusunda sıkıntı yaşamalarına neden olmuştur.

Yapılan araştırmalar sonucunda Suriyelilerin bir kısmının durumlarının iyi olmadığı için şehrin çöküntü veya kenar semtlerinde yüksek kiralar vererek yaşadıklarını ya da sağlıksız küçük dükkanlarda, garaj, bodrum katı gibi yerlere yaşayan Suriyeli kadınlar insanlık dışı bu hayat koşullarına rağmen ailelerini bir çatı altında tutmaya çalıştıkları görülmüş, kirayı ödeyemezlerse evden atılacakları için ilk olarak tüm ihtiyaçlardan önce kirayı ödemek zorunda kaldıklarını dile getirmişlerdir. Suriyelilerin çoğu kendi ülkelerinde evleri olduğunu bu yüzden kira ödemedikleri, ülkemize geldiklerinde ise en büyük sorunun kiraların ve giderlerin yüksek olduğunu anlamışlardır. Bu araştırmalar sonucunda Türkiye’de kampların dışında merkezde yaşayan Suriyeli kadınların genel olarak fakir ve kötü mahalleleri tercih ederek yaşamlarını sürdürdükleri, aynı zamanda ev arama süreçlerinde taciz olayları ile karşı karşıya kaldıkları görülmüştür.

Suriyeli kadınlar yaşadıkları zorunlu göç sonucunda gittikleri ülkelerde problemler yaşamaya devam etmişlerdir. Bu problemlerden ilki barınma sorunu olmuştur. Bu sorunun getirmiş olduğu problemlerin başında ev arama, bu evi geçindirme, bir de bunların yanı sıra Suriyeli kadının dul, boşanmış olması eklendiğinde erkeğin barınacak yer bulma deneyimi ile aynı olmadığı görülmüştür. Bu süreçte yaşanan problemlere karşı göç eden kadınlar tek başlarına veya çocuklarıyla mücadele etmişlerdir. Suriyeli kadınların bir diğer problemi ise ev bulma konusunda sıkıntı yaşamaları yanı sıra o evlerde diğer aile fertleriyle de birlikte yaşamak zorunda olmalarıdır. Kadınların ataerkil sistem içinde yaşamış olmaları, kendi alanı içerisinde bile hareket alanının kısıtlanmış olması nedeniyle hep özgürlükleri sınırlanmıştır. Bu da gösteriyor ki göç süreci tüm bireylerin hayatlarının değişmesine yol açmış, kadınların

sağlıksız, kötü koşullarda yaşadığı ve daha da yoksullaştığı görülmüştür. Bunun yanı sıra ev içerisinde başka kişilerle yaşaması özgürlüklerinin kısıtlandığı yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür.

Barınma konusunu ele aldığımızda Geçici Koruma Statüsü altında Türkiye'ye yerleşmiş olan Suriyeli kadınların bir kısmında kamp dışında kalmak yerine kamp içinde yaşamlarını sürdürmeye devam etmektedirler. Suriyeli göçmenler için bulunan barınma merkezleri genel olarak Suriye ve Türkiye sınırına yakın şehirlerde bulunmaktadır. Adıyaman, Osmaniye, Şanlıurfa, Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya ve Mardin şehirlerinde oluşan 26 geçici barınma merkezlerinde (çadır kent ve konteyner kent) barınmaktadırlar. Bu barınma merkezlerinde Suriyeli kadınların her türlü yiyecek, sağlık, eğitim, haberleşme, sosyal aktivite gibi ihtiyaçlar devlet tarafından karşılanmıştır.

23 Haziran 2022 tarihi itibarıyla geçici barınma merkezinde olan Suriyeli bireylerin sayısı 49 bin 349'dur. Suriyelilerin %1,3'ü kamp alanlarında yaşamaktadır. Şehirlerde yaşayan Suriyelilerin sayısı 3 milyon 635 bin 139 kişi olup bu sayı her geçen aya göre 78 bin 162 kişi azalmıştır. Suriyelilerin %98,7'sinin şehirde hayatını sürdürdüğü görülmüştür. Baktığımız da Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu artık şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir (MSYDD, 2022). Suriyeli bireyler tüm ülkeye yayılsa da büyük bir çoğunluğu Suriye sınırında olan Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde yoğunlaştığı görülmüştür.

2.2.2. Kadın Emegi ve Giderek Artan Yoksulluk Sorunları

Türkiye'de göçmen kadınların sorunlarının başında ekonomik sıkıntılar yatmaktadır. Bu sıkıntılarda yoksulluk oranının artmasına sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra Suriyeliler ülkelerinden her şeylerini geride bırakarak zorunlu bir şekilde başka bir ülkeye göç etmeleri ile istihdama katılamamış, ekonomik bakımdan sıkıntılarının oluşmasına bunun sonucunda da giderek artan yoksulluğa sebep olduğu görülmüştür. Kadınların çalışma hayatlarına girmedikleri, girseler bile çalıştıklarının karşılığını almadıklarından dolayı kadınların emegini ikinci planda konumlanmıştır. Suriyeli kadınların istihdama katılan kadınlara oranla cinsiyetin kadın ile özdeşleştiği bakım ve hizmet sektörlerinde, erkeklere göre daha az ücretle çalışmak zorunda kalmışlardır.

Suriyeli kadınlar ataerkil bir kültür baskın olduğu için iş bulma konusunda bu yönden sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Kadınlar öncelik olarak çocukların bakımları, aileleri onların

birincil görevi olmaktadır. Suriyeli kadınlar ülkelerin de çalışmadıklarından dolayı Türkiye’de istihdam alanına katılamamışlardır. Bu yüzden Suriyeli kadınların eğitim seviyesi düşüktür. Genel olarak yapılan araştırmalar da kadınların eğitim seviyelerinin düşük olduğu gözlenmiştir. Suriyeli kadınların ülkelerinde eğitim görmesi engellenmiş, kadının çalışması toplum içinde günah ve ayıp olarak tanımlandığından Suriyeli kadınlar öncelik olarak aile içi bakım görevi verilerek iş hayatında çalışması toplumsal normlarla engellenmiştir.

Suriye’de kadınlar ataerkil kültürün kadını özel alanda konumlandığından dolayı iş hayatında çalışmadıkları, aile içi bakımın onlar için daha öncelik olduğu bu yüzden eğitim seviyelerinin düşük olduğu vurgulanmıştır. Bu süreç göç sonrasında devam etmiş, istihdama katılamadıklarından katılsalar bile emeklerinin karşılığını almadıklarından dolayı ekonomik olarak yoksullaştıkları görülmüştür. Suriyeli kadınların çalışma hayatlarında yaşadıkları diğer sorun ise çalışmak isteyen kadınların izinlerinin olmaması, onları emek sömürsüne açık hala gelmesine neden olmuştur. Göç eden Suriyeli kadınlar göç ettikten sonra aile içi statülerinin değiştiği hatta kadının evi geçindiren duruma gelerek kendi hayatlarında söz sahibi olduğu görülmektedir. Böylece Suriyeli kadınlar da göçün değiştirici etkisi olduğu ve ekonomik olarak eşlerine bağımlı iken bağımsız hale gelmiş, yaşam şartları değişmiştir.

2.2.3. Erken Yaşta Evlilik Sorunu

Suriyeli kadınların yaşamış olduğu sorunlardan bir diğeri de erken yaşta evlilik problemi olmuştur. Yapılan araştırmaların çoğunda Suriyeli kadınların kendi istekleri ya da aile baskıları ile erken yaşta evlilik yaptıkları bunun da birçok sorunu beraberinde getirdiği görülmüştür. Özellikle Suriyeli aileler erken evliliği kızları için bir çıkış noktası olarak görmüşlerdir. Gaziantep’te yaşayan Suriyeli bir anne yapılan görüşmelerde kızını 15 yaşında korktuğu için erken evlendirdiğini, eğer evlendirmeseydi başına kötü şeylerin geleceğinden dolayı Suriyeli bir akrabasına kızını verdiğini dile getirmiştir.

Bir anne kızını korumak için onu erken yaşta evlendirerek erkeklerin baskılarından kurtarmak için bir çıkış noktası olarak görmüştür. Suriyeli bireyler kızlarının kişisel niteliklerinin evliliğe uygun olup olmadığına bakmaksızın aileler kızlarını erken yaşta evlendirmeyi tercih etmiştir. Ailelerin görevi çocuklarına uygun bir eş bulmaktır. Bu yüzden çiftler arasında iletişim ve duygusal bağ ele alınmaz.

Suriyelilerin sayısının her geçen gün artması sonucunda 15 yaşını doldurmamış kız çocuklarının erken yaşta dini evlilikler adı altında evlendiği görülmüş, hatta yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen veriler de bu oranın daha düşük olduğu 13-14 yaş aralıklarında Suriyeli kızların hamile oldukları görülmüştür. Suriye’de yaşayan kadınlar erken yaşlarda hatta daha çocuk yaşlarda kendilerine sorulmadan evlendirilmeye mecbur bırakıldığı görülmüştür. 18 yaşının altındaki bireyler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde “çocuk” diye adlandırıldığından Türkiye’de Türk Ceza Kanunu’na göre 15 yaşını doldurmuş kişiler evlendirilebilir (ASPB, 2015). Türkiye’de durum böyleyken Suriye’de artan göçünde etkisiyle 15 yaşını doldurmayan kız çocuklar dini evlilik altında evlendirildiği görülmüş ve bu durumun gittikçe artmıştır. Bu da gösteriyor ki zorunlu göçle birlikte Türkiye’ye gelen Suriyeli kadınların çoğunun resmi nikahının olmadığı tespit edilmiştir.

Bu da gösteriyor ki 18 yaşını doldurmamış hala çocuk statüsü adı altında erken yaşta evliliklerin getirdiği fiziksel ve psikolojik olarak baskı altında olmaları sömürüye açık olduklarını gösterir. Türkiye’de erken yaşta evlilik mağduru şikayeti olmadıkça ceza hükmü verilmez. Bu yüzden erken yaşta evlenen kişi şikayette bulunmadığı sürece bu evlilikler suç sayılmamaktadır. Suriyelilerin ekonomik ve sosyal şartlarını göz önüne aldığımızda kız çocuklarının erken yaşta evliliklerinde yaşadıkları şiddeti şikayet etme oranlarının daha düşük olduğu görülür.

Suriyeli kadınlar savaş sırasında yaşadıkları zorluk ve kayıpların yanı sıra bir de taciz ve tecavüz korkusu yaşamışlardır. Bu yüzden Suriyeliler göç ettikleri ülke de bu korkuyu yaşamışlar ve bu nedenle aileler bu tür problemler yaşamamak için özellikle kızlarını yabancı erkeklerden korumak için aileler kendi seçtikleri kişiler ile erken yaşta kız çocuklarını evlendirerek kendilerince bu korkunun önüne geçmişlerdir. Bazı Suriyeli aileler ise çocuklarını korumak adı altında ekonomik kazanç ve kurtuluş yolu olarak görmüştür. Bu durumdan en çok etkilenen görüldüğü üzere kadınlar olmuştur. Kadın oldukları için hem karar alma yetkileri ellerinden alınmış hem de kadına ailesi tarafından erkeğe bağımlı bir hayat sunulmuştur.

Suriye ataerkil bir kültüre sahip olduklarından kadınlar erkeklerin desteği olmadan tek başlarına yaşamaları yerine çok eşli evlilikler yapması Suriye kültüründe normal olarak karşılanmıştır. Kadın kelimesi ataerkil toplumlarda aciz, korumaya muhtaç olarak görüldüğünden erkeğe bağımlı olarak görünür ve namusunu korumak erkeğin görevi olarak karşılanır. Yapılan araştırmalarda Suriyeli kadınların yaşadıkları bir sorun olarak

algılanmasına rağmen onların kültür ve din anlayışları nedenleri ile çok eşlilik yabancı gelmemektedir.

Sonuç olarak yapılan araştırmalarda Suriyeli kadınların erken yaşta evlendirilmesi ve çok eşli evliliklere mağruz kaldıkları görülmüştür. Kadınların göç sonrasında aileleri tarafından erken yaşta evlendirilmeye mecbur bırakıldıkları, bu süreçte kendilerine sorulmaması, hane içinde kadınların gelir kaynağı olarak görülmesi gibi sonuçların doğmasına sebep olmuştur. Ataerkil kültürlerinden dolayı kadınlar erkeğin hizmetine sunulmuş ve bunun karşılığında bir bedel ödenerek onların rızası önemli olarak görülmeyip alıp satılabilen bir kapitalist sistem görülmüştür.

Suriyeli kadınlar Türkiye'ye göç ettikten sonra çok eşlilik sürecine girmiştir. Bu süreç bazıları için bir kurtuluş olarak görülmüş, bazıları için ise kültürlerinden dolayı bir zorunluluk olarak karşılamışlardır. Bu yüzden her Suriyeli kadının yaşamış olduğu deneyimler birbirinden farklı olmuştur. Ancak Suriyeli kadınların en çok yaşadığı sorunlardan biri olan çok eşli evlilik çoğu Suriyeli kadın tarafından yanlış olduğunu ve savunmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum göç ettikleri Türkiye'de olumlu karşılanmamış ve yerel toplum tarafından göçmen kadınlara yönelik olumsuz söylem ve tepkilere sebep olmuştur. Suriyeli kadınlar genel olarak baktığımızda erken yaşta evlilik sorununun yanı sıra asıl sorunun çok eşli evlilikler olduğu görülmüştür.

2.2.4. Suriyeli Göçmen Kadınlara Yönelik Negatif Söylemler ve Sonuçları

Suriyeliler Türkiye'ye daha iyi bir hayat standartlarına sahip olmak için göç ederek uzun yıllar boyunca hayatlarını burada devam ettirmişlerdir. Türkiye'deki nüfusun artması ile birlikte artık kamp dışında yaşamlarını devam ettirmek ve yerel halkla entegre olmaya başlamışlardır. Bu süre zarfında karşılaştıkları ötekileşme ve yerel halk tarafından nefret söylemleri gibi sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır.

Türkiye'de yaşayan yerel halk başta Suriyelilere karşı hoşgörülü bir tavır sergilemesine rağmen zamanla Suriyeli nüfusun artmasıyla yerel halk tarafından bir tepkiye doğurmuş, bu tepkiler Suriyeliler tarafından kendi alanlarına müdahale olarak algılanmıştır. Bu yaşananlar Suriyeli kadınlara yönelik negatif davranışların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yerel halk tarafından sergilenen bu negatif davranışlar sadece kadınları değil, çocukları da etkilemiştir. Suriyeli kadınların çok eşli evlilikleri Türkiye'de yaşayan kadınlar

da bir korkuya sebep olmuş ve yapılan araştırmaların çoğunda Suriyeli kadınlar Türkiye'deki kadınların kocalarını elinden almakla suçlandıkları görölmüştür. Buna sebep olarak Türkiye'deki kadınların kocaları kendilerini Suriyeli kadınlarla evlenmekle tehdit ettiklerinden dolayı kocalarını kaybetme korkusu yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu nedenler doğrultusunda Suriyeli kadınlara karşı negatif söylemlerin ortaya çıktığı görölmüştür.

Türk halkının çoğunlukla çok eşlilikten dolayı Suriyeli kadınlara tepki gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu da Suriyeli kadınlar ile Türk kadınlar arasında sorunların ortaya çıkmasına ve Suriyeli kadınlara yönelik korkuların oluşmasına neden olmuştur. Suriyeli kadınlar için erken yaşta evlilikler normal karşılanırken Gaziantep Emniyet Müdürlüğü tarafından Yabancılar Şubesi'nden edinilmiş olan bilgilerde yerel halkla birlikte şehirlerde yaşayan göçmen kadınların ölkelerine dönmek için aileler tarafından evlendirilmiş ve ölkelerinde resmi evraklara ulaşamadığı için evliliklerin de sıkıntılarının yaşanmasına sebep olmuştur. Bu yüzden Suriyeli kadınların evlilikleri dini nikah ile gerçekleştirilmiştir. Bu da hukuki ve toplumsal yönden sorunların oluşmasına yol açmıştır. Burada asıl sorunun küçük yaşta kız çocuklarının veya kadınların aileleri tarafından kızlarını korumak, ihtiyaçlarının karşılanması ve kendi hayatlarını güvence altına alma adı altında ikinci ya da üçüncü eş olarak evlendirilmeleridir. Bu evlilikler sonucunda terk edilme, ilk eşlerin ve çocukların sömürüsüne maruz kalma gibi problemlerin yaşanma olasılıklarının artmasına, aynı zamanda göçmen kadınlar ve yerel kadınlar arasında kaygılar yaratarak gerginliklerin oluşmasına sebep olmuştur. Gaziantep ve Kilis illerinde bu sebeplerden dolayı Türk kadınlarında boşanmaların artmış olduğu görölmüştür (Kirişçi, 2014:37).

Suriye'de normal görölen çok eşli evlilikler yalnızca göçmen kadınları etkilememiş, göçle birlikte Türkiye'ye gelen Suriyeli kadınların Türkiye'deki sosyal yapıları üzerinde değişikliklerin oluşmasına ve var olan aile yapılarının parçalanmasına da neden olmuştur. Yukarıda yapılan tespitte yönelik iki sonucun ortaya çıktığı görölmüştür. İlk olarak aile yapısı düzeni bozduğu için Türk kadınına etkilemiş olması diğeri ise ailesi zoru ile mecbur bırakılan genç yaşta ikinci veya üçüncü eş olarak ekonomik koşullar, kendilerini koruma yönünden yapılan resmi nikahı olmadığı için hak iddia edememiş olan Suriyeli kadınlardır. Bu da Suriyeli kadınlara yönelik hem yerel halk tarafından istenmeme hem de yabancılarla yönelik negatif söylemlerin oluşmasına sebep olmuştur. Doğal olarak ölkemizin demografik yapısına zarar veren bu anlayış burada yaşayan insanların sosyal, ekonomik ve aile yapılarını büyük ölçüde etkilemiştir.

Türkiye’de medyanın göçmen kadınların yönelik oluşturduğu olumsuz algı Türk kadınları tarafından eşlerinin elinden alınma korkusuna sebep olmuş ve bu durumdan kaynaklı Suriyeli kadınlara yönelik olumsuz bir tutum oluşturmuştur. Bu durum medyanın kadınlara karşı olumsuz tutum yansıtmasına sebep olmuştur. Erkekleri suçlamak yerine onların mağdur olarak yansıtılması sonucuna ulaşılmıştır.

Kısaca Suriyeli kadınları yaşadıkları zorunlu göçle birlikte evliliklerini yeni bir başlangıç olarak görmüşlerdir. Ataerkil bir kültürle yaşadıklarından dolayı aileler tarafından küçük yaşta evlenmeleri desteklenmiş ve büyük bir hedef olarak görülmüştür. Bu yüzden Suriyeli kadınların erken yaşta evlendirilmesi onlar için normal olması gereken bir olgu gibi görülmüştür. Ancak Suriyeli kadınlar için normal karşılanan bu durum göç ettikleri ülkelerde özellikle de Türkiye’de normal karşılanmayıp yerel halk tarafından bir ön yargı oluşmasına hatta Türk kadınlarının negatif söylemlerine mağruz kalmasına sebep olmuştur. Hatta medyanın erkeği mağdur olarak göstermesi, kadının dişiliğini vurgulaması gibi olumsuz bir algının oluşmasına neden olmuştur. Bu da erkek hegemonyasının altında kadının cinselliğini öne çıkarılarak korku unsurunun oluşmasına sebep olmuştur.

2.2.5. Dil Problemleri ve Sağlık Sorunları

Çalışmanın bu kısmın da Suriyeli kadınların yaşamış olduğu diğer bir problem olan dil problemi ve bu problemle yakın ilişkisi olan sağlık sorunları ele alınmıştır. Bu iki problem arasında sıkı bir ilişki olduğu görülmektedir. Suriyeli kadınların bir çoğu göç ettikten sonra sağlık problemleri yaşadıklarını ve dil bilmedikleri için kendilerini net bir şekilde ifade edemediğini, durumlarını anlatma yönünden sıkıntı yaşadıklarını vurgulamışlardır. Özellikle kadınların dil problemi yüzünden sağlık hizmetlerine ulaşamadıkları görülmüştür.

Yapılan araştırmalarda kadınların %65,5’inin türkçe bilmediğinden dolayı sağlık hizmetlerinde iletişim sorunu yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Suriyeli kadınların gittikleri hastanelerde yeterli sayıda tercüman olmaması yüzünden sorunlarını anlatmakta güçlük yaşadıkları bu yüzden doktorların göçmenler ile sağlıklı bir iletişim kuramadıklarından kaynaklı yeteri kadar ilgilenemedikleri görülmüştür. Baktığımızda bu nedenler dilin sağlık hizmetlerinde yararlanmada önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Sağlık hizmetlerine erişime ilişkin sorunlarda dil engeli oldukça önemli bir sorun olmuştur.

Suriyeli kadınlar Türkiye'ye göç ettikten sonra hatta diğer göç ettikleri ülkelerde bile o ülkenin yerel dilini bilmediklerinden dolayı sorun yaşamalarına neden olmuştur. Erkekler kadınlara oranla bu konuda daha az sorun yaşamaktadır. Çünkü erkekler kamusal alanlarda daha fazla görünmesi ve çalışma alanı içinde olmalarından kaynaklı yerel dili daha kolay öğrendikleri görülmüştür. Suriyeli kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması, çoğunlukla ev içerisinde yer almalarından kaynaklı iletişimleri daha kısıtlıdır. Bu da göç ettikleri toplumla fazla iç içe olmadıklarından yerel dili öğrenmeleri erkeklere oranla geç olmuştur.

Suriyeli kadınların eğitim seviyesinin düşük olması ve genel olarak ev içerisinde vakit geçirdiklerinden dolayı yerel halk ile iletişimleri yerel dili öğrenmelerine engel olmuştur. Göçmen kadınların yerel dili bilmediklerinden her alanda sömürünün önü açılmaktadır. Yapılan görüşmeler de genel olarak Suriyeli kadınların sorunlarını dile getirirken zorluk yaşadıklarını bunun en çokta hastanelerde yerel dili konuşamadıkları için dertlerini, sorunlarını anlatamadıklarını dile getirmişlerdir. Türkiye'de Suriyeli kadınların en çok kadın hastalıkları yaşadıkları görülmüştür. Bu nedenle kadınlar kendilerini doğru bir şekilde ifade ederken doktoru ile hastalığına dair sorunları birebir konuşarak iletişim kurması gerekmektedir. Ne yazık ki yerel dili bilmedikleri için Suriyeli kadınlar kendilerini ifade etmekte zorlandıklarından dolayı sorunlarını anlatmakta güçlük yaşadıkları görülmüştür.

Dil problemi Suriyeli kadınların hayatlarının her alanında etkili olmuştur. Yerel dili bilmediklerinden dolayı sosyal alanlarda kendilerini kısıtlamaları, sağlıklarını olumsuz yönde etkilemiştir. Böylece Suriyeli kadınlar göç sonrasında yasal hakları, sorumlulukları, barınma koşulları ve sosyal iletişimlerinin değiştirdiği görülmüştür. Türkiye'de Suriyeli kadınların dil yetersizliğinden dolayı sahip oldukları hakları tam olarak bilmedikleri için psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmuştur.

Kısaca kadınlar göç sonrasında dil problemleri yaşamaları onları sosyal hayattan uzaklaştırmasına sebep olmuş ve bununla birlikte yalnızlaşma, içine kapanma, yaşadıkları yere kendilerini ait hissetmeme gibi sağlık sorunlarını yaşadıkları görülmüştür. Bu süreçte Suriyeli kadınlar göç ettikleri yerde yerel dili bilmedikleri için iletişime geçememekte, bu yüzden yerel halkla entegre olmamasına, bilgi edinememesine ve giderek yalnızlaşmasına neden olmuştur. Suriyeli kadınlar erkeklere göre dil bilmediklerinden dolayı daha zor uyum sağlayarak bu süreçte daha çok sorun yaşamasına sebep olmuştur. Bu da onları erkeklere göre dezavantajlı konuma sokmuştur.

2.2.6. Türkiye’de Suriyeli Kadınların Sorunlarına Yönelik Çözümleyici Çalışmalar

Türkiye uzun yıllar boyunca köklü bir göç tecrübesine sahip olmasına rağmen en büyük göçü Suriye’de yaşanan iç savaşla birlikte gerçekleştirmiştir. 2009 yılında vize muafiyeti ile birlikte Suriye ve Türkiye arasında ilişkilerin daha da yakınlaştığı görülmüştür. Vize muafiyetinin kalkmasıyla birlikte Suriyeli bireylerin sık sık Türkiye’ye ziyarette bulunmaları, yaşanan kriz sonrasında da ülkemize sorunsuz bir şekilde göç etmelerine olanak sağlamıştır.

Suriyelilerin Türkiye’ye yaptığı bu göçün zorunluluk teşkil etmesi ve kitlesel olarak gerçekleşmesi diğer uluslararası göçlere ve uyguladıkları prosedürlerden farklı biçimde gerçekleşmesine neden olmuştur. Suriyelilerin kitlesel bir şekilde göç etmesi Türkiye’nin geçmişte bu şekilde göç akıntısı ile karşılaşmaması ve uluslararası gerçekleşen göçlerde bilgi eksikliğinden kaynaklı hazırlıksız yakalanmasına neden olduğu görülmüştür. İlk başlarda geçici olarak gelen Suriyeliler sayılarının giderek artması sonucunda hukuki çerçevede sığınmacılar, göçmenler, mülteciler gibi kavramlar kullanılması bir karışıklığa sebep olmuştur. Bu sebeple Suriyeli bireylere yönelik Geçici Koruma sağlanmıştır. 2014 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91.Maddesinde yer alan “Geçici Koruma” Bakanlar Kurulu tarafından 22 Ekim 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Böylece Suriyeliler ‘biyometrik’ kayıtları, parmak izinin paylaşılması ve adres kayıtlarını yaptırarak koşullarda Türkiye’de yaşama haklarına kavuşmuşlardır. Böylece yasal statü problemleri ortadan kalkmıştır.

Türkiye’de bu süreçte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca Uyum ve İletişim Daire Başkanlığı kurularak şehirlere yerleşen Suriyeliler için uyum düzeyleri arttırılmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. 2018 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kapsamında Düzensiz Göçle Mücadele Dairesi Başkanlığı kurularak, düzensiz göçlerin önüne geçilmek istenmiştir. Bu kapsamda iş ve işlemlerin yürütülmesi sağlanarak bu hususta kolluk birimleri ve kamu kurumlarının koordinasyonunu sağlamış ve AB ile yapılan geri kabul antlaşmalarının hükümleri yerine getirilmiştir (GİGM, 2020).

Suriyeliler kitlesel olarak göç ettiklerinde Türkiye ilk müdahaleyi koordine etmek amacıyla Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) görevlendirerek konteyner ve çadır kentler kurulmuştur. Bu kamplar içerisinde sağlıktan eğitime tüm kamu hizmetleri ile sahra hastaneleri kurularak her türlü ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Ancak uzun süre geçtikten sonra bu kamplarda giriş-çıkışlar ve özgürlüklerin kısıtlı olması, toplumdan uzakta

hapishane gibi görülmesinden dolayı Suriyeli göçmen kamplarının idaresi 2018 yılının başında İçişleri Bakanlığında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Türkiye göçmenlerin kamplarda yaşadıkları problemlerden dolayı çözüm için göçmenlerin kamp yerine şehirlere yerleşmesini ve yerel halkla entegrasyon sağlaması adına çalışmalar başlatarak kampları kapatmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin de gerekli nakdi desteği sağlamasıyla artık bireylerin şehirlere yerleşmesi için gerekli çalışmalar yürütülmüştür.

Suriyelilerin Türkiye'ye gelmesi ile birlikte kültür, çalışma, sağlık, ekonomik ve eğitim gibi birçok alanlarda değişiklik yaşanmasına neden olmuştur. Türkiye bu süreçte elinden gelen her türlü desteği sağlayarak Suriyeli göçmenlerin yanında olmuştur. Suriyeli göçmenler, yerel toplumda olduğu gibi okullarda ve devlet hastanelerinde karşılıksız olarak hiçbir ücret alınmadan faydalanmışlardır. Böylece sınır illerindeki okul ve hastanelerde yoğunlukların artmasından dolayı Suriyeli göçmenlerin eğitim ihtiyaçlarını karşılanarak oluşabilecek sorunları önüne geçmek adına devlet, Geçici Eğitim Merkezleri açarak çalışmalarını sürdürmüştür. Bu çalışmalara uyum merkezleride katılarak faaliyet göstermiştir. Suriyelilerin tüm ihtiyaçlarının karşılanmasında sosyal yardımların yanında insani yardımlarla da destekler sağlanmıştır. Suriyelilerin temel ihtiyaçları başlangıçta kamu kurum ve kuruluşlar, STK ve yerel toplum tarafından çeşitli yardımlar ile karşılanmış, zaman içinde şehir halkı ile komşu olması ve ortak bir yaşam sürmeleri sonucunda Sivil Toplum Kuruluşları devreye girerek devletin elinin uzanmadığı alanlarda faaliyet göstermeye başlamıştır.

Sivil toplum kuruluşları Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin hayat şartlarının iyileştirilmesi, sosyal uyumun sağlanması ve sorunların çözümü aşamasında önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda STK kamu otoriteleri üzerindeki yükü hafifleterek çalışmalar sürdürmüş ve birçok Suriyeli bireylerin hayatlarına dokunmuştur. Sivil Toplum Kuruluşları bu bağlamda 2011 yılında zorunlu göçe maruz kalan tüm Suriyeli bireylerin özellikle bu süreçte etkilenen kadın ve çocukların sosyokültürel uyumlarını sağlama noktasında hizmet vermiş ve vermeye de devam etmektedir. Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin kalıcı olmasıyla 2014 yılının başında devlet uyum politikaları geliştirerek göçmen bireyler ve yerel halk arasında toplumsal uyum sürecini teşvik eden çalışmalar yürütmüşlerdir.

Türkiye'deki göçmen kadınların yaşamış oldukları sorunlar, ulusal ve uluslararası alanda yaklaşımları ve özgür müdahalelerin gelişmesinde yardımcı olan sivil toplum kuruluşları Suriyeli kadınların bağımsızlık ve güvence hislerini daha da güçlendirmiştir. Sivil

toplum kuruluşları ilk etapta Suriyeli göçmenler için kısa vadeli çözüm önerileri getirirken, bu çalışmalar yeterli görülmemiştir. 2014 yılından sonra yapılan eleştiriler sonucunda Türkiye artık Suriyeli bireylere yönelik daha uzun vadeli politikalar izlemeye yönelmiştir. İlk olarak Suriyeli kadınlara hizmet veren çok sayıda toplum merkezleri açılmıştır. Bunlar dil ve meslek edinme kurslarından bilgilendirmeye kadar birçok alanda hizmet veren toplum merkezleridir. Özellikle Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) ve KAMER Vakfı bu dönemde faaliyetlerini göçmen kadınlara yönelik genişleterek çalışmalar sürdürmüş ve Suriyeli kadınları feminizm davalarının bir parçası olarak görmüşlerdir.

Sivil Toplum Kuruluşları özellikle Suriyeli kadınların sorunları olan çocuk yaşta evlilik ve ikinci evliliklerinin yasal olmaması, cinsiyet temelli şiddet gibi sorunları baz alarak onların yasal haklarını gündeme getirmiş ve çözüm önerileri sunmuştur. Suriyeli kadınlar çözüm önerilerine karşı neler yapabilecekleri konusunda gerekli hukuk bilgisini kullanarak yasal haklarını savundukları görülmüştür. Kısaca STK'ları kadınların hukuki bilgilere erişim kanallarından biri haline gelmiştir. Türkiye, devlet olarak üzerine düşen rolü yerine getirerek, Suriyeli kadınların sahip oldukları hakları öğrenme ve kullanmalarında gerekli artışı sağlamıştır. Böylece Suriyeli kadınların içinde bulunduğu tehlikeli ve belirsiz durumu STK'lar aracılığıyla ortadan kaldırmıştır.

STK'ın Suriyeli kadınların gündelik hayatta karşılaştıkları, iş bulma, ihtiyaçlarını karşılama konusunda gerekli desteği vererek büyük bir dönüşümün tetikçisi olmuştur. Suriyeli kadınların karşılaştıkları zorlukları ve ihtiyaçları ele alarak olumlu gelişmeler tespit etmiştir. Bu süreçte Suriyeli kadınların siyasal ve toplumsal yönden tanınmasına yönelik uygun bir ortam yaratılarak etkili bir şekilde haklarını kullanılmasını sağlanmış ve bağımsız bir hayat kurma noktasında Türkiye birçok çalışma sürdürmüştür.

Türkiye'nin Suriyeli kadınlar için aktif bir şekilde beraber kadın odaklı projelerin yürütülmesi noktasında işbirliklerini güçlendirmeye yönelik alanlar yaratılmıştır. Suriyeli kadınlar ile görüşmeler yaparak onların sorunlarına yönelik çözümler üretmek, hak temelli yaklaşımlara odaklanarak kadınların hukuki bilgilere erişim kanallarının artırılması, iş yerinde sömürü, cinsel taciz, ikinci evlilik gibi sorunların çözümüne yönelik Türkiye, aktif olarak projeler üreterek çalışmalarını sürdürmüştür.

Yerel ve merkezi yönetimlerde ise öncelik olarak STK'nın kırılğan pozisyonlarını düzelterek çalışmalar genişletilmiştir. Bu çalışmalarda Suriyeli kadınlara yönelik negatif söylemler, zulüm ve çatışmadan kaçıp ülkemize sığınmak istemelerinin temel bir hak olduğuna vurgu yaparak yerel halk tarafından çıkacak tepkilerin önüne geçilmek istenmiştir.

Bunun dışında Suriyeli kadınların ülkemizde sahip olduğu haklara yönelik bilgi veren kanalların artırılması yönünde çalışmalarda yürütülmüştür. Devlet okullarında Suriyeli bireyler ile yerel toplumdaki bireylerin çocukları arasındaki ilişkilerin geliştirilip, iyileştirilmesi sağlanmıştır. Çalışma alanlarında sömürüyle mücadele başlatılmış ve cinsel tacize yönelik farkındalıklar yaratılarak suçların engellenmesi yönelik taciz olaylarına karşı suç duyurusu yapılabildiği ve takip edildiğine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır.

Türkiye, Suriyeli kadınlar için Sivil toplum kuruluşları, yerel ve merkezi yönetimler ile uzun vadeli sorunların çözümüne yönelik projeler geliştirerek aktif bir şekilde çalışmalar yürütmüştür. Yürütmüş oldukları bu çalışmalarda onların kendilerini daha güvenli, güçlü ve herşeyi yapabilen bireyler olmanın farkındalığını gösteren projeler ele alınmıştır. Türkiye’de sahip oldukları haklara dair farkındalık sağlamış ve yerel halk ile entegrasyon sürecine yönelik çalışmalar artırılmıştır. Aynı zamanda onların sorunlarına yönelik çözüm arayışları yoluna gidilmiş ve haklarını savunmuştur.

2.3. Sosyal Uyum ve Kadın

Dünyanın birçok ülkesinde artık çok kültürlü yapıların olduğu görülmektedir. İnsanlar ve kültürler artık hiç olmadığı kadar birbirine yakınlaşmış hale gelmiştir. Bu yakınlaşmalar seyahat ve göç etme kolaylıkları, ülkelerin ve kentlerin yapısında meydana gelen dönüşümler, dini ve kültürel yönden toplulukların birbirleriyle iç içe yaşadıkları alanların oluşmasını sağlamıştır. Dünya var olduğundan beri ülkeler ve insanlar arasında dengesiz bir dağılımların oluşmasına, kitlesel ve bireysel olarak göç hareketlerinin sürekli olarak devam ettiği görülmüştür.

Yaşanan bu göç sonucunda hem göç eden bireyler hem de göçü kabul eden toplumlar açısından sosyal boyutlu olmuştur. Bu boyut göç eden bireylerin göç ettikleri ülkelerdeki yerel toplumla yaşamaya başlayarak o toplumla bir gelecek kurma düşüncesi çerçevesinde gelişmiştir. Göçmenlerin yoğun olduğu ülkelerde yerel toplum ile göçmenlerin huzur ve barış içinde yaşamaları uyum sürecinde önemli bir problem olmuştur. Yaşanan bu göçler sonucunda göç eden bireyler ve göç ettikleri toplumların birbirinden etkilenmesine neden olmuş ve bu durum birlikte yaşamaya yönelik politikalar geliştirmeye zorlamıştır. Geliştirilmeye çalışılan bu politikalar göç sürecinde hem göçmen kabul eden ülke hem de göç eden bireylerin kültürlerinin uyumları, zaman içinde meydana getirdiği değişimler, toplum ile

entegrasyonu, göçmenlerin yeni hayatı ve gettoları ilgili çalışmalar öncelikli olarak ele alınmıştır.

Göç, coğrafi bir değişiklik olmayıp, insanların hayatlarını baştan aşağı değiştiren sosyal ve kültürel yönden etkisini uzun yıllar boyunca hissettiren bir olgudur. Göç eden bireyler yeni hayatlarında eski kuralları ve alışkanlıkları ile yaşamak istemesi bazı sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu süreçte Suriyeli bireylerin toplumsallaşma süreçleri kesintiye uğradığından her şeyi yeniden öğrenmek zorunda kalmış ve 'yeniden toplumsallaşma' yani entegrasyon sürecinde göçmenlerin başa çıkması gereken bir diğer problemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Entegrasyon, göçmen bireylerin yabancı oldukları toplumlarla bir araya gelerek o toplumla uyum içerisinde yaşamasını ifade etmektedir. Bu yüzden göç eden bireyler yeni topluma uyum sağlamak için o toplumun yerel dilini ve kültürünü öğrenerek yeniden sosyalleşmek zorunda kalmışlardır. Bu entegrasyon sürecine erkekler daha kolay adapte olurken kadınlar bu süreçte daha çok zorlanmışlardır. Göç eden erkekler iş aramak ve ailesini geçindirmek için yerel toplumdaki insanlar ile iç içe yaşamak zorunda olduğundan daha erken uyum sağladıkları ve ilişkilerinde fazla sorun yaşamadıkları görülürken, bu sorun kadınların bu duruma daha geç uyum sağladıkları, ataerkil kültürlerinden dolayı öncelikleri ailesi olduğundan evde daha çok vakit geçirmek zorunda kalmalarından dolayı yerel dili daha geç öğrendiklerinden uyum sorunu yaşadıkları görülmüştür.

Zorunlu göç sonucu başka bir ülkeden sığınma talep eden insanların gittikleri ülkelerde hiçbir adaptasyon süreci olmadan başka bir toplumun yapısı içinde yer almışlardır. Özellikle bu göç süreci travmatik sorun oluştursada kadınlar üzerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden kaynaklı psikolojik ve sosyal sorunların oluşmasına neden olan bu durum kadınların yaşamlarını daha da zorlaştırmıştır. Göç sürecinde kadınların görmezden gelinmesi ve yaşamış oldukları mağduriyetler erkeklere oranla fazla olmasından dolayı toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile adalet bu süreçte göz önünde tutulmalıdır.

Zorunlu bir şekilde göç eden kadınlar göç ettikleri toplumlarda erken yaşta evlilik problemleri, barınma sorunları, kadına yönelik negatif söylemler, kadın emeği ve giderek artan yoksulluk, dil problemleri ve beraberinde sağlık problemleri de yaşanmıştır. Bunun dışında bazen yerel halk tarafından istenmeme gibi sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu tür sorunların önüne geçmek için göç ettikleri ülkelerin toplumsal yaklaşımları, mevcut politikaları ve savaş mağduru olmaları nedeni ile göç eden kadınlara özgü politikalar geliştirilmelidir. Göç eden kadınların cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı ayrımcılık yaşamaması

için hukuki haklar tanınması gerekir. Göçmen kadınlar toplum içinde cinsiyet temelli rolleri, deneyimleri ile kültürel yapılar içindeki kimlik algıları bu süreci etkilemiştir. Bu yüzden göç sürecinde kadınların erkeğe bağımlı olma konumundan kurtarmak gerekir. Onların göç ettikleri toplumlarda yaşam koşullarını iyileştirerek yerel toplumla ilişkilerini düzeltilmesi yönünde uyum çalışmaları yapılmalıdır. Çünkü bu göçler olayları hem göç eden bireyleri hem de göç ettikleri ülkede yaşayan yerel halkı derinden etkilediği görülmüştür. Bunun içinde her iki tarafın entegrasyonunu sağlamak bu süreçte en etkili yöntemdir. Buna yönelik çalışmalar yapılarak geliştirilmeli ve çıkabilecek problemleri bu süreçte en aza indirecek politikalar geliştirilmelidir.

2.3.1. Türkiye’de Suriyeli Kadınların Sosyal Uyumu

15 Mart 2011 tarihinde Suriye’de başlamış olan iç savaşla milyonlarca Suriyeli ülkesini terk ederek yaşanan bu insanlık kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Yaşanan bu zorunlu göç ile birlikte bütün gelişmiş ülkelerin bu insani sorumluluğu taşıması gerekmektedir. Türkiye’de yaşanmış bu insani duruma sessiz kalmayarak “Açık Kapı Politikası” izlemiştir. Türkiye, izlemiş olduğu bu politikayla komşu ülkelerin arasında en çok Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumunda yer almıştır. Böylece Türkiye sergilemiş olduğu bu yaklaşımlarla milyonlarca Suriyelinin umut ışığı olmuştur.

Ülkemize sığınan Suriyeli göçmenlerin çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Suriye’de savaşın uzaması sonucunda zorunlu göçle birlikte Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenlerin sayısı ve bunun yanı sıra artan sorunları, sorumlulukları da beraberinde getirmiştir. Baktığımızda Suriye’de yaşanan savaş bitene kadar geri dönme ihtimalleri zor görüldüğünden Türkiye’nin bu sürece yönelik çalışmalar üretmesi gerekmektedir. Araştırmalara bakıldığında en çok Suriyelinin Türkiye’de yaşadığı görülmüştür. Savaşın başlamış olduğu yıldan itibaren Türkiye hem yerel yönetimler, STK’larla hem de uluslararası yardımlarla Suriyeli sığınmacıların her türlü temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır.

Türkiye uluslararası alanda Suriyeli göçmenlere karşı yapmış olduğu çalışmalarda Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği’nin bu insanlık krizine kayıtsız kaldıkları görülmüştür. Türkiye bu durumda hem siyasi hem toplumsal hem de ekonomik olarak etkilenmiştir. Suriyeli göçmenlerin Türkiye’yi tercih etmesi sonucu hukuki süreçten dış politikaya, sosyal politikalarından bütüncül entegrasyon politikalarına kadar her sürecin

yeniden incelenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda Suriyeli göçmenlerin çoğunun kadın olması nedeniyle ülkemiz cinsiyet temelli ihtiyaçları baz alınarak ekonomik, kültürel ve sosyal yönden değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. Ülkemiz bu süreçte kadın ve çocukları öncelik alan politika ve programlar geliştirerek mevcut sorunları planlı şekilde çözmeye çalışmaktadır.

Geçici Koruma Statüsü altındaki Suriyeli kadınların göç süreci boyunca ve sonrasında karşılaştıkları sorunların ilki “dil engeli” olmuştur. Dil engeli Suriyeli kadınlar açısından psikolojik sorunları ve istismarı, eğitimi, ekonomik sorunları, istihdamı ve sosyal hizmetleri alanları kapsayarak sosyal uyum sürecine etki etmiştir. Bu yüzden en büyük etken olarak sosyal uyumda dil engeli görülmüştür. Bu da sosyal uyumda birinci adımın dil olduğunu ortaya çıkarmıştır. Suriyeli kadınların çoğunda dil engeli görülmüştür. Bunun temel nedenleri Suriyeli kadınların eğitim seviyelerinin düşüklüğü ve Suriye’deki kadınların Türkiye’deki kadınlara göre yaşam tarzlarındaki farklılıklardan kaynaklı algıların oluşması Suriyeli kadınları birçok sorunla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur.

Suriyeli kadınların çoğu Türkiye’de sosyal yaşama adapte olamamalarında aidiyet duygusundan gelişmediği dile getirmişlerdir. Çünkü Suriyeli kadınların savaş koşullarından dolayı zorunlu göç yaşadıkları için aidiyet duygusunun gelişmesi yıllar sürecektir. Bu yüzden sosyal entegrasyonun sağlanmasında aidiyet duygusu önemli bir etkidir. Yerel halkla Suriyelilerin kaynaşması aidiyet duygusunun oluşmasında çözüm olarak görülmüştür. Türkiye bu yönde birçok çalışma yürütmüştür. Bu çalışmalardan biri de Kadın ve Demokrasi Derneğinin Gaziantep’te ikamet eden sığınmacı kadınlara ve ailelerine yönelik sosyal uyum araştırmasıdır. Bu araştırma sonucunda yerel halkla Suriyeli kadınların etkili iletişim kurabilmeleri, toplumsal yapılara dâhil olmaları ve aidiyet duygularının gelişmesinde öncelik etkenler olarak görülmüş ve dil engelinin sosyal, ekonomik ve eğitim alanlarında entegrasyona etki etmiştir. Ancak bu durum sadece Suriyeli bireylerin uyum sürecini etkilememiş, yerel halkında sosyal uyumu kabul etmesi gereklidir. İki tarafında içinden geçenleri paylaşması bu sürecin ilk aşaması olarak kabul edilir.

Dil engeli sosyal uyumu doğrudan etkileyen en önemli unsurdur. Göç ettikleri ülkelerde o toplumun yerel dilini öğrenmeleri sosyal uyumun sağlanmasına yönelik zemin oluşturmaktadır. Çünkü Suriyeliler göç ettikleri ülkelerin yerel dilini bilmedikleri için iletişim kuramamaktadır. Bu da her iki toplumunda büyük sorunlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmuşlardır. Böylece ortak aidiyetlerin gelişmesi ve ortak bir payda da buluşmak için dilin kullanılması gerekir. Birçok ülke uyum politikaları geliştirirken ilk aşamada dil engelini

çözmeye çalışırlar. Çünkü dil, uyum sürecinde birçok problemin ana kaynağı niteliğindedir. Dil bilen bireyler yerel topluma daha kolay uyum sağlayarak hem istihdam alanlarına erişimde hem de kamusal alanlarda bireylerin daha rahat hareket etmesini sağlamaktadır.

Sosyal uyumu etkileyen diğer unsur ise eğitimidir. Eğitim, Suriyeli kadınların toplumsal yargılar ve sorunlarla mücadele etmesinde doğrudan ilişkisi bulunmaktadır. Suriyeliler zor şartlar altında ülkelerinden göç etmiş ve bunun sonunda göç ettikleri ülkelerde normalleşmeye çalışan kadınların sosyal uyum sürecine adapte olurken eğitimin önemi ortaya çıkmıştır. Bu yönde Suriyeli kadınların kendilerini geliştirebilmek için her türlü eğitim desteğini almaları gerekmektedir. Eğitim, Suriyeli kadınların yerel halkla olan ilişkilerinde sosyal entegrasyonun hızlanmasında ve yaşamlarının devamında destek almadan sürdürmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Suriyeli kadınlar en çok dil engeli ve yabancı olmalarından dolayı eğitim alanında yerel halk tarafından entegrasyonda yaşadığı görülmüştür. Özellikle yerel dili bilmeyen Suriyeli kadınlar bu durumdan daha çok etkilenmiş ve bu da psikolojik olarak travmalara sebep olmuştur.

Suriyeli kadınlar istihdam alanında yaşamış oldukları problemlerde sosyal uyumu etkileyen bir diğer etkidir. İstihdam alanına erişimede zorluk yaşayan ya da istihdam alanlarında çalışmaya başlasa bile ucuz iş gücü ile çalışmaları yani emek sömürüsüne maruz kalmaları bunun dışında eğitim seviyelerinin düşük olması, mesleki becerilerden yoksun olmalarından dolayı iş piyasasına erişimde zorlandıkları görülmüştür. Yanı sıra yoksulluktan kaynaklı sorunlar yaşamaları Suriyeli kadınlar üzerinde fiziksel ve mental rahatsızlıklara sebep olduğundan çalışma durumları sosyal uyumu etkileyen faktörler arasında gösterilmiştir. Türkiye bu durumun karşısında sığınmacıların ekonomik hayatta entegrasyonu ve istismarın önüne geçmek için Ocak 2016 yılında Geçici Koruma Statüsünde olan yabancılara Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı İŞKUR Geçici Koruma Statüsünde olan tüm bireylere imkan sağlamıştır.

Suriyeli kadınların sosyal uyumunda bir diğer etmende kitle iletişim araçlarıdır. Çünkü kitle iletişim araçlarının yabancılara karşı olumsuz bir algı yaratması sosyal uyumda yerel halkla problemler yaşamasına sebep olmuştur. Göç sürecinde kullandığı haberler Suriyeli kadınlara karşı olumsuz bir algı yaratmasına ve nefret söylemleri oluşmasını sağlamıştır. Medya kanalları çoğunluğun toplumsal düzenine yönelik destekleyen tavırlar sergilemektedir. Bu da yerel halkı göçmenlere yönelik kışkırtmaktadır. Özellikle bu durum Suriyeli kadınları psikolojik olarak daha çok etkileyerek yerel halkla karşı karşıya getirmiştir. Medya, olaylara belirli ideolojik çerçeveden bakarak gerçekleri gizlemekte ya da gerçek olmayan olayları

gerçekmiş gibi topluma aktararak yerel halk tarafından olumsuz bir algı oluşmasını sağlayarak sosyal entegrasyonu etkilemiştir.

2.3.2. Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum Entegrasyonunda Gaziantep Örneği

Suriye’de yaşanan iç savaşla birlikte insanlar kitlesel bir şekilde komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu zorunlu göçle birlikte komşu ülkelerden biri olan hatta en çok göç alan ülkelere biri haline gelen Türkiye kitlesel göç hareketlerine maruz kalmıştır. Türkiye’nin Suriyeli bireylere yönelik uygulamış olduğu açık kapı politikası en çok göçe tercih edilen ülke konumuna gelmesine neden olmuştur. Suriyeliler Türkiye’ye göç ettikten sonra en yakın sınır illerine yerleşmeye başlamışlardır. Buradaki amaç hem akrabalarına yakın olunması hem de kültür yakınlığından dolayı göç sırasında oluşabilecek sorunları en aza indirmeye çalışarak en yakın sınır illerini tercih etmişlerdir. Bu göçe maruz kalan illerden biri de Gaziantep olmuştur.

Gaziantep hem göç konusunda hem de coğrafi konum itibari ile göç eden farklı kültürlerden insanların uğrak noktası olmuştur. Gaziantep ticari ağları, sanayisinin gelişmişliği, güçlü altyapısı ve iş olanakları yönünden çeşitli olması nedeni ile yıllarca göç maruz kalmıştır. Gaziantep’e göç eden bireyler öncelik olarak şehrin eteklerinde küçük komünler oluşturarak yerleşmeye çalışmışlardır. Suriyeliler zorunlu göçle birlikte maddi ve manevi yönden herşeyini geride bırakarak göç etmişlerdir. Bu yüzden genel olarak bireyler Gaziantep’teki yoksul kesimlerin yaşadıkları mahallelerde ikamet ederek yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Suriyeli bireyler üst sınıf ve orta sınıf olarak yaşamlarını sürdürmelerine rağmen her kesimin zorluk yaşadığı görülmüştür. Bu süreç sadece Suriyeli bireyler için değil göç ettikleri Gaziantep’te yerel halk içinde zor olmuştur. Göç sonrasında her illerde olduğu gibi Gaziantep’te de sıkça görülen sağlık, eğitim, düzenli kentleşme, sosyal hizmet, altyapı ve toplumsal uyum da sorunlar yaşandığı görülmüştür.

Gaziantep’te 464.173 Geçici Koruma Altında Suriyeli bulunmaktadır (GİGM, 2022). Nüfus oranına göre baktığımızda İstanbul ilinden sonra en fazla Suriyeli barındıran Gaziantep ilidir. Gaziantep’te erkek sayısı nüfusun %53.8’ini oluştururken, Suriyeli kadınların oranı ise %46,2 ‘dir. Bu da gösteriyor ki Suriyeli erkeklerin sayısı Suriyeli kadınlardan fazladır. Gaziantep nüfusunun neredeyse %22’sini Suriyeliler oluşturmaktadır. Gaziantep’teki verilere göre bu nüfus tahmininin üstünde yerel vatandaşa ve göçmen nüfusa ev sahipliği yapacağı

yönündedir. Gaziantep'te yaşayan Suriyelilerin sayılarının gün geçtikçe artmasıyla birlikte ihtiyaçları ön plana çıkmış ve bu da Gaziantep ilinin üzerinde baskının artmasına neden olmuştur. Özellikle altyapı, ulaşım, eğitim, sağlık, çevre ve sosyal hizmet alanında taleplerin artmasıyla Gaziantep, bu yöndeki çalışmalarını en iyi şekilde yürütmek adına birçok kamu kurumları, STK ve yerel yönetimlerle birlikte çalışmalar hız vermesi gerekmektedir.

Gaziantep toplam şehir nüfusunun beşte birinden fazla sayıda Suriyeli barındırarak onlara yeni bir yaşam alanları sunmuştur. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Mart 2020'de yapılmış olan sunumlarda yaklaşık olarak Gaziantep'te yarım milyon Suriyelinin, Araban, Oğuzeli, Nurdağı, Karkamış, Nurdağı ve Yavuzeli ilçelerinde yoğunluğu görülmüştür. Suriyelilerin toplam nüfusunun Gaziantep iline kayıtlı olanların %4'lük kısmını oluşturduğunu ve geri kalan %96'sının Nizip, İslahiye, Şehitkamil ve Şahinbey ilçe sınırlarında yaşamakta olduğuna vurgu yapmıştır. İslahiye'de Suriyelilerin %4'ü barınırken, Nizip'te %11'ini oluşturmuş, geriye kalan % 80'lik kısmı ise metropol olan iki ilçede yoğunlaştığı görülmüştür. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeliler mahalle nüfuslarına baktığımızda ise oranı daha farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Suriyeli bireylerin gelir düzeyleri ve yerleşim yeri tercihleri arasındaki ilişkiye bağlı olduğu görülmektedir. Şehirde yüksek gelirli bireyler genelde İbrahimli bölgesinde Güvenevleri tercih etmişlerdir. Orta gelirli kesim ise genelde Karataş bölgesini, en yüksek olduğu mahalle Cumhuriyet bölgesindeki Yavuzlar mahallesi ardından Yukarıbayır, Ünaldı, Karşıyaka, Düztepe mahalleleri takip etmektedir.

Gaziantep şehrinde Suriyeli bireylerin dağılışı ile şehrin sosyol ve ekonomik yönden gelişmişlik düzeyi arasında sıkı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu da gösteriyor ki Gaziantep'in sosyoekonomik özelliği Suriyelilerin o şehirde oluşturduğu kümelenme sonucu oluşmakta ve bu durum Gaziantep'e gelen Suriyeli bireylerin ekonomik düzeyleri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Böylece Suriyeli bireylerin gelir düzeylerine göre şehrin çeşitli mahallelerinde kümeleşerek yaşamlarını devam ettirdikleri görülmüştür. Özellikle Gaziantep'e göç eden bireylerin şekillenmesinde öncelik olanlardan biri aile diğeri ise akrabalık olmuştur. Suriyelilerin hayatta kalma imkanları, akrabalık ve ailenin sağladığı dayanışma bağları gibi güçlü etkenler sayesinde bu zor şartların üstesinden gelmeye çalışmışlardır. Araştırmalar da Suriyeli bireylerin çoğunun Gaziantep'te akrabası olduğunu hatta Gaziantep dışında Türkiye'nin diğer illerinde de en az bir akrabası olduğunu belirtmişlerdir. Bu da Gaziantep'e göç etmelerinde en önemli etkenlerden biri olmuştur.

Çünkü akrabası olan Suriyeli bireyler buldukları ortama daha kolay entegre olarak zor olan sürecin bir nebze azalmasına vesile olmasını sağlamıştır.

Gaziantep'in coğrafi konumu, güçlü altyapısı, gelişmiş sanayisi, ticari ağları ve iş olanaklarının çeşitliliği nedeni ile Suriyeliler'in buraya göç etmesi açısından yeni bir yaşam umudu taşımıştır. Böylece Suriyeliler iş olanakları açısından gelişmiş olması, kültürlerinin birbirine uyumlu olması ve akrabalarına yakın oluşu Gaziantep'e göç etmelerinde cazip bir konumda olmasını sağlamıştır. Gaziantep'teki Suriyelileri incelediğimizde ilk alt kesim, yoksul, ücretli sınıftan oluşan genellikle kırsal Suriye'den gelmek zorunda kalan sığınmacılar olduğunu görmekteyiz. İkinci grup, üst sınıflardan oluşan savaş öncesi Suriye'de ticaret ve sanayi sektöründe iş sahibi olan ve toplumun sosyoekonomik olarak en üst tabakasında yer alan kişilerdir. Bu grup Türkiye başta olmak üzere birçok komşu ve diğer ülkelerde ticari iş bağlantıları yaptıkları görülmüş ve Gaziantep'e yerleştikten sonra burada birçok yeni girişimlerde bulunmuşlardır. Bu grup diğer Suriyeli kesimlere oranla yaşam koşulları en iyi olan gruptur. Diğer üçüncü grup ise orta sınıflardır. Çoğunlukla eğitilmiş, devlet bürokrasisinde ya da özel sektörde iş yapan ücretli kesimdir. Bu grup Suriye savaşından olumsuz etkilenmiştir. Bu kesim ucuz işgücüne maruz kalmış ve iş bulabilirse eğer alt gelir grubuna mensup insanlar ile beraber çalışmak zorunda kalmıştır. Bu da gösteriyor ki Suriyelilerin zorunlu göç sonucu her türlü olumsuz etkilenmesine sebep olmuş, bununla da kalmayıp psikolojik olarak sağlık sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu durumdan en çok kadınlar ve çocuklar etkilenmiştir.

Suriyeli kadınların Gaziantep'e göç ettikten sonra erkeklere oranla daha geç entegre oldukları görülmüştür. Çünkü erkekler aileye bakmak, geçindirmek için yerel toplumla daha çabuk entegre olurken kadınlar hem evin hem de çocukların sorumlulukları nedeniyle sosyal yaşama adapte olamadıkları görülmüştür. Bunun dışında medya tarafından yapılan yanıltıcı olumsuz haberler, yerel topluma uyum sağlayamama, dışlanmalara maruz kalma ve zorunlu göçün yarattığı psikolojik travmalar gibi birçok problemlerle karşı karşıya kalmaları bu sürecin uzamasına neden olmuştur. Gaziantep hem kendi yerel toplumu hem de Suriyeli kadınların uyum sürecinde kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimleriyle gerekli desteği, çalışmayı sağlamıştır.

Gaziantep Suriyeli bireyler için bu zorlu süreci en az zararla atlatalmaları için elinden gelen her türlü çalışmayı sürdürmüştür. Özellikle de kadınlara ve çocuklara yönelik çalışmalar düzenlemeye onlara yönelik yasaları yeniden düzenleyerek gerekli haklara sahip olmaları için çalışmalara devam etmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi de göç alanlarında daha aktif

hizmetler sunmak adına 2016 yılında Türkiye’de ilk göç şube müdürlüğünü kurarak Suriyeli bireylerin özellikle kadınların her türlü ihtiyacına yönelik çalışmalar sunmuştur. Gaziantep şehrinde bulunan ulusal ve uluslararası STK ve BM ajansları ile birlikte Suriyelilere yönelik çalışmalar geliştirilmiş ve bu zorlu süreci en az mağduriyetle atlattıklarını sağlamak için çalışmalar yürütülmüştür. Tabiki bu süreçte sadece Suriyeli bireyler düşünülmemiş, Gaziantep’li yerel toplumunda etkilenmemesi ve Suriyeliler ile uyumu öncelik teşkil etmiştir. Bu çalışmaların artırılması yönünde günümüzde hala çalışmalar devam etmiş ve bu çalışmaların yürütülmesine yönelik birimler kurulmuştur. Bu birimler Sosyal Araştırma Merkezi, Ensar Toplum Merkezi, SADA Kadın Gelişim ve Dayanışma Merkezi, Gaziantep Sanat ve Meslek Edinme Merkezleri’dir.

Sosyal entegrasyonun sağlanması için aidiyet duygusunun önemli bir etken olduğu ve bu etkenin gelişmesi konusunda yerel halkın Suriyelilerle kaynaşması gereklidir. Bu yönde yapılan çalışmalardan biri olan Kadın Demokrasi Derneği Gaziantep’te ikamet eden Sığınmacı Kadınlara ve Ailelerine Yönelik Sosyal Uyum Araştırmasıdır. Bu çalışmalar yerel toplumla göçmen nüfusun entegrasyon sürecini kolaylaştıran çözüm odaklı çalışmalardır. Onların eğitimi, istihdamı, çalışmaları, sağlığı, aile içi şiddeti, erken yaşta evlilikleri, çocuk işçiliği gibi alanlar da farkındalık yaratma yönünde çalışmalar artırılmıştır. Aynı zamanda Suriyeli kadınlar yerel toplumla daha geç entegre olduklarından dolayı ve okuma yazma oranlarının düşük olması yönünde çeşitli dil eğitimleri verilmiş, bunun dışında spor faaliyetleri, el sanatları faaliyetleri yürütülerek yerel toplumla iç içe olması ve bu yönde uyumun geliştirilmesine yönelik her türlü sosyal ve kültürel etkinlikler sağlanmıştır. Gaziantep’te Suriyelilere yönelik sosyal uyumun gelişmesi adına çalışmalar yapan illerin başında yer almaktadır.

Gaziantep’e yerleşen Suriyeliler için özellikle de kadınları baz alarak onlara yönelik hizmet veren birçok toplum merkezi açılmıştır. Dil ve meslek edinme kurslarından bilgilendirmeye uzanan geniş bir yelpazede hizmet veren toplumların hizmet vermesi ile daha kısa sürede uyum sağlanarak bu konuda oluşabilecek problemleri en aza indirmeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Ancak başta geçici gibi görünen daha sonradan uzun süreli hale dönüşmesi sonucu uzun vadeli çalışmalar yapılmasına gerek duyulmuştur. Bu süreçte Gaziantep, kamu kurumları, STK ve yerel toplumlarla birlikte gereken her türlü destek ve ihtiyaçlarını baz alan çalışmalar yürüterek yerel toplumla olan ilişkilerini düzenleyerek entegrasyon sağlamak adına çalışmalara hız verilmelidir.

2.3.3. Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum Entegrasyonunda Kilis Örneği

Suriye’de yaşanmış olan iç savaşla birlikte Türkiye’nin sınır illerinde yaşayan Suriyeli sayısı gün geçtikçe artış göstermiştir. Artan Suriyeli göçmenler en yakın sınır illerine yerleşerek yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Bu göçe maruz kalan sınır illerinden biri de Kilis ili olmuştur. Kilis yoğun olarak Suriyeli göçmen barındıran illerden biri haline gelmiştir. Çünkü Suriye’den göç eden yerel nüfusun Türkiye’nin diğer şehirlerine geçişte transit geçiş bölge konumunda yer alması sebebiyle göç konusunda neredeyse kendi yerel nüfusu kadar göçmene ev sahipliği yapmıştır. Kilis’teki verilere baktığımızda günümüze kadar kayıt altına alınmış, Geçici Koruma Statüsünde olan 91.304 Suriyeli bulunmaktadır (GİGM, 2022). Suriyelilerin yerli nüfusun yerel nüfusa oranla en yoğun olduğu il %42,8 ile Kilis ili görülmektedir.

Kilis, Türkiye’nin diğer illerine göre yerli nüfusun yerel nüfusa oranının fazla olduğu bir şehirdir. Kilis halkı göç sırasında Suriyeli göçmenlere kuçak açarak, onların her türlü ihtiyaçlarını özellikle barınmaları ve beslenmeleri gibi temel ihtiyaçların giderilmesinde gerekli desteği sağlamış ve günümüzde de bu desteklerin devam ettiği görülmüştür. Göç sonrası aradan yıllar geçtikçe artık barınma merkezlerinin boşaltılması ile şehir merkezlerinde ev bulmaları, işgücü piyasasında yer almaları, çocuklarını okula göndermeleri gibi adımların atılmasıyla yerel halkla entegre olarak sosyal ağların güçlenmeye çalıştığı görülmüştür.

Suriyelilerin ilk başta geçici olarak yerleşmeleri ancak yıllar geçtikçe sayılarının artmasıyla Kilis halkını olumsuz etkilemesine sebep olmuştur. Hatta ilk yıllarda mağdur olarak düşünüp yardımlarda bulunan yerel halk, yıllar geçip tam olarak yerleştiklerini gördükçe bu yardımlara ihtiyaçları olmadıkları düşünmeye başlamasıyla Suriyeli bireylerin artık geçici değil de, kalıcı olduklarına yönelik bir algının oluşmasına neden olmuştur. Kilis yerel halkın, Suriye’de yaşanan iç savaşın devam etmesi, ülkelerinde güvenliğin sağlanamamış olması nedeni ile evlerine dönememedikleri ve 2011 yılında Geçici Barınma Merkezleri olan Öncüpınar ve Elbeyli sınır kapılarında yaşayan Suriyelilerin kampları boşaltılarak orada yaşayan göçmenler merkeze yerleşerek yerel halkla iç içe yaşaması bu algıların kuvvetlenmesine neden olmuştur. Bu da Suriyelilere yönelik yapılan çalışmaların yanı sıra iktisadi, eğitim, ve sağlık alanlarında hakların verilmesi yerli halk tarafından olumsuz etkilerin oluşmasına sebep olmuştur.

Suriyeli göçmenlerin Kilis’e yerleşmesi ile buralarda ev satın almaları ya da kiralamaları konut yetersizliğini beraberinde getirerek inşaat sektörünün canlanmasına sebep

olmuştur. Suriyelilerin buralarda açtığı bakkal, manav, berber, lokanta gibi küçük esnafların dışında diğer sektörlerde de aktif olarak yer almaları şehrin canlanmasına katkı sağlarken, yerel halk tarafından olumsuz karşılanmasına sebep olmuştur. Çünkü ev bulamama, kiraların artması, iş piyasasına etkileri olmuştur. Aynı zamanda Kilis'te kalış sürelerinin uzaması sonucunda Suriyelilerin birikimlerinin bitmesine, devletten ve sivil toplum kuruluşlardan aldıkları yardımlar ile geçinmek zorunda kalmışlardır. Ancak bu yardımlar ile geçinmede zorlanan birçok Suriyeli ailenin maddi gelir elde etmek için Kilis'te istihdam alanlarına dâhil olarak vasıfsız işgücü piyasası rekabetinin oluşmasına aynı zamanda yerel işçilerin iş fırsatlarında azaltmıştır. Yıllar geçtikçe Suriyeli göçmenlerin topluma uyum sağladıkları görülmüştür. Suriyeli sığınmacılar resmi ve resmi olmayan şekilde Türkiye geneli ve Kilis özeli içinde istihdam etmelerinde avantajları olduğu kadar dezavantajlarında olmuştur. Bu nedenler doğrultusunda Suriyeli göçmenlerin varlığı artık kabul edilen bir gerçektir. Bu yüzden istihdam alanları konusunda Kilis ili gerçekçi ve kalıcı çalışmalar yürütmesi gereklidir. Kilis şehri bu süreçte kamu kurumları, yerel kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ile Suriyeli göçmenlere yönelik gerekli desteği sağlayarak her türlü ihtiyaçlarını karşılamaya ve onlara yönelik yerel halkın sahip olduğu haklara sahip olması yönünde çalışmalar yürütmelidir.

Göçün getirdiği değişimle birlikte çok sayıda sığınmacıya kapılarını açan Türkiye iken, ülke içinde en fazla sığınmacının baskısını hissedilen il Kilis'dir. Suriyeli zorunlu göçü toplumsal değişimlere özellikle de aile yapısındaki değişimlere dikkat çekmiştir. Suriyeli kadınların Kilis'teki yerli erkekler ile yaptıkları evlilikler bu değişimlerin ana unsuru olmuştur. Suriyeli kadınlar dini nikah adı altında bekar veya evli yerli erkekler ile evlenerek sosyal ağların gelişimi, sosyal sermaye sağlanması, savaş ve göç koşullarında yitirilen statü ve itibarlarını yeniden elde etme gibi etkenlerde evliliklerin oluşmasına sebep olmuştur.

Suriyeli kadınlar ataerkil kültüre sahip olduklarından onlar için erken yaşta evlilikler veya ikinci, üçüncü eş olarak evlendirilme doğal olarak karşılanmaktadır. Ancak onlar için doğal olarak görülen bu evlilikler ülkemiz için doğal olarak karşılanmamış, toplumsal ve hukuki olarak sorunlarında beraberinde getirmiştir. Genel olarak Suriyeliler kızlarını koruma, kendi hayatlarını güvence altına alma, ekonomik ihtiyaçlarını karşılama gibi nedenlerden dolayı erken evlilik yapmaktadırlar. Bu yapılan evlilikler hem Suriyeli kadınlar hem de yerel halkı etkilemiş ve bunun beraberinde bir çok sorunun oluşmasına aile yapılarının değişmesine neden olmuştur. Yerel kadınlar kocalarını kaybetme korkusuyla Suriyeli kadınların akıllarını çeldiklerini düşünmeye başlayarak olumsuz bir algının oluşmasını ve bu

algının Kilis'te geçerli olduğu görülmüştür. Kilis'te Suriye nüfusunun neredeyse yerel toplumla yakın oluşu, Suriyeli kadınların evlenmeleri, doğurganlıklarının yüksek olması, ikinci evlilikler, boşanmalar, iş gücüne katılım alanlarında yaşanan rekabetler gibi demografik yapıda değişimler meydana getirerek kutuplaşmaların yaşanmasına neden olmuştur.

Kilis şehri Suriyeli göçmenler için birçok konuda düzenlemeler ve çalışmalar yaparak yerel halkın sahip olduğu gibi onlar içinde yeni haklara sahip olmalarını istemiştir. Özellikle de sağlık hizmetinde yeni düzenlemeler yapılarak ülkelerinde bulunan bütün Suriyelilerin kayıt aranmaksızın sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanma hakkına sahip olmuşlardır. Kilis Devlet Hastanesi Suriyelilerin en yoğun olarak başvurdukları özellikle de Suriyeli kadınların başvurdukları bir sağlık kuruluşu olmuştur.

Kilis ili Suriyeli göçmenlerin gelişi ile birlikte başlangıçtan günümüze kadar gerek sivil toplum kuruluşları gerek kamu kurumları gerekse yerel kuruluşları ile birlikte onlara bu zorlu süreçte her türlü gerekli yardımı sağlayarak, yerel halkın sahip olduğu haklara sahip olması için birçok düzenleme ve çalışma yapmıştır. Suriyeli göçmenlerin özellikle de Suriyeli kadınlar ve çocuklar öncelik olacak şekilde eğitim, sağlık, temel ihtiyaçları, hukuk ve haklarına yönelik bir çok düzenleme yapılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra yerel toplumla entegre olması konusunda sosyal ve kültürel hizmetlere erişimlerine yönelik faaliyetler oluşturulmuştur. Suriyeli kadınların okur yazar oranının düşük olmasından dolayı dil öğrenme kursları açılarak yerel toplumla oluşabilecek problemleri en aza indirilmeye yönelik faaliyetler devam etmiştir.

Kilis ili tarihi geçmişi, kültürü, dili ve yaşam tarzı ile Suriyeli göçmenlerin en yoğun hissedildiği bir il konumundadır. Suriyelilerin Kilis'te yaşamlarını sürdürmeleriyle birçok alanda şehrin demografik yapısının değişmesine sebep olmuştur. Suriyeliler göç ettikleri ülkelerde kendi kültürlerini devam ettirmek istemeleri ister istemez ev sahibi toplumun kültürel değişim sürecine neden olmuştur. Kilis'te yerel toplumu ile Suriyeli göçmenlerin kültürlerinden etkilendiği görülmüştür. Bu etki yerel toplum ve göçmenler arasında sosyokültürel uyum açısından oldukça önem taşımaktadır. Yıllar geçtikçe Suriyeli nüfusunun neredeyse yerel toplumla aynı seviyeye ulaşması ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan birçok problemin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu problemlerin önüne geçmek adına yerel halk ve Suriyeli göçmenler arasında oluşabilecek sorunların çözümüne yönelik kurum ve kuruluşların gerçekçi ve kalıcı çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

2.3.4. Suriyeli Kadınların Sosyal Uyum Entegrasyonunda Şanlıurfa Örneği

Türkiye konumu itibariyle bir geçiş ülkesi olduğundan Suriye’de yaşanan bu iç savaşta en yakın sınıra sahip olduğu için derinden etkilenen ülkelerden birisi olmuştur. Türkiye, bu süreçte zorunlu ev sahipliği yaparak birçok fedakarlıkta bulunmuştur. Yaşanan zorunlu göçle birlikte Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenler en yakın sınır illerine yerleşerek yaşamlarını devam ettirmek istemişlerdir. Bu illerden biri de Şanlıurfa’dır. Türkiye’nin Suriye ile en uzun sınırına sahip ilidir. Şanlıurfa yaşanmış olan bu iç savaşta en çok etkilenen kentlerin başında gelmiştir.

Şanlıurfa çok sayıda Suriyeli göçmene ev sahipliği yapan yoğun illerden biridir. Şuan Şanlıurfa’da 384.922 Suriyeli göçmen bulunmaktadır (GİGM, 2022). Suriyelilerin oranı Şanlıurfa nüfusunun %20’sine denk gelmektedir. Bu sayı her geçen gün artmakta ve Suriyeli göçmenler daha da kalıcı hale gelmektedir. Bu durum hem yerel toplumun hem de Suriyeli göçmenlerin uyum içinde yaşamaları gerekmektedir. Şanlıurfa, Suriye’de olduğu gibi Arap, Kürt ve Türkmenlerin yaşadığı bir yerdir. Suriyeli kadınların Şanlıurfa’ya göç etmelerindeki en büyük etkenlerden biri de hemen hemen aynı kültürlere sahip olmaları ve dini yönden yakın olması uyum sürecini olumlu yönde etkilemiştir. Aynı zamanda Şanlıurfa’da yerel halkın Türkçe, Arapça ve Kürtçe dillerini bilmesi, Suriye’de bu dillerin konuşulması entegrasyon sürecini hızlandırmıştır. Şanlıurfa’daki yerel halkın bir bölümünün Suriye’de akrabalarının olması uyum sürecini kolaylaştıran diğer etmenler arasında yer almıştır.

Tarihsel ve toplumsal bağlardan kaynaklı Şanlıurfa Suriyeli göçmenler tarafından tercih edilen bir şehir konumunda olmuştur. Yanı sıra Suriye ve Şanlıurfa’nın coğrafi olarak ortak iklim kuşağında olması, ekolojik çevreye uyuma yardımcı olurken şehrin geleneksel mimari yapısı, sokakları, çarşısı gibi benzerliklerden dolayı Suriyeli göçmenlerin yaşam tarzına yakındır. Aynı zamanda Şanlıurfa’nın sahip olduğu geleneksel değerler sosyokültürel uyumu pekiştirici işlev göstermektedir.

Yaşanan her göç belirli alanlarda uyum sürecini zorunlu kılarken bu süreçler de çatışma ve gerilimleri de beraberinde getirmektedir. Bu durum Suriyeli göçmenler ve yerel toplum arasında uyum konusunda çeşitli problemlerin meydana gelmesine sebep olmuştur. Özellikle dil problemi, iş süreçlerinde yaşanan kayıt dışı ekonomi, emek sömürüsü ve istismarlar, cinsel sömürü, çok eşlilik, kira, konut problemleri, yaşam tarzları ve tüketim alışkanlıklarına bağlı buna benzer birçok problemin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden yaşanan bu zorunlu göçle birlikte hem Şanlıurfa’da yaşayan yerel toplum hem de

Suriye'den buraya göç eden göçmenler için sosyal uyum yönünden etkileşimlerde zorluklar yaşandığı görülmüştür.

Göç sürecinde en fazla mağdur olan kesimlerin başında kadınlar gelmektedir. Bu süreçte Suriyeli kadınların sosyal destek mekanizmalarını kaybettikleri, göç ettikleri ülkenin dilini, kültürünü, sosyal yapısını, hukuk sistemini bilmemeleri, geçmişte yaşadıkları travmalar ile birleşince yaşadıkları hayat koşullarının daha da zorlaştığı görülmektedir. Diğer illerde olduğu gibi Şanlıurfa'da da bu tür problemlerin yaşandığı görülmüştür. Özellikle de Suriyeli kadınların Şanlıurfa'da yerel erkekler ile evlenmesi hatta kuma olarak evlenmekte olduğu resmi nikah yerine dini nikah yaparak yaşamlarını sürdürdükleri görülmüştür. Bu durum yerel toplum tarafından tepkilere sebep olmuş ve beraberinde birçok hukuk ve sağlık sorunlarına yol açmıştır. Erken evlilik ve çok eşli evliliklerin dini nikah yoluyla gerçekleşmesi aile kurumunun güvensiz hale gelmesine ve çok yönlü istismarlara da kapı aralamıştır.

Şanlıurfa'da yaşamını sürdüren kadınların genel olarak eğitim seviyelerinin düşük ve gelir getirici meslek sahibi değillerdir. Bu durum da kadınların sosyoekonomik güçlüklerden dolayı mağdur, korumasız ve savunmasız olması cinsel istismara maruz kalmalarını arttırmıştır. Şanlıurfa MEB ile işbirliği dâhilinde Geçici Eğitim Merkezlerinde birçok Suriyeli göçmene eğitim hizmeti vermektedir.

Şanlıurfa'da yaşanan bir diğer problem ise barınma ve dolaylı olarak şehirdeki ev kiralarında yaşanan problemler olmuştur. Suriyeli göçmenler, Şanlıurfa'daki ev fiyatlarının yüksek olması, ev sahiplerinin Suriyelilere ev vermek istememeleri gibi şikayetler ile karşı karşıya kalarak Suriyeli oldukları için iş ve ev verilmediğini, gittikleri yerlerde kabul görmedikleri için dışlanmaya maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Bunun dışında Suriyeliler göç ettikleri şehirlerde kendi kültürlerini devam ettirmeleri de yerel toplum tarafından sorunlar yaşamasına ve yerel halkın bu durumdan rahatsız olmasına sebep olmuştur.

2011 yılından itibaren Suriye'de gelişen olaylar ve oradaki etnik unsurlar arasında gerçekleşen gerilim ve çatışmaların Şanlıurfa'ya yansımış olması Kürt, Arap ve Türk milliyetçiliği olgusunun yükselmesine ve psikolojik düzeyde kırılmalara sebep olduğu görülmüştür. Aynı zamanda sınır güvenliğindeki zafiyetler ve personel eksiklikleri ve göçmenlerin sosyokültürel profilleri ve Şanlıurfa'nın toplum yapısını etkilemesine sebep olmuştur.

Şanlıurfa ili Suriyeli göçmenlerin gelişi ile birlikte başlangıçtan günümüze kadar gerek sivil toplum kuruluşları gerek kamu kurumları gerekse yerel kuruluşları ile birlikte bu zorlu

süreçte hem yerel toplum hem de Suriyeli göçmenlerin uyum içerisinde yaşamaları için her türlü çalışmayı sürdürmüş ve sürdürmeye de devam etmektedir. Suriyeli göçmenler özellikle de kadınlar için her türlü gerekli yardımı sağlayarak, yerel halkın sahip olduğu haklara sahip olması için bir çok düzenleme ve çalışma yürütmektedir. Suriyeli kadınlar ve çocuklar öncelik olacak şekilde eğitim, sağlık, temel ihtiyaçları, hukuk ve haklarına yönelik bir çok düzenleme yapmaya çalışılarak, yerel toplumla entegre olması konusunda sosyal ve kültürel hizmetlere erişimlerine yönelik faaliyetler oluşturulmuştur. Suriyeli kadınların okur yazar oranının düşük olmasından dolayı dil öğrenme kursları açılarak yerel toplumla oluşabilecek problemleri en aza indirmeye yönelik faaliyetler devam etmiştir.

Suriye nüfusunun sayısının her geçen gün artması ile artık kısa vadeli çalışmalar yerine orta ve uzun vadeli çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir. Şanlıurfa'da iş imkanlarının kısıtlı, işsizliğin yüksek olması istihdamı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bölgede uygulanan projeler yardım bazlı stratejiden, üretim bazlı iş ve istihdamı artırıcı stratejiye geçilmesini zorunlu kılmıştır. Şanlıurfa'da kültürel yönden uyum çok büyük sorun teşkil etmesede, iş piyasasının daralması, suç ve fuhuş gibi mevzularda her iki toplum kesimleri arasında çatışma ve nefreti arttıran unsurlara sebep olmaktadır. Başta kadın ve çocuklar olmak üzere Suriyeli göçmenlerin emek ve cinsel sömürü aracı olması konusunda daha sıkı önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu gibi problemlerin önüne geçmek adına hem akademik hem de mevzuat düzenlemeleri açısından çalışmalar yapılması gerekmektedir.

2.4. Suriye Krizi ve Kadın

2011 yılı Şubat ayında Arap Baharı olarak adlandırılan Orta Doğu'daki baskıcı rejimlerine karşı demokratik hak ve özgürlüklerin anlatıldığı Suriye'de Beşşar Esad yönetimine karşı gösteriler başlamıştır. Bu gösterilerin Mart ve Nisan aylarında ülke geneline yayılması sonucu Suriye yönetimi yoğun şiddet uygulayarak karşılık verilmiştir. Yapılan gösterilerin sonucunda hükümetin taviz vermeme politikası, muhalefet güçlerin ve üçüncü aktörlerin yardımları ile silahlanarak şiddete başvurulmasıyla yaşanan kaos ortamından faydalanarak güçlenen Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) radikal terör örgütünde katılımı ile on bir yıl boyunca sürerek iç savaşa doğru devam etmiştir. Suriye halkı bu baskıcı politikalara karşı sokaklara çıkarak protestolar yaparak yönetimden reform talebinde bulduklarını dile getirmişlerdir. Bu süreçte kadınlarında protestolara katılması ile halkın örgütlenmesinde ilk

günden beri aktif bir şekilde rol aldıklarını görmekteyiz. Barışçıl protestonun şiddet yoluyla bastırılması Suriyeli kadınlar için bugünde devam eden zorlu ve acı dolu bir süreç başlamasına neden olmuştur.

Suriye’de iç savaşın bu kadar sürmesinin en önemli faktörlerinden biri bölgesel ve küresel güç dengelerine yansıttığı etkidir. Devlet ve yerel aktörler bu süreçte kendi amaç ve çıkarlarına yönelik yaklaşımlar sergilenirken, iç savaştan en çok etkilenen siviller özellikle de kadınlar savaş sırasında yaşadıkları sorunlara çözüm üretilememesi en büyük eksiklik olarak görülmüştür. Bu eksikliğin sebebi bu süreçte kadınların yaşadıkları sorunların görmezden gelinmesidir. Kadınlar savaşlarda eskiden olduğu gibi hedef alınıp görmezden gelinmiştir. Savaş sıralarında en çok şiddet ve tecavüze kadınlar maruz kalmıştır. Yaşanan bu iç savaşlar en çok sivil halkı derinden etkilemiştir. Savaşların uzun sürmesi ile sivillerin gıda, eğitim, sağlık gibi birçok sosyal hizmetin yetersiz kalması onların yaşamlarını olumsuz yönde etkilenmesine sebep olmuştur. Savaş sırasında erkeklerin yaşamış olduğu şiddet ortamı, işsizlik ve temel hizmetlere ulaşmada zorluklar görülürken, kadınlarda ise aile içinde şiddetin artmasına sebep olmuştur.

Suriye muhafazakar ve ataerkil toplumlarında cinsel saldırının etkisi uzun ve çok boyutlu olmuştur. Bu tür toplumlarda aile onuru ön planda olduğundan kadınların cinsel saldırıya uğraması toplum tarafından soyutlanması ve aile şerefi uğruna öldürülmesine neden olmuş, bu da aile kurumuna zarar vermiştir. Bu sosyal dışlanma sonucu Suriyeli kadınlar yaşanan bu cinsel saldırıları paylaşamadığından dolayı bu durumun sebep olduğu psikolojik hasara katlanmasına neden olmuştur. Savaş sırasından cinsel saldırıya maruz kalan kadınların yeteri kadar tıbbi destek almaması, cinsel yollarla geçen hastalıkların artmasına aynı zamanda bu süreçte hamile kadınların steril olmayan şartlarda doğum yapmaya zorlanmaları onların vücut sağlığının olumsuz etkilemesine sebep olmuştur.

Suriye’de 2013 yılından itibaren IŞİD’in katılması ile iç savaşta kadınlara yönelik şiddetin daha fazla görülmüştür. IŞİD terör örgütü kontrolü altında olan topraklarda kendisine ait radikal ideolojisini uygulamaya çalışarak, bu doğrultuda sert yasalar uygulamıştır. Özellikle bu uygulamalardan en çok kadınlar etkilemiştir. Çünkü Suriyeli kadınlar ve kızların bu süreçte eğitim, serbest dolaşım ve çalışma gibi haklarında kısıtlamalar uygulanmıştır. Suriyeli kadınlar ve kızların kocaları ya da erkek akrabaları olmadan sokağa çıkmaları, 10 yaşından büyüklerin saçlarının ve yüzlerinin görünmesinde yasaklamaların olması, eğer görünürse kırbaç ile cezalandırılması, zinadan suçlu bulunanların ise taşlanarak idam edilmesi gibi sert yasalar uygulamıştır (United Nations General Assembly, 2015:10).

Bununla da kalmamış kadınlar ve kızlar bu süreçte yoğun olarak fiziksel şiddete maruz kalmışlardır.

Suriyeli kadınlara uygulanan şiddet döngüsü ve sert yasalardan kurtulmanın tek yolu Suriye'den kaçarak komşu olan ülkelere özellikle Avrupa'ya göç etmeleri olarak görülmüştür. Ancak bu süreçte diğer olumsuzluklar yaşandığı gibi sorunların devam ettiği görülmüştür. Özellikle güvenlik noktasında geçerken Suriyeli kadınların silahlı gruplar tarafından kontrol edildiği sırada tecavüz ve şiddet saldırılarının maruz kaldığı görülmüştür. Suriyeli kadınlar sınırdan güvenli olarak geçtiklerinde ise yanlarında eşleri olmadığı yani eşlerinin öldürülmüş olması veya sakat kalmasından dolayı gittikleri ülkelerde de sağlık, eğitim ve gıda gibi temel ihtiyaçlarda ailenin tüm yükünü kendileri üstlenmek zorunda kalmışlardır. Bu zorlu süreçte kadınlar bununla da kalmayıp kendilerinden çok çocuklarını düşünerek bu durumdan en az etkilenmeleri konusunda çaba sarf etmişlerdir.

Göç ettikleri ülkelerde ise yalnız yaşayan kadınlar cinsel istismar yaşadıklarından kendi güvenlikleri için çözüm yolu olarak evlenmeyi tek yol görmüşlerdir. Böylece çocuk yaşta evliliklerin sayısının artmasına neden olmuştur. Suriyeli kadınlar kendi ülkelerinde yaşadıkları problemlerden dolayı daha iyi bir yaşam düşüncesiyle Avrupa ülkelerine doğru yola çıkmış, ancak düşündükleri gibi olmamıştır. Daha büyük zorluklarla karşılaşmalarına hatta gittikleri tüm ülkelerde fiziksel müdahalelere ve ekonomik istismarlara uğramışlardır. Bu da gösteriyor ki Suriyeli kadınlar bu koşulda ve her süreçte en çok etkilenen kişiler olmuştur.

Suriye'de kadınlar savaştan önce seküler yönetim tarzıyla diğer Arap ülkelerine göre daha az sosyal baskı hissetmişlerdir. Suriyeli kadınlar Esad rejimine karşı 2011 yılında başlamış olan protestolarda ön sahalarda yer alarak kendileri için reformlar yapılmasını istemişlerdir. Ancak bu reformları Esad rejimi tarafından reddedilmesi, Suriyeli kadınlara yönelik şiddetin daha da atmasına neden olmuş ve Suriyeli kadınlar ne kadar direniş hareketleri sergileseler bile uzun vadeli stratejilerin olmaması nedeni ile kadınlar siyasi anlamda kendilerini gösterememişlerdir. BM'nin Suriyeli kadınların bu çabasına karşılık Güvenlik Konseyi'nin 18 Ekim 2013'de 2122 sayılı kararı kabul ederek kadınlara yönelik şiddetin kınadığını, çatışmanın önlenip çözümlenmesi ve barış yapılmasına yönelik kadınların sayısının giderek artması yönünde çağrılarda bulunmuştur (United Nations Security Council, 2013).

Diğer bir girişimde 11-13 Ocak 2014 tarihinde Birleşmiş Milletler Kadınlar kurumu ve Hollanda hükümetlerinin girişimleri ile Cenevre'de Barış ve Demokrasi için toplanan Suriyeli

kadınlardan oluşan sivil toplum üyeleri Sonuç Belgesi adı altında Cenevre Barış Konferansını kamuoyuna sunularak kadınların bu süreçte siyasi katılımlarının sağlanması amaçlanmıştır. Suriyeli kadınlar sadece siyasi alanda değil cinsiyet ayrımcılığında meydan okumuşlardır. BM Güvenlik Konseyi kararları ve Suriye hakkındaki siyasi görüşmelerin başlangıcı niteliğini taşıyan 30 Haziran 2012 Cenevre Bildirisi ile kadınların barış sürecine katılımı 2014 Ocak ve Şubat ayında gerçekleşen II. Cenevre Barış Konferansı'nda Suriyeli kadınlar temsil edilmiş, ancak gereken sesi duyuramamışlardır. Bunun gibi bir çok resmi görüşmelerde istenilene ulaşamamasına rağmen Suriyeli kadınlar çabalamaya devam etmişlerdir. Suriyeli kadınlara uygulanan şiddeti kamuoyuna duyurmaya çalışmışlardır. Suriyeli kadınların seslerini duyurmaları için Özgür Suriye, Suriye'de Şiddetleri Belgelendirme Merkezi gibi sivil toplum düzeyinde çalışan kuruluşlar olsun, BM düzeyinde kurulan Kadınların Dayanışma Kurulu bunun gibi bir çok kuruluş bu sürece öncülük etmiştir.

Suriye'de yaşanan bu iç savaş sürecinde kadınlar her türlü ölüm, şiddet ve işkence gibi birçok şiddete maruz kalmıştır. Ülkelerini terk etseler bile bu sorunlar peşlerini bırakmamıştır. Bu yüzden devletler ve yerel aktörler amaç ve çıkarlarına yönelik yaklaşımlar üretmelidir. Savaşın her türlü olumsuzluğuna rağmen kadınlar, erkeklerin egemen olduğu toplumların zincirlerini kırmaya çalışmışlardır. Suriyeli kadınlar bu süreçte hem kendi ülkelerinde hem de göç ettikleri ülkelerde siyasi, sosyal oluşumların içerisinde çatışmaların çözümüne yönelik aktif rol oynayarak seslerini duyurmak istemişlerdir. Kendilerine biçilmiş olan zayıf, pasif ve acı çeken algıyı kırmak için Birleşmiş Milletler düzeyindeki faaliyetlerde resmi olan veya resmi olmayan görüşmeler yürütülmüştür. Suriyeli kadınların bu mücadeleciler yapıları her ne kadar erkek egemenliğini kırmaya çalışsada istenilen başarı sağlanamamıştır. Bu yüzden Suriye'de yaşanan bu iç savaş kadınlar için çok zor ve olumsuz bir süreci de beraberinde getirmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında; araştırma içinde uygulanmış olan modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları (ölçek, geçerlilik çalışması, güvenirlik çalışması, veri toplama araçlarının uygulanması) ve elde edilmiş olan verilerin analizi ve yorumlanmasına ilişkin bilgileri içermektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın başarılı bir şekilde ilerlemesi ve anlamlı verilerin elde edilmesi için teknik ve yöntemlerin doğru seçilmesi gerekir. Araştırmanın sorularını, cevaplarını ya da hipotezlerini test etmek için araştırmacının doğru bir şekilde geliştirerek planlanması bu süreçte büyük önem taşımaktadır. Değişkenler herhangi bir şekilde etkilenme ve değişim çabası göstermemektedir. Araştırma nicel olarak yapılarak tarama yöntemiyle birlikte ele alınmıştır. Tarama modeli geçmişte var olan hala devam eden şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırmadır. Yapılan taramalar evrenin tümü ya da seçilen bir gruba yönelik örnek veya örnekleme göre düzenlenmektedir.

Suriyeli kadınların sosyal uyumlarının ölçüldüğü bu çalışmada dil farklılıklarının yanı sıra sosyokültürel farklılıklar baz alınarak nicel yöntemler kullanılan bir çalışmaya öncelik verilmiştir. Ayrıca Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde Suriyeli kadınların uyum düzeylerini ölçen bir çalışma daha önce yapılmadığından bu çalışmanın genellenebilir ve objektif bir çalışma olması beklenir. Aynı zamanda çalışma içinde düzenlenen anket formları kullanılarak veriler toplanmış ve bu veriler hipotez testlerine uygun fark analiz (ki kare ve ANOVA) yöntemleri ile test edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu tür yapılan bilimsel çalışmalarda araştırmanın konusu olan gruplara ulaşmak zor ve imkansızdır. Araştırmada yer alan grup büyüdükçe hem zaman yönünden hem de maliyet

yönünden dolayı imkansızdır. Bu yüzden araştırmanın evrenin içinden bir grup örneklem seçilerek bu örneklemin tüm evreni temsil ettiği varsayılır. Bu araştırma evreni Kilis, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde yaşayan Suriyeli kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma içinde yer alan örneklem Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde yaşayan kadınların oransal tespiti için tabakalama tipinde ve kolayda örnekleme teknikleri ile oluşturulacaktır. Bu 3 ilde yaşayan ve temsil niteliği farklı sosyal ve ekonomik gruplardan rastgele seçilen 410 Suriyeli kadından oluşmaktadır.

Örneklemin oluşması araştırmalarda zaman, para, eleman ve malzeme tasarrufu sağlayarak çoğunlukla kümeler üzerinden yapılarak, alınan sonuçlar ile ilgili evrenler genellenir. Evreni temsil eden örneklem sayısı 100'ün altına düşmemesi, ideal olarak 300 ile 400 arasına yakın olan kişiler örneklem olarak seçilebileceği düşünülerek bir grup oluşturulmaktadır. Bu araştırmada örnekleme yöntemlerinden kota ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılarak ele alınmıştır. Araştırma yapılırken önce yakın çevre ele alınmış daha sonra bu kişiler ile farklı bölgelerde olan Suriyeli kadınlara ulaşılarak çalışılmıştır. Farklı değişkenlere göre karşılaştırma yapılarak her gruptan seçtiği değişkenler ile örnekleme oluşturur. Bu araştırmada bireylere ulaşılması zor olduğundan kartopu örnekleme yöntemi ele alınır. Böylece bir Suriyeli kadınla görüşüldükten sonra onun önerdiği başka bir Suriyeli kadına ulaşarak referans zinciri oluşturulur.

Araştırmacı Suriyeli kadınların eğitim durumları, yaşları, çalışma durumları, medeni durumları gibi değişkenler ele alınarak evren içindeki farklı gruplardan oluşturmaya çalışmıştır. Özellikle Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis şehirlerinde yaşayan Suriyeli kadınların sosyal ve ekonomik yönden incelenerek farklı mahallelerde, farklı kültürel aidiyetlere bağlı kadınların içinden seçilerek oluşmuştur. Suriyeli kadınların bu süreçte uyum düzeyi belirlenirken öncelik olarak onların bir süreliğine Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde ikamet ettiği unutulmamalıdır. Araştırmada yer alan örneklemi bu 3 ilde uzun bir süre ikamet eden Suriyeli kadınlar oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın içinde veri toplama araçlarından biri olan ölçek ve anket yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde yaşayan Suriyeli kadın gruplarından oluşan bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan anket formları

katılımcıların demografik bilgileri ve Suriyeli kadınların uyum sürecinde yaşamış oldukları çeşitli konularda olan düşünceleri ölçülmeye çalışılmıştır. Yapılan anket Suriyeli kadınların uyum düzeyini ölçmek için Arapça diline uyarlanarak kullanılmıştır. SCAS-R Revize Sosyo-kültürel Uyum ölçeği kullanılarak Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde yaşayan Suriyeli kadınların uyum düzeylerinin ölçülerek geçerliği, güvenilirliği ve dil yönünden eşdeğerliği onaylanan bir anket formu kullanılmıştır.

Yapılan ankette her iki form da Arapça diline uygulanarak Arapça ve Türkçe bilen bir kişi tarafından yapılmıştır. Aynı zamanda formlar Türkçe'den Arapça'ya çevrilirken doğru bir şekilde bir uzmandan yardım alınarak yapılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada yapılan anket formu ile Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınlara yönelik eğitim durumu, yaşları, medeni durumu, çalışma durumu, Türkiye'de kalış süresi, Türkçe dil düzeyleri gibi kişisel bilgiler içeren sorular ankette yer almaktadır. Bunun dışında Türkiye'de en çok karşılaştıkları sorun ve bundan sonraki yaşam planları (Türkiye'de bulunduğu şehirde kalma isteği veya başka şehirde kalma isteği, Suriye'ye geri dönme isteği ve üçüncü bir ülkeye göç etme isteği) yönelik sorular ankette yer alınarak Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis illerinde yaşayan Suriyeli kadınlara yönelik sorular sorulmuştur.

3.3.2. SCAS-R Sosyo-kültürel Uyum Ölçeği

Bu çalışmada kullanılmış olan Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis şehirlerinde yaşayan Suriyeli kadınlar için hazırlanan anket formu 1999 yılında Ward ve Kennedy tarafından geliştirilmiş olup, 2013 yılında Wilson tarafından revize edilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği olarak adlandırılan SCAS-R kullanılmış ve ölçeğin Arapça'ya uyarlanması ise Yalçın tarafından yapılmıştır. Güvenirlik, Dilsel eşdeğerlik ve geçerlilik test edilmiştir. Ölçeğin genel Cronbach Alpha katsayısı ise 0,90 hesaplanmıştır (Yalçın, 2018:41). Bu çalışmada araştırmacı yapmış olduğu güvenirlilik analizi sonucu Cronbach Alpha katsayı değeri 0.938 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo.3. Güvenirlik Analiz Sonucu

Cronbach's Alpha	α	N
	.938	21

Kalaycı (2006: 405) alpha değerin 0.00 ile 0.40 aralıklarında ölçek güvenilir olmadığı, 0.40 ile 0.60 aralığında düşük güvenirlilik, 0.60 ile 0.80 aralığında güvenilir, 0.80 ile 1.00 aralığında ise yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Yukardaki tabloda 21 soruluk Sosyokültürel Uyum Ölçeği yüksek derecede güvenirliliğe sahip olduğu görülmüştür.

Sosyokültürel Uyum Ölçeği beş alt boyutta ele alınmıştır. Bu alt boyutlar kadınların iletişim, akademik, iş performans düzeyleri, dil yeterlilikleri, kişisel ilgi alanları, toplumsal katılımı ve uyum düzeyleri ölçülmektedir (Yalçın, 2018:25). Her alt boyutta farklı sonuçlar vererek boyutların hepsi bir bütün olarak bu çalışmada ele alınacaktır.

Bu çalışmadaki ölçek 5'li likert şeklinde düzenlenmiştir. Katılan Suriyeli kadın katılımcılar "1. Hiç yetkin değil" ve "5. Oldukça yetkin" olacak şekilde beş adet değerlendirme seçeneklerinden birinin seçilmesi istenmiş olup, kadın katılımcıların 5 ya da 5'e yakın değerlerin seçilmesi uyum seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Geçici Koruma Statüsü altında Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis şehirlerinde bulunan Suriyeli kadınların uyum sürecine yönelik yapılan araştırmada saha çalışmaları 15 Nisan -17 Mayıs 2022 tarihlerinde bu şehirlerin merkez ilçelerinde dijital ortamda gerçekleşmiştir. Bu çalışma Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde uzun süre ikamet eden Suriyeli kadın katılımcılar tarafından gerçekleşmiştir. Gaziantep de Şahinbey ve Şehitkamil merkez ilçelerinde gerçekleşirken, Kilis şehrinde Kilis merkez ilçe, Elbeyli, Musabeyli, Polateli ilçelerinde, Şanlıurfa'da ise Haliliye, Eyyübiye, Akçakale, Suruç ve Ceylanpınar en fazla Suriyelilerin olduğu ilçelerde çalışmalar gerçekleşmiştir. Yapılmış olan çalışma anket formları e-mail, online iletişim kanalları ve birçok anket siteleri ile kadın katılımcılara ulaşılmaya çalışılarak sözlü ve yazılı bir şekilde bu kanallar yolu ile elde edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların isim, telefon, adres gibi kişisel bilgi talep edilmeden gerçekleşmiştir.

Yapılan anket katılımcılara ulaştırılması aşamasında Suriyeli kadınların içerisinde yer alan güvenilir kişilerden yardım alınarak oluşturulmuştur. Araştırmada yapılan anketin gerçekçi sonuçlar oluşması için sosyo-ekonomik olarak farklı dinamiklere sahip bölgelerde yürütülerek daha anlamlı sonuçlar ortaya çıkarmaya çalışılmıştır. Gaziantep şehrinde Düztepe, İbrahimli, Cumhuriyet, Karşıyaka, Kavaklık, Yukarıbayır, Karataş, Vatan gibi mahallelerde çalışmalar yapılarak sosyo-ekonomik yönden farklı gruplarda yer alan Suriyeli kadınların yoğun olduğu alanlarda gerçekleştirilmiştir. Kilis şehrinde Cumhuriyet, Osmangazi, Gaziler, Kartalbey, Yavuzsultan Selim gibi mahallelerde aynı şekilde sosyoekonomik yönden farklı olan gruplar ile anket çalışmaları yürütülerek her kesimden Suriyeli kadınlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Şanlıurfa şehrinde ise, Karaköprü, Bahçelievler, Cumhuriyet, Hürriyet, Burç, Karşıyaka, Esentepe, Hamidiye, Akbayır, Ertuğrul Gazi, Batıkent, Yeşildirek gibi mahallelerde aynı şekilde anket çalışmaları yapılmıştır. Aynı zamanda bu farklı gruplarda yer alan Suriyeli kadınlar evreni en iyi şekilde temsil etmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Yapılan araştırmalar sonucunda verilerin elde edilmesinde tarama çalışması ile evren içinde seçilmiş olan örneklemeler uygulanmıştır. Anketler yolu ile nicel veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) uygulamalar ile sonuçları ortaya çıkaran çalışmalardır (Creswell, 2016: 249).

Araştırmada ilk olarak yapılmış olan anket formlarının kontrolleri sağlanarak, Suriyeli kadın katılımcılar tarafından Kişisel Bilgi Formu'ndaki sorular cevaplanmıştır. Sosyokültürel Uyum Ölçeğindeki bütün sorulara kadın katılımcılar cevap vermiştir. Cevaplanan soruların sonuçlarında elde edilmiş olan veriler değerlendirilirken normallik ve güvenilirlik analizleri, yüzde ve frekans dağılımlarının hesaplanması, ANOVA ve ki-kare analizleri IBM SPSS Statistics 28 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır.

Tablo 4. Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov- Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig	Statistic	Df	Sig
Sosyal Uyum	,044	410	,052	,986	410	<,001

Araştırmada kadın katılımcılarının sayılarının 50 üzeri olmasıyla normallik testi Kolmogorov-Smirnov düzeyi ile incelenmiştir (Büyüköztürk vd., 2009). Verilerin anlamlı sonuçlanması için p değeri 0.05'ten küçük olmalıdır ($p < 0.05$). Yukardaki sig. değeri ($p = .001$, $p < 0.05$) olması verilerin anlamlı olduğunu bize göstermektedir.

Tablo 5. Ölçeğe İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	X	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal Uyum	410	3,358	3,333	-0.224	0.240

Araştırmada verilerin normalliğini medyan ve ortalama değerleri ile incelenmektedir. Basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewnes) katsayısına göre çıkarımlarda bulunulmalıdır. Yukardaki tabloda da görüldüğü üzere medyan ve ortalama değerlerinin yakın olması, basıklık ve çarpıklık katsayıların -1 ve +1 aralığında olması bu verilerin normal bir dağılım olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk vb., 2009). Yukardaki tabloda görüldüğü gibi medyan ve ortalama değerlerin birbirine yakınlığı, basıklık (.240) ve çarpıklık (-0.224) değerleri ± 1 aralığında yer almaktadır. Böylece yapmış olduğumuz çalışma analizinde verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir.

3.5. Test Edilecek Hipotezler

Bu çalışmada aşağıdaki hipotezler sınanmıştır:

H₁. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları kişinin içinde bulunduğu yaşam dönemine göre değişmektedir.

H₂. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları medeni durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₃. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₄. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları meslek durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₅. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları gelir

seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H₆. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkçe konuşma ve anlama seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H₇. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de kaldığı sürenin uzunluğuna göre farklılaşmaktadır.

H₈. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de ikamet ettikleri şehirlere göre farklılaşmaktadır.

H₉. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Suriye’den geldikleri bölgeye göre farklılaşmaktadır.

H₁₀. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de yaşadıkları şehirde karşılaştıkları soruna göre farklılaşmaktadır.

H₁₁. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri kişinin içinde bulunduğu yaşam dönemine göre değişmektedir.

H₁₂. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri medeni durumlarına göre farklılık göstermektedir.

H₁₃. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri eğitim durumlarına göre farklılık göstermektedir.

H₁₄. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri meslek durumlarına göre farklılık göstermektedir.

H₁₅. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri gelir seviyesine göre farklılık göstermektedir.

H₁₆. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkçe konuşma ve anlama düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H₁₇. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkiye’de kaldığı sürenin uzunluğuna göre farklılık göstermektedir.

H₁₈. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkiye’de ikamet ettikleri şehirlere göre farklılık göstermektedir.

H₁₉. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Suriye’den geldikleri bölge düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H₂₀. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri Türkiye’de yaşadıkları şehirde karşılaştıkları soruna göre farklılık göstermektedir.

H₂₁. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri bundan sonraki yaşam planlarına göre farklılık göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Yapılan araştırmada bulgular bölümü 3 alt kısımda incelenmiştir.

Birinci bölümde yapılmış olan çalışmada kadın katılımcılarının kişisel bilgilerine ve düşüncelerine yönelik frekans (f) ve yüzde (%) değerlerinden oluşmaktadır. Araştırmada örneklemin grubuna ilişkin betimsel istatistikler yer almıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde kadın katılımcılarının kişisel bilgileri ile bundan sonraki yaşam planlarına (türkiye’de bulunduğu şehirde kalma isteği ya da başka şehirde yaşama isteği, üçüncü bir ülkeye göç etme isteği, Suriye’ye geri dönme isteği) yönelik çeşitli demografik özelliklerin analizi yapılmıştır. Bu bölümün analizinde iki kategorik bağımsız değişkenin ilişkisini analiz ederken Ki-kare (Chi Square) testi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde kadın katılımcılarının kişisel bilgilerine yönelik sorulardaki düşünceleriyle sosyal uyumları arasında farklılıklar analiz edilerek sonuçlanmıştır. Suriyeli kadın katılımcıların kişisel formundaki sorulara vermiş oldukları cevaplar ile sosyal uyum düzeyleri arasında farklılaşmaları Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi uygulanarak bağımsız değişkenler arasında farklar ortaya çıkarılmıştır.

4.1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada toplam 410 kişilik Suriyeli kadın katılımcı sağlanarak oluşturulmuştur. Kadın katılımcılarının demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde analiz verileri aşağıda yer almıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
17- 22 Yaş Arası	81	19,8
23-28 Yaş Arası	94	22,9
29-33 Yaş Arası	81	19,8
34-40 Yaş Arası	55	13,4
41- 45 Yaş Arası	35	8,5
46- 50 Yaş Arası	19	4,6
51-55 Yaş Arası	24	5,9
56-60 Yaş Arası	21	5,1
Toplam	410	100,0

Levinson'un "yetişkin gelişimi" kuramı ele alınarak yaş sıralaması yapılmıştır. Bu kuram geçiş evrelerini ve yerleşik evrelerini oluşturan dönemlerdir. 22-28 yaş aralığında ilk yetişkinlik yaşam yapısına geçiş, 33-40 yaş arası ilk yetişkinliğin yaşam yapısını sonuçlanması, 45-50 yaş arası orta yetişkinlik yaşam yapısına giriş, 55-60 yaş arası orta yetişkinlik yaşam yapısını sonuçlanması olmak üzere evrelerden oluşmuştur. yetişkin yaşam döngüsünden yaşam döngüsüne geçiş dönemleri ise, ilk yetişkinliğe geçiş 17-22 yaş, 30 yaş geçişi 28-33 yaş, orta yaş geçişi 40-45 yaş, 50 yaş geçişi 50-55 yaş ve son yetişkinlik geçişi 60-65 yaşlardan oluşan bu evreler baz alınarak sıralanmıştır (Levinson 1978, 1986).

Araştırma içerisinde yer alan Suriyeli kadınların büyük bir çoğunluğunun %22,9'luk oranla 23-28 yaş aralığında yer alan genç kadın katılımcılar olduğu görülmüştür. 23-28 yaş aralığında toplam 94 kişi bulunmaktadır. En az katılımcı ise 51-55 yaş aralığında olan %4,6 orana sahip Suriyeli kadınlar olduğu tespit edilmiştir. 51-55 yaş aralığında olan toplam 19 kişide örneklemin içinde yer almıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
Bekar	127	31,0
Evli	250	61,0
Boşanmış/Ayrı	21	5,1
Dul/Eşini Kaybetmiş	12	2,9
Toplam	410	100,0

Araştırma içerisinde yer alan Suriyeli kadınların çoğunun medeni durumunun evli olduğu görülmüştür. Medeni durumu evli olan Suriyeli kadınların oranı %61,0'dir. Toplam kişi sayısı 250 olduğu görülmüştür. En az katılımcı grup ise dul/eşini kaybetmiş ve

boşanmış/ayrı kişilerden oluşmaktadır. Araştırmada dul/eşini kaybetmiş olan kişiler %2,9 oranına sahip toplam 12 kişi ve boşanmış/ayrı olan kişiler ise %5,1 oranına sahip toplam 21 katılımcıdan oluştuğu görülmüştür. Araştırmaya dul/eşini kaybetmiş ve boşanmış/ayrı olan katılımcılarda bu örneklemin içinde yer almıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Eğitim Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
Okuryazar Değil	28	6,8
Okuryazar	71	17,3
İlkokul	104	25,4
Lise	98	23,9
Üniversite	85	20,7
Yüksek Lisans	24	5,9
Toplam	410	100,0

Araştırma içerisinde yer alan kadın katılımcılarının eğitim durumlarına bakıldığında çoğunun ilkokul ve lise düzeyde mezuniyet seviyesine sahip olduğu görülmektedir. İlkokul düzeyinde olan kişi sayısı 104 iken bu oran %25,4'ünü oluşturmaktadır. Lise düzeyinde mezun olan 98 kişi ise katılımcıların %23,9'unu oluşturmaktadır. Araştırma içerisinde yer alan yüksek lisans mezunu olan 24 kişi de örneklemin içinde yer almıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Çalışma Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
Çalışmıyorum	114	27,8
Öğrenciyim	100	24,4
Kamu personeliyim	41	10,0
Özel sektörde ücret karşılığında çalışıyorum	85	20,7
Özel sektörde kendi işimi yapıyorum	70	17,1
Toplam	410	100,0

Araştırma içinde yer alan kadın katılımcılarının çoğu istihdam alanı içinde yer almadığı görülmüştür. Araştırmada çalışmadığını dile getiren toplam 114 kişi bu grubun %27,8'ini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan %24,4'lük dilimi oluşturan 100 katılımcısında öğrencilik hayatlarının devam ettiğini belirtmişlerdir. Örneklemin %20,7'sini oluşturan ve özel sektörde ücret karşılığında çalışan Suriyeli kadınların sayısı ise toplam 85 kişidir. Araştırmaya katılan 70 kişinin özel sektörde kendi işini yaptığını dile getirirken, en az

katılımcının toplam 41 kişi ile %10,0'luk dilimini oluşturan kamu personeli olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Katılımcıların Gelir Seviyelerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
4.250 ve altı	236	57,6
4.251-5000 arası	78	19,0
5.001-7.500 arası	57	13,9
7.501-10.000 arası	23	5,6
10.001 ve üzeri	16	3,9
Toplam	410	100,0

Araştırma içerisindeki katılımcıların çoğu 4.250 ve altı bir gelir seviyesine sahip olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan kadınların %57,6'sının 4.250 ve altı bir gelir seviyesine sahip olduğu ve bununda toplam 236 kişi olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 78 kişi de 4.251-5000 arası bir ücret karşılığında gelir seviyesine sahiptir. Katılımcılar arasında 10.001 ve üzerinde gelir seviyesine sahip toplam 16 kişinin maddi durumu diğer katılımcılara oranla yüksektir. Genel olarak Suriyeli kadınların gelir seviyelerinin düşük olduğu ve düşük ücret karşılığında istihdam sağladıkları gözlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Türkiye'de Kalış Süresine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
1 yıldan az	15	3,7
1-3 yıl arası	50	12,2
4-6 yıl arası	113	27,6
7-9 yıl arası	132	32,2
10 yıldan az	100	24,4
Toplam	410	100,0

Suriyeli kadın katılımcılarının Türkiye'de kalış sürelerine yönelik değerlendirmeler yukarıda tabloda görülmektedir. Bu tabloya göre %3,2'lik kısmı 7-9 yıl arası olan toplam 132 kişinin Türkiye'de uzun yıllar boyunca ikamet ettikleri görülmüştür. Katılımcıların %27,6'lık kısmı 4-6 yıl arası olan toplam 113 kişinin Türkiye'de yaşadığı, 10 yıldan fazla sürede kalan 100 kişinin ise Suriye krizinin ilk başladığı andan itibaren Türkiye'de bulunduğunu hatta önceden de Türkiye'ye sürekli olarak gelip gittiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 12. Katılımcıların Türkçe Konuşma ve Anlama Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
Hiç bilmiyorum	46	11,2
Az biliyorum	126	30,7
Orta biliyorum	107	26,1
İyi biliyorum	71	17,3
Çok iyi biliyorum	60	14,6
Toplam	410	100,0

Araştırma içinde yer alan kadın katılımcıların çoğunun Türkiye’de uzun bir süre kalmasına rağmen erkeklere oranla yerel toplum ile fazla iç içe olmadığından dolayı Türkçeyi az ve orta düzeyde konuşabildikleri görülmüştür. Az düzeyde konuşma ve anlama becerisine sahip toplam kişi sayısı 126’dır. Bu da katılımcıların %30,7’sini oluşturmaktadır. Orta düzeyde bilenlerin sayısı ise 107’dir. Araştırmada katılımcıların %1,6’sının çok iyi düzeyde konuşma ve anlama düzeyine sahip iken, hiç bilmeyenlerin oranı ise %11,2 düzeyinde tespit edilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Türkiye’de İkamet Ettiği Şehir Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
Gaziantep	229	55,9
Kilis	96	23,4
Şanlıurfa	85	20,7
Toplam	410	100,0

Araştırmanın örneklemini Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde olan Suriyeli kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların %55,9’u Gaziantep’te yaşayan Suriyeli göçmen kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Gaziantep’te yaşayan toplam kişi sayısı 229’dur. Kilis’te yaşayan toplam kişi sayısı 96 iken bu oran %23,4’dür. Şanlıurfa’da yaşayanların oranı ise %20,7’dir. Toplam kişi sayısının 85 olduğu görülmüştür.

Tablo 14. Katılımcıların Suriye’den Geldiği Bölge Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde

Değerleri

Değişkenler	N	%
Köy	27	6,6
Kasaba	50	12,2
İlçe	79	19,3
Küçük Şehir	74	18,0
Büyük Şehir	180	43,9
Toplam	410	100,0

Bu çalışmada yapmış olduğumuz araştırma sırasında görüşülen Suriyeli kadınların Halep, İdlib, Humus, Rakka, Hama, Şam, Haseke şehirlerinden Türkiye’ye geldikleri görülmüştür. Görüşülen Suriyeli kadınların büyük çoğunluğu Halep ve civarından Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinden gelmişlerdir. Suriyeli kadınların Halep merkez ilçesi yoğun olarak Afrin, Ayn El-Arab, El-Bab, Cerablus, Azez, Mümbiç ilçelerinden geldikleri görülürken; İdlib şehrinin merkez ilçesinden geldikleri; Rakka şehrinin Tel Abyad ilçesinden; Hama şehrinin merkez ve Meherde ilçesinden; Humus şehrinin merkez ilçesi olmak üzere El-Kuseyr, Er-Restan, Telkele ilçelerinden; Şam şehrinin ise merkez ve Rif Şam ilçelerinden geldikleri görülmüştür. Aynı zamanda Suriye’nin bu il ve ilçelere bağlı köy ve kasabalardan da Türkiye’ye geldikleri görülmüştür.

Araştırma içerisinde en fazla katılımcının %43,9 oranı ile büyük şehirden gelen Suriyeli kadınlardan olduğu görülmüştür. Büyük şehirden gelen toplam kişi sayısı 180’dir. Diğer kadın katılımcılar ise sırayla %19,3 ilçe, %18,0 küçük şehir, %12,2 kasaba, %6,6 köy olmak üzere Suriye’den Türkiye’ye bu bölgelerden geldiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 15. Katılımcıların Yaşadıkları Şehirlerde Karşılaştıkları Sorunların Düzeyine İlişkin

Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
İşsizlik	72	17,6
Dil	105	25,6
Güvenlik	73	17,8
Ayrımcılık	84	20,5
Diğer	76	18,5
Toplam	410	100,0

Suriyeli kadın katılımcılar Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde en çok karşılaştıkları sorunlar yukarıda tabloda yer almaktadır. Kadın katılımcıların yaşadıkları şehirlerde en çok dil sorunu ile karşılaştıkları görülmektedir. Dil sorunu yaşayan kişi sayısı 105 iken bu oran %25,6'dır. Araştırmada katılımcıların %20,5 ise ayrımcılık sorunu yaşadıklarını dile getirmektedir. Güvenlik sorunu yaşayan kişi sayısı 73, işsizlik yaşayan kişi sayısı ise toplam 72'dir. Bu sorunların dışında başka sorunlar ile karşı karşıya kalan kadın katılımcılar ise diğer seçeneği seçmişlerdir. Diğer seçeneği seçen toplam 76 kişi de örneklemin içinde tutulmuştur.

Tablo 16. Katılımcıların Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Düzeylerine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	N	%
Üçüncü bir ülkeye gitmek istiyorum	61	14,9
Bulduğum şehirde kalmak istiyorum	178	43,4
Türkiye'de başka bir şehre gitmek istiyorum	70	17,1
Suriye'ye geri dönmek istiyorum	101	24,6
Toplam	410	100,0

Araştırmada içerisinde yer alan kadın katılımcıların %43,4'ü toplam 178 kişi bulunduğu şehirde kalmak istediklerini dile getirirken, %24,6'lık dilimi olan 101 kadın ise Suriye'ye geri dönmek istediklerini söylemişlerdir. Üçüncü bir ülkeye gitmek isteyenlerin toplam kişi sayısı 61 iken, Türkiye'de başka bir şehre gitmek isteyenlerin toplam sayısı ise 70 olduğu görülmüştür.

4.2. Suriyeli Kadınların Demografik Bilgileri ile Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Planları Arasındaki Farklılaşmalara İlişkin Bulgular

Araştırmada yer alan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşamlarında uygun şartlar sağlanırsa ne yapmayı planladıklarına yönelik bilgilerle demografik özellikler arasında farklılaşma anlamlılığının analizi yapılmıştır. Bu yapılan analizlerdeki bulgular aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Yaşı İle Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
17-22 yaş	20	31	15	15	81			
23-28 yaş	11	44	20	19	94			
29-33 yaş	18	35	9	19	81			
34-40 yaş	7	27	6	15	55			
41-45 yaş	0	16	9	10	35	36,025	21	,022
46-50 yaş	1	11	2	5	19			
51-55 yaş	1	9	6	8	24			
56-60 yaş	3	5	3	10	21			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile yaş değişkenleri arasında yapılmış olan ki-kare testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($X^2_{(21)}=36,025$, $p>0,05$).

Tablo 18. Katılımcıların Medeni Durumları ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
Bekar	27	52	19	29	127			
Evli	29	117	44	60	250			
Boşanmış/ Ayrı	4	7	5	5	21	15,858	9	,070
Dul/Eşini kaybetmiş	1	2	2	7	12			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile medeni durumları ilişkin değişkenlerin arasında yapılmış olan ki-kare testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($X^2_{(9)}= 15,858$, $p>0,05$).

Tablo 19. Katılımcıların Eğitim Durumları ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin

Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
Okuryazar değil	5	10	5	8	28			
Okuryazar	10	30	11	20	71			
İlkokul	14	46	14	30	104			
Lise	15	44	21	18	98	11,299	15	,731
Üniversite	13	42	14	16	85			
Yüksek Lisans	4	6	5	9	24			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile eğitim durumları arasında yapılan ki-kare testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($X^2_{(15)}= 11,299$, $p>0,05$).

Tablo 20. Katılımcıların Meslek Durumları ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin

Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu Şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
Çalışmıyorum	21	45	21	27	114			
Öğrenciyim	22	32	23	23	100			
Kamu personeliyim	2	24	7	8	41			
Özel sektörde ücret karşılığında çalışıyorum	13	48	9	15	85	34,957	12	,001
Özel sektörde kendi işimi yapıyorum	3	29	10	28	70			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile meslek durumları arasındaki değişkenlere baktığımızda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($X^2_{(12)}= 34,957$, $p<0,05$). Yukardaki tabloya baktığımızda çalışmayan toplam 114 kişinin bulunduğu şehirde yaşamayı tercih ettiği görülmüştür. Sırasıyla incelediğimizde ise özel sektörde ücret

karşılığında çalışanların 48'i, öğrenci olan katılımcıların 32'si, özel sektörde kendi işini yapanların 29'u, kamu personeli olanların 24'ü buldukları şehirde kalmak istediklerini ifade etmişlerdir. Kadın katılımcıların bundan sonraki yaşam planları ile meslek durumları arasında ilişkide büyük çoğunluğunun buldukları şehirde yaşamayı tercih etmek istediklerini söylemişlerdir.

Tablo 21. Katılımcıların Gelir Seviyesi ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin

Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulduğu şehirde kalma isteği	Türkiye'de başka bir şehre gitme isteği	Suriye'ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
4.250 ve altı	50	93	39	54	236			
4.251-5.000 arası	6	40	10	22	78			
5.001-7.500 arası	2	26	16	13	57	41,057	12	,001
7.501-10.000 arası	2	16	3	2	23			
10.001 ve üzeri	1	3	2	10	16			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile gelir durumları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($X^2_{(12)} = 41,057$, $p < 0,05$). Tabloya göre 4.250 ve altı, 4251-5.000 arası, 5.001-7500 arası ve 7.501-10.000 arası gelirlere sahip olan kişilerin buldukları şehirde yaşamak istediklerini ifade etmiştir. 10.001 ve üzeri gelire sahip olan kişilerin ise Suriye'ye dönmek istedikleri görülmüştür. Tabloya baktığımızda genel olarak çoğunluğun bulunduğu şehirde kalmak istedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Türkçe Konuşma ve Anlama Seviyeleri ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
Hiç bilmiyorum	10	13	6	17	46			
Az biliyorum	15	63	22	26	126			
Orta biliyorum	13	39	22	33	107	19,194	12	,084
İyi biliyorum	12	31	13	15	71			
Çok iyi biliyorum	11	32	7	10	60			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile Türkçe konuşma ve anlama seviyelerine ilişkin değişkenlerin arasında yapılmış olan ki-kare testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($X^2_{(12)}= 19,194$, $p>0,05$).

Tablo 23. Katılımcıların Türkiye’de Kalış Süreleri ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
1 yıldan az	4	5	2	4	15			
1-3 yıl arası	12	19	9	10	50			
4-6 yıl arası	9	51	26	27	113	61,754	12	,001
7-9 yıl arası	24	76	20	12	132			
10 yıldan fazla	12	27	13	48	100			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile Türkiye’de kalış süreleri arasındaki değişkenlerine baktığımızda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($X^2_{(12)}= 61,754$, $p<0,05$). Tabloya göre araştırmaya katılan Suriyeli kadınların kalış süreleri uzadıkça buldukları şehirde kalmaya sıcak baktıkları ve bir düzen kurduklarından dolayı katılımcıların çoğu buldukları şehirde kalmak istediklerini ifade etmişlerdir. Sırayla baktığımızda 7-9 yıl arası toplam 76’sı, 4-6 yıl arası toplam 51’i, 1-3 yıl arası toplam 19’u ve 1 yıldan az toplam 5’i buldukları şehirde kalmak istediklerini ifade etmişlerdir. Yalnız 10 yıldan fazla olan toplam 48 kişi ise Suriye’ye dönmek istediklerini söylemişlerdir.

Tablo 24. Katılımcıların Türkiye’de ikamet ettiği şehir ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına

İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
Gaziantep	44	104	33	48	229	14,049	6	,029
Kilis	9	36	23	28	96			
Şanlıurfa	8	38	14	25	85			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile Türkiye’de ikamet ettiği şehirlere ilişkin değişkenlerin arasında yapılmış olan ki-kare testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($X^2_{(6)}= 14,049$, $p>0,05$).

Tablo 25. Katılımcıların Suriye’de Geldikleri Bölge ile Bundan Sonraki Yaşam Planlarına

İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
Köy	8	6	2	11	27	34,027	12	,001
Kasaba	7	15	8	20	50			
İlçe	7	31	19	22	79			
Küçük şehir	8	32	15	19	74			
Büyük şehir	31	94	26	29	180			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile Suriye’den geldikleri bölge arasındaki değişkenlere baktığımızda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($X^2_{(12)}=34,027$, $p<0,05$). Yukardaki tabloya baktığımızda köy ve kasabadan gelen kişilerin Suriye’ye dönmek istedikleri görülmüştür. Suriye’den Türkiye’ye köyden gelen toplam 11, kasabadan gelen ise 20 kişidir. Büyük şehirden gelenlerin 94’ü, küçük şehirden gelenlerin 32’si ve ilçeden gelenlerin ise 31’i buldukları şehirde kalmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 26. Katılımcıların Yaşadıkları Şehirde En Çok Karşılaştıkları Sorun ile Bundan

Sonraki Yaşam Planlarına İlişkin Ki-kare Analizi

Değişkenler	Üçüncü ülkeye gitme isteği	Bulunduğu şehirde kalma isteği	Türkiye’de başka bir şehre gitme isteği	Suriye’ye dönme isteği	Toplam	X ²	sd	P
İşsizlik	19	22	12	19	72			
Dil	11	54	15	25	105			
Güvenlik	6	35	14	18	73	27,141	12	,007
Ayrımcılık	12	26	19	27	84			
Diğer	13	41	10	12	76			
Toplam	61	178	70	101	410			

Suriyeli göçmen kadınların bundan sonraki yaşam planları ile yaşadıkları şehirde en çok karşılaştıkları soruna ilişkin değişkenlerin arasında yapılmış olan ki-kare testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($X^2_{(12)}= 27,141$, $p>0,05$).

4.3. Katılımcılarının Kişisel Bilgileri ve Düşünceleri İle Sosyal Uyum Düzeyindeki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli kadınlara yönelik yapılmış olan anket sorularına vermiş oldukları cevaplardaki düşünceleri ile kişisel bilgilerinin sosyal uyum düzeyleri arasındaki farklılıklar tespit edilerek ortaya çıkan sonuçlar paylaşılmıştır. Bu sonuçların analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanarak açıklanmıştır.

Tablo 27. Sosyal Uyum Düzeyinde Yaş Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin

Anova Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	17-22 yaş arası ^a	81	3,24	,94			
	23-28 yaş arası ^b	94	3,51	,85			
	29-33 yaş arası ^c	81	3,39	,89			
	34-40 yaş arası ^d	55	3,42	,91	1,102	,361	
	41-45 yaş arası ^e	35	3,26	,81			
	46-50 yaş arası ^f	19	3,04	,91			
	51-55 yaş arası ^g	24	3,29	,73			
	56-60 yaş arası ^h	21	3,25	1,03			

Kadın katılımcılarının sosyal uyum düzeyleri ile yaş arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($F=1,102$, $p>0.05$). Böylece H_1 hipotezin red edildiği görülmüştür.

Tablo 28. Sosyal Uyum Düzeyinde Medeni Durumu Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	Bekar ^a	127	3,43	,90	2,460	,062	
	Evli ^b	250	3,36	,90			
	Boşanmış/Ayrı ^c	21	3,09	,65			
	Dul/Eşini kaybetmiş ^d	12	2,80	,77			

Kadın katılımcıların sosyal uyum düzeyleri ile medeni durumu arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($F=2,460$, $P>0.05$). Böylece H_1 hipotezin red edildiği görülmüştür.

Tablo 29. Sosyal Uyum Düzeyinde Eğitim Durumu Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	Okuryazar değil ^a	28	2,89	,98	6,205	,001	a<c,b,d,f,e
	Okuryazar ^b	71	3,27	,98			
	İlkokul ^c	104	3,15	,75			
	Lise ^d	98	3,38	,99			
	Üniversite ^e	85	3,72	,69			
	Yüksek Lisans ^f	24	3,55	,78			

Kadın katılımcıların sosyal uyum düzeyleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($F=6,205$, $p<0.05$). Yukardaki tablo da kadınların eğitim durumları sosyal uyumlarına göre artış göstermiştir. Yüksek düzeyde sosyal uyum ortalamasına sahip Suriyeli kadınlar ($X= 3,72$) olarak tespit edilmiştir. Okuryazar olmayan Suriyeli kadınların sosyal uyum ortalamaları ise 2,89 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 30. Sosyal Uyum Düzeyinde Gelir Seviyesi Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Gelir Seviyesi	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	4.250 ve altı ^a	236	3,25	,94	2,261	,062	
	4.251-5.000 arası ^b	78	3,51	,75			
	5.001-7.500 arası ^c	57	3,41	,82			
	7.501-10.000 arası ^d	23	3,71	,84			
	10.001 ve üzeri ^e	16	3,36	,81			

Kadın katılımcıların sosyal uyum düzeyleri ile gelir seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır (F=2,261, P>0.05). Böylece H₁ hipotezin red edildiği görülmüştür.

Tablo 31. Sosyal Uyum Düzeyinde Meslek Durumu Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Meslek Durumu	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	Çalışmıyorum ^a	114	3,22	,98	2,923	,021	
	Öğrenciyim ^b	100	3,27	,87			
	Kamu personeliyim ^c	41	3,47	,75			
	Özel sektörde ücret karşılığında çalışıyorum ^d	85	3,61	,90			
	Özel sektörde kendi işimi yapıyorum ^e	70	3,31	,77			

Kadın katılımcıların sosyal uyum düzeyleri ile meslek durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır (F=2,923, P>0.05). Böylece H₁ hipotezin red edildiği görülmüştür.

Tablo 32. Sosyal Uyum Düzeyinde Türkçe Konuşma ve Anlama Seviyesi Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Türkçe Konuşma ve Anlama Seviyesi	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	Hiç bilmiyorum ^a	46	2,83	,76	9,449	,001	a<b,c,e,d
	Az biliyorum ^b	126	3,18	,85			
	Orta biliyorum ^c	107	3,45	,79			
	İyi biliyorum ^d	71	3,69	,80			
	Çok iyi biliyorum ^e	60	3,55	1,08			

Kadın katılımcılarının sosyal uyumları ile Türkçe Konuşma ve Anlama Seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($F=9,449$, $p<0.05$). Türkçe'yi iyi düzeyde bilen kadınların sosyal uyum ortalaması 3,69 iken, hiç bilmeyen kadınların sosyal uyum ortalaması 2,83 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 33. Sosyal Uyum Düzeyinde Türkiye’de Kalış Süresi Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Türkiye’de Kalma Süresi	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	1 yıldan az ^a	15	3,25	1,05	6,011	,001	b<e,a,c,d
	1 - 3 yıl arası ^b	50	2,95	,92			
	4 - 6 yıl arası ^c	113	3,41	,73			
	7 - 9 yıl arası ^d	132	3,59	,92			
	10 yıldan fazla ^e	100	3,19	,88			

Kadın katılımcıların sosyal uyumları ile Türkiye’de kalış süreleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($F=6,011$, $p<0.05$). Tabloda görüldüğü üzere Türkiye’de kalış süresinin en yüksek olduğu sosyal uyum düzeylerinin ortalaması 3,59 ile 7-9 yıl arası yaşayan kadınlardan olduğu görülmüştür. En düşük sosyal uyum düzeyi ise 1-3 yıl arası yaşayan 2,95 ortalamaya sahip kadınlar olarak tespit edilmiştir.

Tablo 34. Sosyal Uyum Düzeyinde Türkiye’de İkamet Ettikleri Şehir Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

	Türkiye’de ikamet ettikleri şehir	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Sosyal Uyum	Gaziantep ^a	229	3,36	,95	2,703	,068	
	Kilis ^b	96	3,20	,83			
	Şanlıurfa ^c	85	3,51	,75			

Kadın katılımcıların sosyal uyumları ile Türkiye’de ikamet ettikleri şehir arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($F=2,703$, $P>0.05$). Böylece H_1 hipotezin red edildiği görülmüştür.

Tablo 35. Sosyal Uyum Düzeyinde Suriye’de Geldikleri Bölge Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Suriye’den Geldikleri Bölge	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Köy ^a	27	2,95	1,05			
Kasaba ^b	50	2,95	1,00			
İlçe ^c	79	3,14	,73	8,366	,001	a,b<c,d,e
Küçük Şehir ^d	74	3,53	,79			
Büyük Şehir ^e	180	3,55	,86			

Kadın katılımcılarının sosyal uyumları ile Suriye’de geldikleri bölge arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (F=8,366, p<0.05). Yukardaki tabloda görüldüğü üzere köy ve kasabadan gelen kadınların sosyal uyum düzeylerinin ortalaması 2,95’dir. Büyük şehirden gelen kadınların sosyal uyum düzeylerinin ortalaması ise 3,55 olarak görülmüştür. Böylece büyük şehirden gelen kadınların ilçe ve küçük şehirden gelenlere göre daha yüksek oranda olduğu görülmüştür.

Tablo 36. Sosyal Uyum Düzeyinde Yaşadıkları Şehirde Karşılaşılan Sorun Değişkeninin Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Yaşadıkları Şehirde Karşılaşılan Sorun	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
İşsizlik ^a	72	3,26	,98			
Dil ^b	105	3,29	,82			
Güvenlik ^c	73	3,23	,63	1,711	,147	
Ayrımcılık ^d	84	3,53	,73			
Diğer ^e	76	3,45	1,19			

Kadın katılımcıların sosyal uyumları ile yaşadıkları şehirde karşılaştıkları sorun değişkeni arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır (F=1,711, P>0.05). Böylece H₁ hipotezin red edildiği görülmüştür.

Tablo 37. Sosyal Uyum Düzeyinde Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Planları Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Anova Sonuçları

Uygun Şartlar Sağlanırsa Bundan Sonraki Yaşam Planları	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Üçüncü bir ülkeye gitmek isterim ^a	61	3,21	1,01			
Bulduğum şehirde kalmak isterim ^b	178	3,50	,93	5,124	,002	d<a,c,b
Türkiye’de başka şehre gitmek isterim ^c	70	3,46	,88			
Suriye’ye dönmek isterim ^d	101	3,11	,64			

Araştırmaya katılan Suriyeli kadınların sosyal uyumları ile uygun şartlar sağlanırsa bundan sonraki yaşam planları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (F=5,124, p<0.05). Yukardaki tabloda görüldüğü üzere en yüksek sosyal uyum ortalaması 3,50 ile buldukları şehirde kalmak isteyen kadın katılımcılar olarak tespit edilmiştir. En düşük sosyal uyum ortalaması ise 3,11 ile Suriye’ye dönmek isteyen kadın katılımcılar olarak karşımıza çıkmıştır.

Yukarda çıkan bulguların sonucunda Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri ayrı ayrı ele alınarak anlamlı farklılık gösteren değişkenlerin incelemesi yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda değişkenler arasında anlamlı ve anlamlı olmayan farklılıklarda ortaya çıkmıştır. Araştırmaya göre ortaya çıkan bulgular sonucunda sosyal uyum seviyeleri kadınların yaşı, medeni durumu, gelir seviyesi, meslek durumu, Türkiye’de ikamet ettikleri şehir ve yaşadığı şehirde karşılaştıkları sorun değişkenlerine göre farklılaşma göstermezken; kadınların eğitim durumu, Türkçe dil seviyesi, Türkiye’de kalış süresi, Suriye’den geldikleri bölge ve uygun şartlar sağlanırsa bundan sonraki yaşam planları değişkenlerine göre anlamlı olduğu görülmüştür.

Araştırmalar sonucunda Suriyeli kadınların kültürel aidiyeti, sosyokültürel durumu, eğitim durumu, medeni durumu gibi değişkenlerin sosyal uyum üzerinde etkisi olduğu görülürken, aynı zamanda bu değişkenlerin kadınların sosyal uyumunu bazen kolaylaştırdığı bazen de zorlaştırdığı görülmektedir. Bu değişkenler kadınların sosyal uyumlarında tek başına etkili olmazken, her bir değişkenin birbirini etkilediği de tespit edilmiştir. Göç ettikten sonra kadınların göç ettikleri ülkelerde kalış süreleri, istihdamı, dili, yerel toplumla olan iletişimi gibi birçok değişkenin hem olumlu hem de olumsuz yönden etkilediği ortaya çıkmıştır.

Suriyeli kadınların sosyal uyum sürecinde en yüksek etkiye sahip değişkenlerden biri de eğitimidir. Yapılan araştırmada göçmen kadınların eğitim düzeyleri arttıkça sosyal uyum düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Bu araştırmalar sonucunda eğitim düzeyleri sosyal uyum sürecini hızlandıran bir etken olduğu karşımıza çıkmaktadır. Eğitim seviyeleri yüksek olan kadınlar göç ettikleri ülkelerin yerel dilini daha kısa sürede öğrendikleri gözlenmiştir.

Sosyal uyumu etkileyen bir diğer değişken ise kadınların göç ettikleri ülkelerdeki kalış süreleri olmuştur. Yapılan araştırmada kadınların göç ettikleri ülkelerdeki yaşam süresi uzadıkça yerel topluma daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür. Suriyeli kadınların göç ettikleri ülkelerde daha kısa sürede bulunmaları ise onların entegrasyon sürecinin zorlaşmasına neden olmuştur. Böylece kadınların göç ettikleri yerlerde uzun süre kalmaları çalışma ve eğitim hayatları gibi alanlarda daha fazla bilgi edinmesi sosyal yönden uyumun gelişmesinde katkı sağlayacaktır. Sosyal uyumda göç ettikleri ülkelerde kadınların kalış sürelerinden çok bu süre zarfında edindikleri deneyimler etkili olduğu görülmektedir.

Sosyal uyumu etkileyen en önemli değişkenlerden biri de kadınların göç ettikleri ülkelerde yerel toplumun konuştuğu dili anlama seviyesidir. Çalışmada Türkçeyi orta ve iyi seviyelerinde bilen kadınların sosyal uyumları, hiç bilmeyenlere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Göç eden kadınlar göç ettikleri ülkelerin yerel dilini iyi bir şekilde konuşabilmesi, yerel toplumla sağlıklı bir iletişim kurmasını sağlamasına ve bu sayede ortaya çıkacak olan engelleri daha kolay bir şekilde aşabilmesini sağlayacaktır.

Bu çalışmada test edilmiş olan hipotezlerin sonuçları aşağıda yer almaktadır:

H₁. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları kişinin içinde bulunduğu yaşam dönemine göre hipotezi anlamlı bulunmamıştır.

H₂. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları medeni durumuna göre hipotezi anlamlı bulunmamıştır.

H₃. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları eğitim durumuna göre hipotezi anlamlı bulunmamıştır.

H₄. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları meslek durumuna göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

H₅. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları gelir seviyesine göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

H₆. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkçe konuşma ve anlama seviyesine göre hipotezi anlamlı bulunmamıştır.

H₇. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları

- Türkiye’de kaldığı sürenin uzunluğuna göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
- H₈. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de ikamet ettikleri şehirlere göre hipotezi anlamlı bulunmamıştır.
- H₉. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Suriye’den geldikleri bölgeye göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
- H₁₀. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların bundan sonraki yaşam planları Türkiye’de yaşadıkları şehirde karşılaştıkları soruna göre hipotezi anlamlı bulunmamıştır.
- H₁₁. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde kişinin içinde bulunduğu yaşam dönemine göre hipotezi red edilmiştir.
- H₁₂. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde medeni durumlarına göre hipotezi red edilmiştir.
- H₁₃. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde eğitim durumlarına göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
- H₁₄. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde meslek durumlarına göre hipotezi red edilmiştir.
- H₁₅. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde gelir seviyesine göre hipotezi red edilmiştir.
- H₁₆. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde Türkçe anlama ve konuşma düzeyine göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
- H₁₇. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde Türkiye’de kaldığı sürenin uzunluğuna göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
- H₁₈. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde Türkiye’de ikamet ettikleri şehirlere göre hipotezi red edilmiştir.
- H₁₉. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde Suriye’den gelmiş oldukları bölge düzeyine göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.
- H₂₀. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde Türkiye’de yaşadıkları şehirde karşılaştıkları soruna göre hipotezi red edilmiştir.
- H₂₁. Geçici Koruma Statüsünde olan Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyinde bundan sonraki yaşam planlarına göre hipotezinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Göç kavramı, geçmişten bugüne kadar sosyokültürel alanlarda dâhil her alanda devlete, topluma ve medeniyetlere etki eden bir olgudur. Göç gerçekleştiği zamana, nedene ve mekâna göre değişiklik göstererek ortaya çıkan bir yapıdır. Göç eylemi daha başlamadan önce bireylerin hayatlarında sosyal, kültürel ve ekonomik olarak değişim ve dönüşümlere sebep olmaktadır.

Zorunlu göçle birlikte bireylerin hayatlarını derinden etkileyen ve değiştiren bu göç türü başlangıçtan günümüze kadar dünyanın yapısında değiştirmektedir. Suriye’de 2011 yaşanmış olan iç savaşın etkileri Suriye’de dâhil olmak üzere tüm dünyayı derinden etkilemiştir. Suriye’deki iç savaştan kaçarak başka ülkelere göç etmiş olan kişilerin yaşamış oldukları tecrübeleri, deneyimleri, kazanımları ve kayıpları tüm insanlık için önemli bir durumdur.

Suriye göçü 2011 yılından bu yana sürekli artarak devam etmektedir. Yaşanmış olan bu zorunlu göçle birlikte Suriyeli bireyler evlerinden, yurtlarından ve ailelerinden vazgeçerek başka ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç ettikleri ülkelere uyum sağlama gibi zorlukların yanı sıra o ülkede yabancı olma deneyimi ile karşılaşmışlardır. Yaşanan bu süreç sonrasında Suriyeli bireyler için yeni başlangıçlar hiç kolay olmamıştır. Özellikle de bu göç süreçleri erkeklerden çok kadın ve çocukları etkilemiştir.

Suriyeli kadınlar göçün getirdiği sorunlar dışında bir de toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ile de yüzleşmek zorunda kalmışlardır. Suriye’de ataerkil bir toplum olduğundan kadının hayatı eril tahakkümün izin verdiği şekilde yönlendirilerek, onlara sunulan normlar çerçevesinde yaşayarak tecrübe etmek durumunda bırakılmıştır. Bu yüzden yapmış olduğumuz bu tezle birlikte cinsiyetler arasındaki ilişkilerin Suriyeli kadınların yaşamları üzerindeki etkisi incelendiğinde kayda değer bir çalışma olacaktır. Aynı zamanda yaşanan savaş ve sonrasında göçün getirmiş olduğu zorluklarla mücadele de erkeklerden farklı göç deneyimlerine sahip kadınlar toplumsal cinsiyet baskısı altında yeni bir başlangıç yapmışlardır.

Bu başlangıçlar kadınlar için bir çok problemi de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerin temel nedeni olarak da göç ettikleri ülkelerde yaşamış oldukları sosyal uyumdur. Göç eden kadınlar gittikleri ülkelerde yerel toplumla geliştirdikleri ilişkiler ve tutumlar problemlerin ana kaynağıdır. Suriyeli kadınların gittikleri ülkelerdeki yerel toplumla uyumu bazı problemlerin azalmasında önemli olmaktadır. Kadınların çalışma ve eğitim durumları sosyokültürel düzeyleri, Türkçe konuşma ve anlama seviyeleri gibi entegrasyon düzeyini etkileyen etkenler karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma kadının tecrübesinin, deneyiminin ve bilgisinin önemli olduğundan kadınlar araştırmanın merkezinde yer almıştır. Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde mülteci kampları dışında yaşayan Suriyeli kadınların ortak sorunları ele alınarak o sorunların üzerinde cinsiyet normlarının etkisinin incelenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte kadınlar en büyük sorunları barınma noktasında yaşadıkları görülmüştür. Ev bulma konusunda, ev bulduktan sonra evin kirasını ödeme noktasında toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık yaşamıştır. Bu da ataerkil toplum içerisinde kimsesiz, dul ve boşanmış olan kadınların mağdur olduğu konumlanarak tacize açık olarak görülmüşlerdir.

Suriyeli kadınların yaşadığı bir diğer sorun ise barınma konusu ile ilgili olan ekonomik sorunlar yaşamaları ve istihdama katılma konusunda fırsat eşitsizliği ile karşı karşıya kalmalarıdır. Yaşamlarını devam ettirebilmek adına düşük ücretli işleri kabul etmek zorunda olmaları ve bu duruma sessiz kalmalarına da birer etken olmuştur. Yapılan lisansüstü tezlerin çoğunda Suriyeli kadınların Türkiye’de istihdam piyasasında yer alma konusunda sıkıntıları olduğu ve buna neden olarak eğitim seviyelerinin düşük ve kadın oldukları için kapitalist sistemde erkeklere göre emeklerinin daha ucuz olduğu düşünülmüştür.

Suriye halkının kültürleri, gelenekleri, yaşayış şekilleri Türkiye’ye göre daha farklı bir yapıya sahiptir. Ataerkil kültür yapısına sahip olduğundan dolayı Suriyeli kadınların istihdam piyasasına katılmaları erkekler tarafından hem göç öncesinde hem de göç sonrasında uygun görülmemiştir. Böylece göç sonrasında da kadınlar erkeklere göre daha farklı deneyimlere sahip olmuşlardır. Kadınlar çalışamaz bakış açısıyla evlere hapsederek ailesine ve evin işleri ile ilgilenmek zorunda bırakılması kadınları kamusal alandan uzaklaşmasına sebep olmuştur. Bu da gösteriyor ki küçük yaşlarda erkek ve kız çocuklarına cinsiyet temelli rollerin bilinç altına işlenerek hayatlarını bu yapı üzerine kurarak devam ettirmişlerdir. Bu yapı onların sosyal hayattan soyutlanmasına neden olmuştur.

Lisansüstü tez verilerine baktığımızda göçmen kadınların yeni yaşamlarında çok eşli evlilik ve erken yaşta evlilik yaşadıkları, bunun sonucunda ise kadınların erkeğe bağımlı ve

aile şiddetine açık konuma geldiğini göstermektedir. Aynı zamanda yaşanan bu tür evliliklerin kadınların sağlığına zararlı ve yasalara aykırıdır. Kadınların erken yaşta hamile olup çocuk sahibi olması bazı sorunların oluşmasına etken olmuştur. Suriyelilerin, Türkiye'ye göç etmesi ile birlikte erken yaşta evlilikler de artışların olduğu görülmüştür. Türkiye'ye göç eden Suriyeli aileler kızlarını ekonomik bir gelir kaynağı görerek erken yaşta evlendirmişlerdir. Araştırma içerisinde Suriye ataerkil bir kültüre sahip olduğundan orda kadınların bu konuda söz hakkı olmadığından erken yaşta evlilikler ve çok eşli evlilikler normal karşılanırken Türkiye'de göç ettikleri şehirlerde normal karşılanmamıştır. Özellikle Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde bu tür artışların yaşanması yerel toplumun yapısında değişikliklere neden olmuştur. Bu çalışmada Suriyeli kadınların çok eşli evliliklerden dolayı Türkiye'de göç ettiği illerde yerel toplum tarafından özellikle de yerel toplumdaki kadın grupların nefret söylemleri ile karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur.

Bu araştırma içerisinde Suriyeli kadınlar toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeni ile göç sonrasında da erkeklerden farklı deneyimler yaşadığı görülmüştür. Türkiye'de Suriyeli kadınların sosyal uyum konusunda yaşamış oldukları sorunların hepsinin birbirleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bu sorunların başında Suriyeli kadınların ataerkil kültürel yapılarını sürdürmeye devam etmeleri, istihdama katılamamaları ve göç ettikleri ülkelerin yerel dilini öğrenemedikleri bu yüzden sağlık başta olmak üzere diğer sorunlarını dile getirmede zorlanmışlardır. Lisansüstü verilerin içerisinde yerel toplum tarafından negatif söylemler ile karşılaşması Suriyeli kadınların ev içine kapanmalarına ve bunun sonucunda yalnızlık hissi yaşadıkları görülmüştür. Bu da göç ettikleri ülkeye karşı aidiyet hissini oluşmasını engellemiştir. Medya da Suriyeli kadınlara yönelik çıkan olumsuz algılarda Suriyeli kadınlara yönelik negatif söylemlerin pekişmesine sebep olmuş ve erkeğin iktidarını meşrulaştırmıştır.

Yaşanan göç sonrasında kadınlar her ne kadar sorunlar ile karşı karşıya kalsa da bu süreçte değişimlerin yaşandığı görülmüştür. Suriyeli kadınların değişen durum karşısında cinsiyet ve eşitsizlik temellerine dayalı bir hayat yaşamalarına karşın bu araştırma ile pasif ve etkisiz bir kadın değil de bunlar karşısında direniş gösteren mücadelesi anlatılmıştır. Suriye göçünün uzun yıllar boyunca Türkiye'nin gündeminde olması Suriyeli kadınlara yönelik araştırmaların artmasına neden olmuştur. Bu tür araştırmalar ile Suriyeli kadınlar çalışmalar içerisinde daha çok yer edinerek kendi seslerini duyuracaklardır.

Bu çalışmanın temel amacı, Suriye Krizi sonrasında zorla göç etmek zorunda kalan Suriyeli kadınların Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerine yerleşerek sosyal uyum düzeylerini, yaş, eğitim, medeni durumu, istihdam durumu gibi demografik değişkenlere ve yaşadıkları

şehirde en çok hangi sorunla karşılaştıkları, bundan sonraki yaşam planları (Türkiye’de buldukları şehirde kalma isteği veya başka şehire gitme isteği, üçüncü bir ülkeye gitme isteği, Suriye’ye dönme isteği) gibi değişkenlerin farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Bu çalışmada iki anket soru formu oluşturulmuş, Suriyeli kadınlara nicel araştırma yapılmıştır. Araştırmanın evreni Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde yaşayan Suriyeli kadınlardan oluşmuştur. Araştırmanın örnekleme sosyol ve ekonomik dinamiklerinin çoğuna sahip olan Geçici Koruma Altındaki 410 Suriyeli kadından oluşmaktadır. Suriyeli kadınların yaş aralıkları en fazla olan 23-28 yaş aralığında bulunan genç kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada yer alan kadınların büyük bir çoğunluğunun medeni durumunun evli olduğunu ve eğitim seviyelerinin ise ilkokul mezunu olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılanların kadınların çoğunun istihdam alanları dışında olduğunu görmekteyiz. Araştırmada çoğunun çalışmıyorum dediğini ve bu grubun 114 kişi toplam %27,8’ini oluşturmaktadır. Gelir seviyeleri ise büyük bir kısmının 4.250 ve altı bir gelire sahip olduğu ve bunun toplam 236 kişi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan göçmen kadınların çoğunluğunun Türkçeyi az (%30,7), orta (%26,1) düzeyinde konuşabildiklerini ve yaşadıkları şehirde en çok dil problemi yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu hususta Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinin kadınlara hizmet veren kurum ve kuruluşlara daha çok görevler düşmektedir. Suriyeli kadınların bir an önce dil seviyelerinin geliştirilmesi gerekliliği unutulmamalı ve yönde çalışmalar hızlandırılmalıdır.

Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının Suriye’den Türkiye’ye büyük şehirden gelen kadın göçmenlerin oluşturduğu ve Türkiye’de en yakın sınır illerinden Gaziantep (%55,9), Kilis (%23,4) ve Şanlıurfa (%20,7) illerini seçerek coğrafi koşulları da göz önünde bulundurarak bu illerde ikamet ettikleri görülmektedir. Katılımcıların Türkiye’de kalış süresi sorusuna yönelik değerlendirmelerde büyük bir çoğunluğun 7-9 yıl arası (%32,2) ikamet ettikleri ve bundan sonraki yaşam planlarında büyük bir kısmının bulunduğu şehirde kalmak istediklerini, Türkiye’ye alıştıklarını ve bir düzen kurduklarını dile getirmişlerdir.

Bu araştırma kapsamında, Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerinde bulunan Suriyeli kadınların Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) sosyal uyumlarının 3,358 ortalaması olduğu görülmüştür. Bu ortalama kadınların sosyal uyum düzeylerinin “orta derecede yetkin (3.00)” ve “yetkin (4.00)” aralığında olduğunu göstermektedir. Böylece göçmen kadınların oldukça iyi düzeyde sosyal uyum gösterdikleri tespit edilmiştir.

Araştırmada yapılmış olan testler ve analizler sonucunda bazı bulgular tespit edilmiştir. Bu bulgulara baktığımızda, Suriyeli kadınların sosyal uyumları kadınların yaş, medeni durumu, gelir seviyesi, meslek durumu, Türkiye’de ikamet edilen şehir ve yaşadığı şehirde karşılaşılan sorun değişkenlerine göre farklılaşma göstermemekteyken; uyum kadınların eğitim durumu, Türkçe dil seviyesi, Türkiye’de kalış süresi, Suriye’den geldikleri bölge ve uygun şartlar sağlanırsa bundan sonraki yaşam planları değişkenlerine bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir.

Araştırma içerisinde bulgular incelendiğinde Suriyeli kadınların eğitim durumlarının farklı olması sosyal uyum düzeyleri farklılıklara sebep olmuştur. ‘Okuryazar değil’ diyen kadınların sosyal uyum ortalaması 2,89’dur. Üniversite mezunu kadınların sosyal uyumlarının ortalaması ise 3,72 çıkmaktadır. Eğitim faktörü göçmen kadınların uyum düzeyleri ile doğrudan bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

Araştırma içerisinde bulgular incelendiğinde “Türkçe konuşma ve anlama düzeyi” faktörü sosyal uyumun düzeyi üzerinde etkilidir. ‘Türkçeyi iyi biliyorum’ diyen kadınların sosyal uyum düzeyi ortalaması 3,69’dur. ‘Hiç bilmiyorum’ diyen kadınların sosyal uyum düzeyi 2,83 çıkmaktadır. Böylece uyum düzeyleri ve dil yeterlilikleri arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre tespit edilen göçmen kadınların Suriye’den Türkiye’ye geldikleri bölge ile sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu çalışmada yapmış olduğumuz araştırma sırasında görüşülen Suriyeli kadınların Halep, İdlib, Humus, Rakka, Hama, Şam, Haseke, şehirlerinden Türkiye’ye geldikleri ve buralardan da Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerine yerleştikleri görülmüştür. Büyük çoğunluğu Halep ve civarından bu illere gelmişlerdir. Bunun en büyük nedeni, Halep’in tarihsel, coğrafi ve kültürel olarak bu illere olan yakınlığı diyebiliriz. Aynı zamanda Suriye’nin bu şehirlere bağlı ilçe, köy ve kasabalardan da Türkiye’ye geldikleri görülmüştür. Araştırma bulgularında görüldüğü üzere ‘büyük şehir’ illerinden gelen kadınların sosyal uyum ortalaması 3,55’dir. ‘köy ve kasaba’ yerleşkelerinden gelen kadınların sosyal uyumlarının ortalaması 2,95 olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece Suriyeli kadınların geldikleri bölge ile sosyal uyumun birbirleri ile arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında Suriyeli kadınların sosyal uyum düzeyleri ile uygun şartlar sağlanırsa bundan sonraki yaşam planlarına arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Araştırma bulgularında görüldüğü üzere ‘buldukları şehirde kalmak istiyorum’ diyenlerin sosyal uyum ortalaması 3,50’dir. ‘Suriye’ye dönmek istiyorum’ diyenlerin sosyal uyum

ortalaması ise 3,11 olduğu görülmüştür. Böylece uyum düzeyleri ve bundan sonraki yaşam planlarına arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Bu çalışma incelendiğinde sosyal uyumu büyük ölçüde etkileyen aynı zamanda dolaylı bir şekilde etkileyen değişkenlerin olduğunu görmekteyiz. Bu faktörler kadınların sosyal uyumu üzerinde doğrudan büyük bir etki göstermeyebilirler, ancak her bir değişken birbirini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilemektedir. Kısaca eğitim, istihdam, dil yeterliliği gibi etkenler bir bütün olarak sosyal uyum düzeyine olumlu yada olumsuz etkiler oluşturmuştur.

5.2. Öneriler

Bu çalışma göçle ilgili araştırma yapmayı düşünen kişilere, hizmet vermek isteyen kamu kurumlarına, STK'larına, üniversite ve yerel yönetimlere yönelik bir takım öneriler sunmaktadır. Bu çalışmada kadınların tecrübesi, deneyimi ve bilgisi önemli olduğundan dolayı Suriyeli kadınları çalışmanın merkezine alarak cinsiyetler arasındaki ilişkileri ile yaşamları üzerindeki etkiler incelenmiştir. Özellikle yapılmış olan bu çalışma ile Suriyeli kadınların değişen durumları karşısında cinsiyet ve eşitsizlik temelli bir hayat yaşamalarına karşın bu araştırma ile pasif ve etkisiz bir kadın değil de bunlar karşısında direniş gösteren mücadeleci kadınlar yaratmaktadır. Çalışma aynı zamanda Suriyeli kadınlar için değil, diğer onlar gibi zorunlu göçe maruz kalmış bütün kadınlar içinde yön gösteren bir araştırma niteliği taşımaktadır. Son olarak yapılan bu çalışmada Suriyeli kadınların sınır illerinde yaşadığı sorunlar ortaya çıkarılmış olduğundan bu alanda çalışmayı düşünen bireyler ve kurumlar diğer büyük şehirlerde daha geniş kitlelere ulaşarak oralarda yaşayan Suriyeli kadınların sorunlarını ele alarak çözüm üretebilirler.

- Türkçe konuşma ve anlama düzeyleri kadınların entegrasyon düzeyleri ile ilişkisi bulunmaktadır. Böylece Suriyeli göçmen kadınlara ücretsiz olarak dil yeterlilik kursuna katılım teşviki önemli bir adımdır. Dil problemlerinin ortadan kaldırılması ile göçmen kadınların sosyal uyum düzeyleri iyileştirecektir.
- Yerel toplumla iç içe yaşayan Suriyeli kadınların insani yardımlara erişmesine katkı sağlayarak düzgün bir yaşam sürmelerine olanak sağlanması gereklidir.
- Şehirlerde yaşamlarını sürdüren Suriyeli kadınların gettolar oluşturulmasının önüne geçilmeli ve şehrin farklı bölgelerinde de ikamet etmeleri sağlanmalıdır.

- Suriyeli kadınlar araştırma içinde istihdam sağlayamadıkları görülmüştür. Bu doğrultuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Suriyeli göçmenlere çalışma izninin alınması sağlanmalı, kadınların çalışma alanında özgürlüğü arttırılmalıdır.
- Suriyeli kadınları, yerel toplumla bir arada tutan sosyokültürel faaliyetler yapılarak, sayıları arttırılmalıdır.
- Suriyeli göçmenlere yönelik yapılan sosyal hizmetler ve yardımların eşit şekilde paylaştırılmaması yerel toplum tarafından tepkilerin oluşmasına neden olmuştur. Bu konuda yapılan her türlü yardım ve hizmetin hem yerel topluma hem de Suriyelilere orantılı şekilde yapılması gereklidir.
- Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda kadınların meslek, eğitim, medeni durumları, gelir seviyeleri gibi birçok etken entegrasyon sürecinde etkili olduğundan kurum ve kuruluşların bu konuda istihdam olanaklarını arttırması, göçmen kadınların bu istihdam alanlarına yönlendirecek çalışmalar yapması ve kadınların eğitim düzeylerini arttıracak faaliyetler geliştirip uzun süreli sorunların oluşmaması için önemlidir.
- Göç yönetim süreçlerinin iyi bir şekilde yürütülmesinde birçok kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK'ların bir arada ortak bir şekilde çalışmalar yapması sosyal uyum için oldukça önemlidir.
- Suriyeli kadınlara yönelik entegrasyon düzeyinin gelişmesi için Kilis, Gaziantep ve Şanlıurfa illeri bir uyum projesi geliştirerek bu kapsamda tam ve eksik yönlerini belirleyerek kendi modellerini oluşturabilirler.
- Suriyeli göçmen kadınların uyum düzeyinin gelişmesi konusunda gerekli ihtiyaçların analizleri çıkartılarak bu yönde yapılacak olan çalışmalara kaynak olarak katkı sağlayabilir.
- Bu çalışma bilimsel kaynak niteliğinde olup Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illerindeki Suriyeli kadın göçmenlerin uyum süreçlerinin gelişmesinde yararlanılabilir.
- Yapılan araştırmada yalnız Gaziantep, Kilis ve Şanlıurfa illeri içerisinde gerçekleşmiştir. Bunun dışında kalmış olan diğer illerde sosyal uyumlarını arttıracak çalışmalar yapılmalıdır. Böylece ulusal düzeyde sosyal uyum politikalarının gelişmesine katkısı olacaktır.
- Sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları, vakıf ve dernekler, üniversiteler, yerel yönetim kuruluşları gibi kurumlar göçle ilgili çalışmalar sürdürürken göçmen kadınları çalışmaların içine dâhil etmelidir.

- Göçle ilgili çalışmalarda göçmen kadınlara daha fazla vurgu yapılmalı ve yaşam şartlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmelidir.
- Suriyeli kadınlar ana etken olarak ele alınmalı ve seslerini duyurmaları sağlanmalıdır. Göçle birlikte yaşamış oldukları cinsiyet temelli ayrımcılıklardan kaynaklanan sorunda başa çıkma yöntemleri ve deneyimlerinin etkisinin nasıl olduğu anlaşılacak bu yönde bir tutum sergilenmelidir.
- Suriyeli kadınların çok eşli ve erken yaşta evlilikleri, sağlık sorunları gibi konular derinlemesine ele alınıp incelenerek sorunlarını çözmeye yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Suriyeli göçmen kadınların sorunu, bütün insanların sorunu olarak algılanmalı ve bu doğrultuda yardım çalışmaları geliştirilmelidir. Suriyeli kadınların geleceklerine dair yapılacak her adım önemlidir.

KAYNAKÇA

- AFAD (Afed ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı). (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar*, URL: [04http://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadınlar_-2014_2_.pdf](http://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadınlar_-2014_2_.pdf), Erişim Tarihi: 08.04.2022.
- Agcadağ-Çelik, İ. ve Vural, F. (2018). Suriyeli Mülteci Kadınların Kuma Dramı: Kilis İli Örneği. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 8(14), 341-382.
- Akıncı, B., Nergiz, A., ve Gedik, A. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırma Dergisi*, 12, 58-83.
- Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İşbirliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 452-466.
- Aktaş, A. (2016). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Kadın Mülteciler: Kilis Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Türkiye: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- ASPB (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı). (2015). Türkiye'de Evlilik Tercihleri Nisan 2015, URL: <https://aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/tu-rkiyede-evlilik-tercihleri-aras-tirmasi-2015.pdf>, Erişim Tarihi: 15.05.2022.
- Ataş, Ö. (2021). Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum Düzeyi: Gaziantep Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep, Türkiye: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Aycan, Z. (1999). Ekonomik Hayata Katılımda Yaşayan Sorunların Göçmenlerin Psikolojik Sağlığı ve Ülkeye Uyumu Üzerine Etkileri. *Türk Psikolojik Dergisi*, 14(43), 17-30.
- Baklacı, H. (2015). *Suriye Notları*. İstanbul: Yazılama Yayınevi.
- Barın, H. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Göç Araştırma Dergisi*, 1(2), 10-56.
- Bekam (Bilim, Eğitim, Kültür Araştırma Merkezi). (2018/2019). *Suriyeliler Sosyal Uyumunda Sivil Toplumun Rolü*, URL: <https://www.bekam.org.tr/>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.
- BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği). (2017). *Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular*, URL: <http://www.unhcr.org/tr/12529-turkiyedeki-suriyeli-mülteciler-hakkında-sık-sorulasorular.html>, Erişim Tarihi: 09.04.2022.

- Bulut, Y. (2015). *Uluslararası Göç ve Mülteci Uyumu Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Buz, S. (2007). Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. *Toplum ve Hizmet Dergisi*, 18(2), 37-50.
- Buz, S. (2009). Göç ve Kentleşme Sürecinde Kadınların "Görünürlüğü". *Aile ve Toplum*, 11(5), 40-50.
- Büyüköztürk, Ş., Bököçlü, Ö. ve Köklü, N. (2009). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çakmak, S. (2010). Değişen Hayatların Görülmez Sahipleri: Göçmen Kadınlar. *Fe Dergi*, 2, 50-64.
- Çelebi, Ö. (2018). "Yarınların Kadınları" Suriyeli Kadınlara Özgün Bir Kendine Yardım Grup Çalışması. *Bilim Uzmanlığı Tezi*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Çelik, H. (2008). Çokkültürlülük ve Türkiye'deki Görünümü. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 319-322.
- Çelik, R. Ş. (2019). Suriyeli Mülteci Kadınların Sosyal Uyum Süreçlerinin Toplumsal Sermaye Kavramı Bağlamında İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye'de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, (34), 197-222.
- Demir, T. E. (2008). Göç ve Sosyo-Kültürel Değişim. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*, 181(181), 175-204.
- Duman, T. (2019). Toplumsal Uyum İçinde Eğitimin Önemi: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (41), 343-368.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Suriyeliler Barometresi-Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Fiskeci, H. (2019). Suriyeli Kadınların Akademik Çalışmalarda Görünürlüğü. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi.

- Genç, H. ve Öztürk, D. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar: Mevcut Durumları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, 84, 67-91.
- GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). (2022). *İstatistikler, Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamında Suriyeliler*, URL: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, Erişim Tarihi: 05.12.2022.
- Gök, N. (2019). Suriye Krizi'nin Türkiye'ye Yansımaları (2011-2017). *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,(8), 77-114.
- Güleç, C. (2015). Avrupa Birliğinin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları. *TESAM Akademi Dergisi*, 81-100.
- Gültekin, M. N. ve Doğanoğlu, M. (2020). *Gaziantep'teki Suriyeliler Başarı Hikayeleri*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayınları.
- Gültekin, M. N., Yücebaş, M., Kaya, M. ve İncetahtacı, N. (2019). *Suriyeli Öğrencilerin Yükseköğretime Entegrasyonu Gaziantep 2019*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayınları.
- Gültekin, M. N., Yücebaş, M., Soyudoğan, M., Topçuoğlu, R. A., Doğanoğlu, M., Kuzu, Ş. . (2021). *Gaziantep Monitörü 2020 Suriyeliler*. Gaziantep: Sosyal Hizmetler Araştırma, Belgeleme, Eğitim Vakfı (SABEV) Yayınları.
- Harunoğlu, M. ve Çelik, İ. (2019). Kilis Yerel Halkının Algısında Suriyeli Sığınmacılar ve Toplumsal Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 12(67), 581-600.
- IOM (Uluslararası Göç Örgütü). (2009). *Göç Terimler Sözlüğü*. URL: [http://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf), Erişim Tarihi: 05.05.2022.
- İçduygu, A. (2004). *Türkiye'de Kaçak Göç*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- İçduygu, A. (2015). *Syrian Refugees In Turkey The Long Road Ahead*. Migration Policy Institute Yayınları.
- KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği). (2022). *Yıllara Göre Yasal Düzenlemeler*, URL: <https://kadem.org.tr/kadinlara-yonelik-yasal-duzenlemeler/>, Erişim Tarihi: 04.10.2022.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.

- Kara, B. (2015). Değişen Aile Dinamikleri Açısından Erken Yaşta Evlilikler Sorunu ve Toplumsal Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,(20), 59-78.
- Karasu, M. (2016). Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(21), 995-1014.
- Keskin, İ. R. (2018). Ötekilik Bağlamında Suriyeli Kadınlar: Yerel ve Ulusal Basında Suriyeli Kadın Temsilcilerin İncelenmesi. *Sosyoloji Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kirişçi, K. (2014). *Syrian refugees and turkey's challenges: going beyond hospitality*. Washington DC: Brookings Institute.
- Koyuncu, A. (2014). *Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Levinson, D. (1978). *The Seasons of a Man's Life*. New York, Knopf.
- Levinson, D. J. (1986). A conception of adult development. *Am Psychol*, 41, 3-13.
- Mazlumder (İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği). (2014). *Kamp Dışında Yaşanan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu*. URL: https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/mazlumder-kamp-disinda-yasayan-suriyeli-kadin-siginmacilar-raporu_0_0.pdf, Erişim Tarihi: 04.10.2022.
- MSYDD (Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği). (2022). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı*. URL: <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, Erişim Tarihi: 04.10.2022.
- Öner, N. Ş. (2012). *Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar. Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar içinde*, Der: S. G. Ihlamur-Öner, & N. Şirin Öner, İstanbul: İletişim Yayınları, 13-29.
- Özdemir, N. G. (2015). Suriye'den 2010 Yılı Sonrası Süreçte Türkiye'ye Zorunlu Göçün Sosyolojik Etkileri. *Yüksek Lisans Tezi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Özdemir, Ö. ve Özdemir, E. (2018). Suriyeli Mülteci Kadınlar ve İnsani Güvenlik. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 113-145.
- Özmen, N. (2012). *Çokkültürlü Toplumda Sosyal Entegrasyon ve Din*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.

- Özsoy, B. (2016). İç Savaşın Dışta Kalan Mağdurları: Gaziantepli Kadınların Göçle Değişen Yaşamları Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 1187-1191.
- Sağır, Z. (2018). Suriyeli Kadın Mültecilerde Kültürel Uyum, Ruh Sağlığı ve Din. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Sandal, E., Hançerkıran, M. ve Tıraş, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İline Yansımaları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 461-483.
- Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 103, 312-333.
- Şeker, D. ve Uçan, G. (2016). Göç Sürecinde Kadın. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(14), 199-214.
- Taş, P. (2021). *Türkiye'de Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Uyumuna Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi*. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2022). *Sözlük*. URL: <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 09.04.2022.
- Turan, D. (2018). Sınır Boyu Temas Köprüsü: Suriyeli Kadın Mültecilerin Sosyal Temas Bağlamında Söylem Analizi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Tuzcu, A. ve Bademli, K. (2014). Göçün Psikososyal Boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.
- Tuzcu, A. ve Ilgaz, A. (2015). Göçün Kadın Ruh Sağlığı Üzerinde Etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(1), 56-67.
- Tümtaş, M. S. (2018). Toplumsal Dışlanmadan Vatandaşlık Tartışmalarına Suriyeli Kent Mültecileri. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(37), 26-47.
- Türkay, B. (2019). Suriyeli Mülteciler, Sosyal Medya ve Sivil Toplum: Entegrasyon Süreci ve Çözüm Arayışları. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi.
- UN (United Nations). (2017). *International Migration Report*, URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migration-report/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf, Erişim Tarihi: 18.04.2022.

- United Nations Security Council. (2013). *Resolution 2122*, URL: <https://unscr.com/en/resolutions/doc/2122>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- Ülgül, M. (2017). Suriye İç Savaşı'na Feminist Bir Yaklaşım. *Alternatif Politika*, 9(3), 442-470.
- Ward, C. and Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 659-677.
- Yalçın, Ö. (2018). Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R)'nin Gaziantep/ Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenler Örneğinde Arapça'ya Uyarlama, Güvenlik ve Geçerlilik Çalışması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Yıldırım, C .A., Yeşim, Y. ve Yürür, Ö. (2019). Uluslararası Göçmenlerin Türkiye'ye Uyumu Yasal Düzenlemeler Ne Derece Uyumu/Entegrasyonu Hedefliyor? *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar*, 71, 19-41.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 107-126.
- Yıldız, Ö. (2018). Gaziantep'te Sivil Toplum: Geçmişten Günümüze Süreklilikler. *Sosyoloji Dergisi*, 38, 127-140.
- Yılmaz, H. A. (2018). Türkiye'de Bulunan Suriyeli Mültecilerin Uyum Deneyimleri: Topluma Dayalı Katılımcı Araştırma Bulguları. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

EKLER

EK.1 Arapça Anket Formu

إستمارة إستبيان

هذا البحث عبارة عن أطروحة ماجستير لجامعة حسن كاليونجو / معهد العلوم الاجتماعية بعنوان "الإندماج الاجتماعي للمرأة السورية في الحماية المؤقتة - في المدن التالية: غازي عنتاب، كيليس، شانلي أورفا." "

المعلومات الواردة أدناه سوف تستخدم فقط للبحث العلمي. أنت حر في كتابة هويتك أم لا، حيث سيتم الحفاظ على سرية معلوماتك الشخصية. في هذا الاستطلاع، لن تتم مشاركة معلوماتك الشخصية مع جهات خارجية وفقاً لقانون حماية البيانات الشخصية ولن يتم استخدامها لأي غرض آخر. شكرا لكم مقدما على مشاركتكم.

1- السن:

- بين 17 و 22 سنة   بين 23 و 28 سنة   بين 29 و 33 سنة   بين 34 و 40 سنة
 بين 41 و 45 سنة   بين 46 و 50 سنة   بين 51 و 55 سنة   بين 55 و 60 سنة

2- الحالة المدنية:

- عزباء   متزوجة   مطلقة/منفصلة   أرملة / فاقدة زوجها

3- مستوى التعليم:

- أمية (لا تعرف القراءة والكتابة)   تعرف القراءة والكتابة   المرحلة الابتدائية
 المرحلة الثانوية   جامعة   ماجستير

4- مستوى الدخل:

- 4.250 وما تحت.   بين 4.251 و 5.000   بين 5001 و 7.500
 بين 7.501 و 10.000   10.001 وما فوق.

5 - حالة العمل:

- لا أعمل.
 أنا طالبة.
 أنا موظفة في دائرة حكومية.
 أعمل في القطاع الخاص بمقابل راتب.
 أدير عملي الخاص في القطاع الخاص.

6- مستوى الفهم و التحدث باللغة التركية؟

- لا اتقن على الإطلاق
- اتقن القليل.
- اتقن في المستوى المتوسط.
- اتقن جيدا.
- اتقن بإمتياز.

7- مدة الإقامة في تركيا:

- أقل من سنة
- ما بين 1 و 3 سنوات.
- ما بين 4 و 6 سنوات.
- بين 7 و 9 سنوات.
- أكثر من عشر سنوات.

8- في أي مدينة تقيمين فيها حاليا في تركيا؟

- غازي عنتاب
- كيليس
- شانلى أورفا

9- أي مما يلي من المناطق أكثر تشابها من المنطقة التي أتيت منها في سوريا؟

- قرية
- ريف
- بلدة
- مدينة (بلدة) صغيرة
- مدينة كبيرة

10- ما هي المشاكل الأكثر شيوعا ومواجهة في المدينة التي تقيمين فيها؟

- عطالة العمل
- اللغة
- الأمان
- التمييز
- آخر

11- ما الذي تخططين للقيام به لحياتك المستقبلية إذا أُتيح لكِ الفرص والشروط المواتية؟

- أريد أن أذهب إلى بلد ثالث.
- أريد البقاء في المدينة التي أنا فيها.
- أريد أن أذهب إلى مدينة أخرى في تركيا.
- أريد العودة إلى سوريا.

EK.2. Arapça Sosyokültürel Uyum Ölçeği

SCAS-R

مقياس التكيف الاجتماعي والثقافي المنفتح

غالباً ما يدفع البشر في عيشتهم مع ثقافاتٍ مختلفةٍ إلى تعلُّمِ مهاراتٍ وسلوكياتٍ جديدةٍ. نحن في هذا الاستبيان نحرض أن نستمتع إلى تقييم تجربتك الشخصية في التكيف الاجتماعي في تركيا، عن حياتك في مدينتك التي تُقيم فيها. يرجى تقييم كفاءتك وانسجامك في كل من السلوكيات الاجتماعية التالية بإعطاء علامة محددة، علماً بأن العلامات تصاعديّة:

=3 أستطيع.					=2 بالكاد أستطيع.					=1 لا أستطيع على الإطلاق.				
					=5 أستطيع دائماً وبقوة.					=4 أستطيع غالباً.				
5	4	3	2	1	1 أستطيع بناء العلاقات الاجتماعية والحفاظ عليها.									
5	4	3	2	1	2 أستطيع إدارة وتنظيم مهامي وترتيب أولوياتي العلمية او المهنية بشكل جيد.									
5	4	3	2	1	3 أتفاعل في المناسبات الاجتماعية واندمج معها.									
5	4	3	2	1	4 أستطيع الحفاظ على اهتماماتي وهويتي وممارستها بشكل مستمر.									
5	4	3	2	1	5 أستطيع التكيف مع مستوى الضوضاء في الحي.									
5	4	3	2	1	6 أستطيع التفسير والرد على ايماءات الآخرين وتعابير وجوههم بدقة.									
5	4	3	2	1	7 العمل بفعالية مع الطلاب الآخرين / زملاء العمل.									
5	4	3	2	1	8 أستطيع الحصول على الخدمات الاجتماعية التي أطلبها.									
5	4	3	2	1	9 أستطيع التكيف مع الكثافة السكانية.									
5	4	3	2	1	10 أستطيع فهم وتحدث اللغة التركية.									
5	4	3	2	1	11 أستطيع التحكم بنبرة حديثي بطريقة مناسبة ثقافياً.									
5	4	3	2	1	12 استمع الى اراء وتعليقات الطلاب الآخرين / زملاء العمل للمساعدة في تطوير أدائي.									
5	4	3	2	1	13 أستطيع تفسير مشاعر الآخرين بدقة واتفاعل معهم بناءً على تلك المشاعر.									
5	4	3	2	1	14 احضر وشارك في أنشطة المجتمع.									
5	4	3	2	1	15 أستطيع إيجاد الأماكن التي احتاجها في المدينة التي اقطن بها.									
5	4	3	2	1	16 أستطيع التفاعل مع افراد الجنس الآخر.									
5	4	3	2	1	17 أستطيع التعبير عن أفكارى للطلاب الآخرين / زملاء العمل بطريقة مناسبة ثقافياً.									
5	4	3	2	1	18 أستطيع التعامل مع البيروقراطية.									
5	4	3	2	1	19 أستطيع التكيف مع وتيرة الحياة وتغييراتها.									
5	4	3	2	1	20 أستطيع القراءة والكتابة باللغة التركية.									
5	4	3	2	1	21 أستطيع تغيير سلوكي ليتناسب مع القواعد الاجتماعية، والمواقف، والمعتقدات، والعادات المحلية									

EK.3. Etik Kurul Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 01.07.2022-17844

 HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ	T.C. HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI
TOPLANTI TARİHİ 27.06.2022	TOPLANTI NO 2022-14

Sayı : E-97105791-050.01.01-17844
Konu : Etik Kurul Hk.

Çalışmanın Türü	Yüksek Lisans
Konu	Anket Uygulama
Başlık	" Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınların Sosyal Uyumu: Gaziantep, Kilis, ve Şanlıurfa Örneği"
Yürütücü / Danışman	Doç. Dr. Ahmet KESER
Yazar	Songül KÖSE
Karar	Olumlu

Prof. Dr Mehmet Lütfi YOLA
Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. İbrahim Halil GÜZELBEY
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Enver BOZKURT
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Bülent Bahri KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Kezban BAYRAMLAR
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mahmut Serhat YENİCE
Etik Kurul Üyesi

Ek:ETİK KURUL BAŞVURU FORMU S KÖSE (1)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BS9H74Y7E*

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5999&eD=BS9H74Y7E&eS=17844>

Adres: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Havaalanı Yolu Üzeri 8. Km. Şahinbey /
Gaziantep Telefon:0 (342) 211 8080 / 1400/1402 Faks:0 (342) 211 80 81
e-Posta:info@hku.edu.tr Web:www.hku.edu.tr
Kep Adresi:hasankalyoncu.unv@hs01.kep.tr

Bilgi için: Merve BİLGİN
Unvanı: Memur

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.